



**KÁROLI GÁSPÁR
REFORMÁTUS EGYETEM
HITTUDOMÁNYI KAR**

SZEMESZTERFÜZET

Szemináriumok

2026/2027. tanév

I. (ősz) félév

Tartalom

HT LSVL016 Angol egyházi szaknyelv 2.....	4
HT LSVL033 Angol egyházi szaknyelv 4.....	5
HT LSVL026 Német egyházi szaknyelv 2	6
HT LSVL028 Német egyházi szaknyelv 4.	7
HT BSVS575 Zsoltárok 90–92 (Bibliai héber szövegolvasó szeminárium)	8
HT BSVS576 Hogyan írjunk újszövetségi exegetikai dolgozatot?	10
HT BSVS577 Újszövetség és mesterséges intelligencia: Hidak az üzenetben és a szövegfordításban	12
HT BSVS578 Mi, akik Istennel birkózunk - Bibliai történetek pszichológiai olvasata Jordan B. Petersonnal.....	13
HT BSVS581 „Egy az Isten!” – Az izraeli monoteizmus kérdései	14
HT RSVS221 Egyháztörténeti források digitalizálása	15
HT RSVS343 Falra hányt hitvallás? Az 1955-56-os Hitvalló Nyilatkozat elemzése	15
HT RSVS204 Szabad akarat, kegyelem és predesztináció az ókeresztény teológiában.....	17
HT ÉRTÉ559 Nemzet, identitás, elnyomás – Felvidéki magyar sorskérdések a 20. században	19
HT ÉRTÉ573 Ének készségfejlesztés – bevezetés 1	21
HT ÉRTÉ574 Ének készségfejlesztés – bevezetés 2	22
HT ÉRTÉ734 Bevezetés a jelnyelv világába.....	23
HT ÉRTÉ744 Exhortációs kamarazenekari gyakorlat.....	24
HT ÉRTÉ745 Liturgikus hangszerjáték 1-3	25
HT ÉRTÉ746 Egyházközségi diagnosztika és válságkezelés – elmélet és gyakorlat	26
HT ÉRTÉ747 Ének készségfejlesztés – Az énekeskönyvön innen és túl 1.....	28
HT ÉRTÉ748 Ének készségfejlesztés – Az énekeskönyvön innen és túl 2.....	29
HT ÉRTÉ749 Neokálvinista gyülekezetépítéskód	30
HT ÉRTÉ751 Démoni megszállottság és szabadító szolgálat.....	31
HT ÉRTÉ752 Teológia a zsákutcában.....	33
HT BSVS574 Bepillantás az ökumenikus bibliafordítás műhelyébe – Máté evangéliuma.....	34
HT ÉRTÉ753 Kamarakórus 4.....	35
HT ÉRTÉ754 Hogyan írjunk újszövetségi exegetikai dolgozatot?	36
HT ÉRTÉ755 Újszövetség és mesterséges intelligencia: Hidak az üzenetben és a szövegfordításban	38
HT ÉRTÉ756 Mi, akik Istennel birkózunk - Bibliai történetek pszichológiai olvasata Jordan B. Petersonnal.....	39
HT ÉRTÉ757 AI-támogatott bibliaértelmezés: módszerek, korlátok és teológiai felelősség	40
HT ÉRTÉ758 Villámbeszélgetések a lelkigondozói gyakorlatban	41
HT ÉRTÉ759 Önismeret- Családismeret- Hivatástisztázás genogramok a családpsztoráció szolgálatában	42
HT ÉRTÉ760 Gyülekezet újragondolva: evangéliumi és missziói küldetésünk ma	43
HT ÉRTÉ761 Szabad akarat, kegyelem és predesztináció az ókeresztény teológiában.....	45
HT GSVS358 Egyházközségi diagnosztika és válságkezelés elmélet és gyakorlat	46
ERP-HT 0056 Course Syllabus	48
ERP-HT 0065 THE WORLD OF THE NEW TESTAMNT.....	51

ERP-HT 0066 Woodcraft in the Ancient Near East	53
VI. éves képzés: Hittanoktatási blokk – 2026. november 2-5	56
helyszín: Budapest, Ráday-ház	56
VI. éves képzés: Missziói gyakorlat	57

HT LSVL016 Angol egyházi szaknyelv 2.

English church language 2.					
Felelős szervezeti egység (intézet/tanszék): Idegen Nyelvi Lektorátus	Féléves tanóraszám: N: 24	Kreditérték: 3		Előtanulmányi feltétel(ek):	Vizsgajelentkezési előfeltétel(ek):
Tantárgy felelőse: Szelényi Judit	Tantárgy besorolása: kötelezően választható	Ajánlott félév: ősz	Meghirdetés féléve: 2026/2027/1	Oktatás nyelve: angol	Számonkérés formája: gyakorlati jegy
Tantárgy előadója: Mile András					Értékelés módszere: írásban, szóban
Órarendi beosztás: péntek 9:00-10:30					
<i>A tantárgy szakmai tartalma elsajátításának célja:</i>					
A négy félévre tervezett „Angol egyházi szaknyelv” sorozat második féléve a kortárs egyházi és lelkipásztori élet aktuális témáinak angol nyelvű feldolgozására összpontosít: a média és a kultúra hatása a hitéletre, a férfiak lelkigondozása, a böjti fegyelem és az imaélet szókincse, a mesterséges intelligencia teológiai és etikai kérdései, a kortárs médiareprezentációk (pl. „The Chosen”), a Szentföld földrajza és jelképrendszere, a demográfiai válság, a párkapcsolatok és a szexualitás bibliai szemlélete, valamint a liturgia és az elhívás fogalma. (Media and Culture, Pastoral Care, Prayer and Fasting, AI and Faith, The Holy Land, Relationships, Liturgy and Vocation)					
<i>A tantárgy rövid programja, megszerzendő ismeretek, elsajátítandó (rész)kézségek és (rész)kompetenciák:</i>					
1. Media, Culture and the Church 2. Men and Masculinity: Pastoral Care Across Life Stages 3. Advent and Fasting: Vocabulary and Practice 4. Prayer: Traditions and Practice 5. Artificial Intelligence and Faith: Ethical Questions 6. The Chosen and Faith in Popular Media 7. Test-paper 1. 8. Jerusalem and the Holy Land: Geography and Symbolism 9. Demographics and the Family: The Global Decline in Birthrates 10. Romance, Dating and Relationships: A Christian Perspective 11. Liturgy: Purpose and Elements 12. Vocation and Calling 13. Sexuality and the Bible: Contemporary Questions 14. Test-paper 2.					
<i>Évközi tanulmányi követelmények és alkalmazott oktatási módszerek:</i>					
Rendszeres óralátogatás (legfeljebb 3 hiányzás engedélyezett) ☐ Írásbeli házi feladatok folyamatos beadása (Word/Pages formátumban, a kiosztástól számított 7 napon belül) – elégségeshez a feladatok legalább 50%-a, jeles osztályzathoz legalább 10 beadott feladat szükséges ☐ Két zárthelyi dolgozat a félév folyamán, valamint aktív, elkötelezett részvétel az órai megbeszéléseken és prezentációkban					
<i>Kötelező irodalom, ismeretek, készségek és kompetenciák elsajátításához rendelkezésre álló tanulmányi segédanyagok:</i>					
Angol nyelvű Biblia (RSV, NIV, NKJV, GNB, stb.) ☐ Az órákhoz kapcsolódó cikkek, videók és podcastok (YouTube, egyházi és teológiai tartalmak) ☐ Online interaktív feladatok (pl. Mentimeter) ☐ Internetes weboldalak					
<i>Ajánlott irodalom:</i>					
Angol nyelvű kommentárok egyes fejezetei ☐ Példák angol nyelvű hittankönyvekből					
<i>Vizsgatémakörök és/vagy vizsgakérdések:</i>					
Megjegyzés (pl. speciális tárgyi igény, létszámkorlát):					

HT LSVL033 Angol egyházi szaknyelv 4.

English church language 4.

Felelős szervezeti egység (intézet/tanszék): Idegen Nyelvi Lektorátus	Féléves tanóraszám: N: 24	Kreditérték: 3		Előtanulmányi feltétel(ek):	Vizsgajelentkezési előfeltétel(ek):
Tantárgy felelőse: Szelényi Judit	Tantárgy besorolása: kötelezően választható	Ajánlott félév: ősz	Meghirdetés féléve: 2026/2027/1	Oktatás nyelve: angol	Számonkérés formája: gyakorlati jegy
Tantárgy előadója: Mile András					Értékelés módszere: írásbeli, szóbeli
Órarendi beosztás: péntek 10:30-12:00					

A tantárgy szakmai tartalma elsajátításának célja:

A négy félévre tervezett „Angol egyházi szaknyelv” sorozat negyedik, záró féléve mélyebb dogmatikai, apologetikai és aktuális teológiai témák angol nyelvű feldolgozására épül: szókincs, a szenvedélybetegségek lelkigondozói vonatkozásai, a keresztény cionizmus és Izrael Állam teológiai háttere, hit és politika viszonya, a mesterséges intelligencia és az eszkatológia kérdései, a szexualitással kapcsolatos kortárs egyházi viták, a karizmatikus mozgalom és a Szentlélek ajándékai, az angyalok és démonok bibliai tanítása, az okkultizmus nyelvezete, valamint a liturgikus év ünnepei (advent, karácsony). (Reformed Political Theology, Eschatology, Pneumatology, Angelology and Demonology)

A tantárgy rövid programja, megszerzendő ismeretek, elsajátítandó (rész)kézségek és (rész)kompetenciák:

Elsajátítandó készségek és kompetenciák:

- ☐ Az olvasott szövegek elemzése
- ☐ A beszédkézség fejlesztése (prezentációk)
- ☐ A szaknyelvi szókincs folyamatos bővítése

Tematika:

1. Christian life and education at home and in church
2. Addiction and Substance Abuse: Vocabulary for Pastoral Care
3. Christian Zionism and the State of Israel: History, Theology, Vocabulary
4. Faith and Politics: Church, State and Civic Engagement
5. Artificial Intelligence and the End Times: Theological Reflections
6. Contemporary Debates on Sexuality and the Church
7. Test-paper 1.
8. The Charismatic Movement and the Gifts of the Holy Spirit
9. Prayer: Traditions, Practices and Testimonies
10. Angels: Biblical Portrayals and Theological Significance
11. Demons and Spiritual Warfare: Biblical and Pastoral Perspectives
12. The Occult and Esoteric Practices: Vocabulary and Christian Discernment
13. Liturgy and the Church Calendar: Advent and Christmas
14. Test-paper 2.

Évközi tanulmányi követelmények és alkalmazott oktatási módszerek:

- ☐ Rendszeres óralátogatás (legfeljebb 3 hiányzás engedélyezett)
- ☐ Írásbeli házi feladatok folyamatos beadása (Word/Pages formátumban, a kiosztástól számított 7 napon belül) – elégségeshez a feladatok legalább 50%-a, jeles osztályzathoz legalább 10 beadott feladat szükséges
- ☐ Két zárthelyi dolgozat a félév folyamán, valamint szóbeli prezentációk az adott témában

Kötelező irodalom, ismeretek, készségek és kompetenciák elsajátításához rendelkezésre álló tanulmányi segédanyagok:

Angol nyelvű Biblia (RSV, NIV, NKJV, GNB, stb.)

- ☐ Az órákhoz kapcsolódó cikkek, videók és podcastok (pl. Jimmy Akin's Mysterious World, Catholic Answers)
- ☐ Online interaktív feladatok (pl. Mentimeter)
- ☐ Internetes weboldalak

Ajánlott irodalom:

Angol nyelvű kommentárok egyes fejezetei

- ☐ Példák angol nyelvű hittankönyvekből

Vizsgatémakörök és/vagy vizsgakérdések:

Megjegyzés (pl. speciális tárgyi igény, létszámkorlát):

HT LSVL026 Német egyházi szaknyelv 2

German Church Terminology 2

Felelős szervezeti egység (intézet/tanszék): Idegen Nyelvi Lektorátus	Féléves tanóraszám: N: 24	Kreditérték: 3		Előtanulmányi feltétel(ek):	Vizsgajelentkezési előfeltétel(ek):
Tantárgy felelőse: Szelényi Judit	Tantárgy besorolása: köelezően választható	Ajánlott félév:	Meghirdetés féléve: 2026/2027/1	Oktatás nyelve: német	Számonkérés formája: gyakorlati jegy
Tantárgy előadója/i: Szelényi Judit					Értékelés módszere: írásbeli, szóbeli
Órarendi beosztás: kedd 15:00-16:30					

A tantárgy szakmai tartalma elsajátításának célja:
A hitünk megvallásához, a vallásgyakorláshoz, az igehirdetéshez kapcsolódó szókincs bővítése, az ismeretek elmélyítése. A német nyelven történő bibliaolvasás valamint a német teológiai szakcikkek olvasásának rendszeressé tétele. Nyelvtani anyagként az igeidők, a kötőmód, és a függő beszéd ismételése.

A tantárgy rövid programja, megszerzendő ismeretek, elsajátítandó (rész)kézségek és (rész)kompetenciák:

- Unsere Kirche, unsere Gemeinde
- Berufe in der Kirche, wie soll ein Pastor sein?
- Was wir glauben; Unterschiede zwischen christlichen Konfessionen
- Wie wir die christlichen Mysterien feiern, Sakramente
- Wie wir in Christus das Leben haben
- Das Gebet im christlichen Leben, das Vaterunser
- Das Kirchenjahr
- Ein protestantischer Gottesdienst – eine katholische Messe
- Die Bibel
- Ein Film christlichen Inhalts
- Ein Buch christlichen Inhalts
- Das gottgeweihte Leben
- Eine Andacht aufgrund eines selbst ausgewählten Bibeltextes
- Abschlusstest

Évközi tanulmányi követelmények és alkalmazott oktatási módszerek:

- Folyamatos készülés (hétről – hétre)
- Szóbeli miniprezentációk az adott témában
- Fordítási feladat, fogalmazás egyházi szaklapból vagy online folyóiratból
- 1 zh

Kötelező irodalom, ismeretek, készségek és kompetenciák elsajátításához rendelkezésre álló tanulmányi segédanyagok:

- Kötelező tankönyv: Ajkay – Simon: Lernt von mir, KRE Budapest, 2001

Ajánlott irodalom:

- Német nyelvű Biblia olvasása
- Egyházi lapok (pl. Kirchenzeitung, Christ in der Gegenwart, Missio Aktuell) és kommentár olvasása
- Online cikkek, folyóiratok, linkek, YouTube videók

Vizsgatémakörök és/vagy vizsgakérdések:

Megjegyzés (pl. speciális tárgyi igény, létszámkorlát):

HT LSVL028 Német egyházi szaknyelv 4.

German Church Terminology 4

Felelős szervezeti egység (intézet/tanszék):	Féléves tanóraszám: N: 24	Kreditérték: 3		Előtanulmányi feltétel(ek):	Vizsgajelentkezési előfeltétel(ek):
Tantárgy felelőse: Szelényi Judit	Tantárgy besorolása: kötelezően választható	Ajánlott félév: őszi	Meghirdetés féléve: 2026/2027/1	Oktatás nyelve:	Számonkérés formája: gyakorlati jegy
Tantárgy előadója/i: Szelényi Judit				német	Értékelés módszere:
Órarendi beosztás: kedd 16:30-18:00					írásbeli és szóbeli

A tantárgy szakmai tartalma elsajátításának célja:

A négy félévre tervezett „Német egyházi szaknyelv” tantárgy negyedik része az egyházi szaknyelvi ismeretek bővítését és elmélyítését célozza. A tankönyvi anyag lehetővé teszi az egyházi, gyülekezeti élet, az istentiszteleti rend, az ünnepek, valamint az egyházi iskolák sajátosságainak megismerését német nyelvterületen. Ehhez civilizációs ismereteket is nyújt. Megvalósítandó a kiválasztott bibliai történetek értő olvasása, valamint az egyházi (online) sajtó és a kommentárok nyelvezetének megismerése a fordítási feladatok révén.

A tantárgy rövid programja, megszerzendő ismeretek, elsajátítandó (rész)kézségek és (rész)kompetenciák:

Elsajátítandó készségek és kompetenciák:

Az olvasott- és hallott szöveg értése (ez utóbbi fejlesztését segíti a tankönyv hanganyaga és videós anyaga és egyéb online szövegértési feladatok), a fordítási készség, a nyelvtani ismeretek és a beszéd-készség továbbfejlesztése. A hallgató legyen képes közép-haladó szinten lévő szövegeket önálló olvasás során vagy hang- vagy videós anyagként is megérteni, lefordítani, a megadott témákkal kapcsolatban önállóan is kifejezni a véleményét.

Tematika:

1. Wiederholung der Familien- und Nationalfeiertage und der kirchlichen Festtage,
<https://www.taschenhirn.de/politik-und-religion/kirchliche-feiertage/>
2. Lektion 8. Kirchenjahr, Ostern, Bräuche und Symbole
3. Lektion 9. Die Trauung, Die Hochzeit in Kana
4. Trauung und Ehe in der katholischen, evangelischen und reformierten Kirche
5. Lektion 10. Diakonie, die Gedanken von Mutter Teresa
6. Übersetzung des Filmtextes
7. Lektion 11. Religion und Medien, Die Macht der Zunge
8. Anhören der Sendung des Kath. Radios über Medien
9. Lektion 12. Mission und Missionare
10. Übersetzung eines Artikels aus der Zeitschrift Missio Aktuell
11. Lektion 13. Klöster und Orden
12. Lektion 14. Ökumenische Jugendkonferenz
13. Das Hohelied der Liebe, Auslegung des Bibeltexes
14. Wiederholung des Fachwortschatzes
15. Abschlusstest

Évközi tanulmányi követelmények és alkalmazott oktatási módszerek:

- Folyamatos készülés (hétről – hétre)
- Szóbeli prezentációk az adott témában
- Fordítási és tömörítési feladat egyházi szaklapból vagy kommentárból
- 1 zárthelyi

Kötelező irodalom, ismeretek, készségek és kompetenciák elsajátításához rendelkezésre álló tanulmányi segédanyagok:

- Kötelező tankönyv: Ajkay – Simon: Lernt von mir, KRE Budapest, 2001

Ajánlott irodalom:

- Német nyelvű Biblia olvasása
- Egyházi lapok, online folyóiratok olvasása (pl. Kirchenzeitung, Christ in der Gegenwart, Missio Aktuell, <https://www.reformiert.de/startseite.html>) és kommentár olvasása

Vizsgatémakörök és/vagy vizsgakérdések:

Megjegyzés (pl. speciális tárgyi igény, létszámkorlát):

HT BSVS575 Zsoltárok 90–92 (Bibliai héber szövegolvasó szeminárium)

Psalms 90–92 (Biblical Hebrew Text-Reading Seminar)

Felelős szervezeti egység (intézet/tanszék): Bibliai Teológiai és Vallástörténeti Tanszék	Féléves tanóraszám: N: 24	Kreditérték: 2	Előtanulmányi feltétel(ek): –	Vizsgajelentkezési előfeltétel(ek): –
Tantárgy felelőse: Prof. Dr. Hanula Gergely	Tantárgy besorolása: kötelezően választható	Ajánlott félév: 3., 5., 7., 9.	Meghirdetés féléve: őszi	Oktatás nyelve: magyar
Tantárgy előadója/i: Drs. Péntek Dániel Gábor				Számonkérés formája: gyakorlati jegy
				Értékelés módszere: szóbeli

A tantárgy szakmai tartalma elsajátításának célja:

A „református himnusz”, egyben az egyetlen Mózesnek tulajdonított zsoltár a Zsoltárok könyvében; a Sátán által idézett zsoltár Jézus megkísértésekor; egy szép, sabbatra szóló magasztalás, amely az igazat Libanon cédrusához hasonlítja – e három költeménnyel fogunk foglalkozni ezen a szemináriumon.

A tantárgy célja, hogy héber nyelven olvassuk és értelmezzük a Zsoltárok könyve 90–92. fejezeteit, továbbá, hogy a szöveg olvasása által a hallgatók héber nyelvi ismeretei (nyelvtan, szókincs) bővüljenek. A szemináriumi alkalmak során felvázoljuk az olvasott zsoltárok struktúráját, reflektálunk a felvetődő teológiai kérdésekre, továbbá kísérletet teszünk a szövegek, illetve az ebben szereplő egyes fogalmak, kifejezések kontextusba helyezésére. Ebből a célból a tanórák során olvasunk Biblián belüli párhuzamos szöveghelyeket, áttekintjük a szövegben előforduló fontosabb héber kifejezések néhány további ószövetségi előfordulását, figyelemmel leszünk a zsoltárok különböző (pl. qumráni) szövegváltozataira, a három költemény egymással való kapcsolatára, illetve ókori fordításaikra és újszövetségi recepciójukra is.

A tantárgy rövid programja, megszerzendő ismeretek, elsajátítandó (rész)kézségek és (rész)kompetenciák:

- Óramegbeszélés. Bevezetés a Zsoltárok könyvéhez és a zsoltárköltészethez
- A zsoltárok főbb témái és műfajai. A 4. könyv a Zsoltárok könyvében (Zsoltárok 90–106)
- A 90–92. zsoltárok struktúrája (ennek első felvázolása a hallgatók tanórai feladata a zsoltárok magyar szövege alapján, ezt követi az oktató által irányított megbeszélés)
- Zsolt 90,1–6: Az örök és a mulandó
- Zsolt 90,7–12: Vétek és mulandóság
- Zsolt 90,13–17: Könyörgés a hatalmas Istenhez
- Zsolt 91,1–2: Isten oltalmaz: Isten mint menedék, szikla (A motívum változatai)
- Zsolt 91,3–13: Isten oltalmaz 2.: Az „imádkozó” biztatása
- Zsolt 91,14–16: Amikor Isten beszél a zsoltárokból
- Zsolt 92,1–6: Magasztalás a zsoltárokból
- Zsolt 92,7–16: Igazak és bűnösök
- Összegzés. A felvetődő kérdések megbeszélése. Jegyzárás

Évközi tanulmányi követelmények és alkalmazott oktatási módszerek:

- A három zsoltár héber szövegének tanórai és otthoni olvasása
- A tanórai és otthoni feladatok elvégzése
- Az órák elején az előző órán olvasott héber szöveget mindig a hallgatóknak kell héberül felolvasniuk és magyarra fordítaniuk.
- Egy, az ajánlott irodalomból választott kommentár olvasása hétről-hétre a kijelölt szakaszhoz (minden szakaszhoz az adott szakasz órai tárgyalását követő órára; a kommentárok által felvetett szempontokat a szakasz 3. pont szerinti újraolvasása során beszéljük meg).
- Az utolsó órán vizsga az olvasott szövegből (minden hallgató kb. 3–6 verset kap fordításra)

Kötelező irodalom, ismeretek, készségek és kompetenciák elsajátításához rendelkezésre álló tanulmányi segédanyagok:

A szöveget a *Biblia Hebraica Stuttgartensia*⁵ (Stuttgart: Deutsche Bibelgesellschaft, 1997) alapján olvassuk. Elvárt továbbá bibliafordítások használata, elsősorban a *Revideált Új Fordítás*é (RÚF 2014), illetve *Revideált Károli Fordítás*é, valamint Simon Tamás László zsoltárfordításáé (*Zsoltárok könyve*, Pannonhalma: Pannonhalmi Főapátság Bencés Kiadó, 2022.).

Ajánlott irodalom:

Ajánlott kommentárok:
 Delitzsch, Franz: *Biblischer Kommentar über die Psalmen*⁵, Leipzig: Dörffling&Franke, 1894.
 Gerstenberger, Erhard: *Psalms, Part 2, and Lamentations* (FOTL XV), Grand Rapids – Cambridge: Eerdmans, 2001.
 Goldingay, John: *Psalms*. Vol. 3: *Psalms 90–150* (Baker Commentary on the Old Testament wisdom and Psalms), Grand Rapids: Baker, 2008.
 Gunkel, Hermann: *Die Psalmen*⁵. Göttingen: Vandenhoeck & Ruprecht, 1968.
 Hossfeld, Frank-Lothar – Zenger, Erich: *Psalmen 51–100* (HTHKAT), Freiburg–Basel–Wien: Herder, 2000. = Hossfeld, Frank-Lothar – Zenger, Erich: *Psalms 51–100* (Hermeneia), translated by Linda M. Maloney, Minneapolis: Fortress, 2005.

Kraus, Hans-Joachim: *Psalmen 2⁵* (BKAT 15/1-2), Neukirchen-Vluyn: Neukirchener Verlag, 1978.
 Lugt, Pieter van der: *Cantos and Strophes in Biblical Hebrew Poetry III. Psalms 90–150 and Psalm 1* (Oudtestamentische Studien 63), Leiden – Boston: Brill, 2014.
 Seybold, Klaus: *Die Psalmen* (HAT 1/15), Tübingen: Mohr Siebeck, 1996.
 Tate, Marvin E.: *Psalms 51–100* (WBC 20), Dallas: Word Books, 1991.

További ajánlott irodalom:

Brown, William P. (szerk.): *Oxford Handbook of the Psalms*, Oxford: Oxford University Press, 2014.
 Gunkel, Hermann – Begrich, Joachim: *Einleitung in die Psalmen: Die Gattungen der religiösen Lyrik Israels*, Göttingen: Vandenhoeck&Ruprecht, 1933.
 Keel, Othmar: *The Symbolism of the Biblical World: Ancient Near Eastern Iconography and the Book of Psalms*, Winona Lake, Indiana: Eisenbrauns, 1997.
 Kovács, Enikő Hajnalka: „Kezeink munkáját tedd maradandóvá”. Gondolatok a 90. zsoltárról, in Egeresi László Sándor – Kovács Enikő Hajnalka: *Asré háis – Tanulmányok a 70 éves Karasszon István tiszteletére*, Budapest: Károli Gáspár Református Egyetem Hittudományi Kar, 2025, 276–286.
 Kraus, Hans-Joachim. *Theology of the Psalms*. transl. Keith R. Crim, Minneapolis: Augsburg, 1986.
 Liess, Kathrin: Sättigung mit langem Leben. Vergänglichkeit, Lebenszeit und Alter in den Psalmen 90–92, in Bauks, Michaela – Liess Kathrin – Riede, Peter (Hgg.): *Was ist der Mensch, dass du seiner gedenkst? (Psalm 8,5). Aspekte einer theologischen Anthropologie. Festschrift für Bernd Janowski zum 65. Geburtstag*, Neukirchen-Vluyn: Vandenhoeck&Ruprecht, 2008, 329–342.
 Mowinckel, Sigmund: *The Psalms in Israel's Worship*, transl. D.R. Ap-Thomas, Nashville: Abingdon Press, 1962.
 Otto, Eckart: Moses: The Suffering Prophet in Deuteronomy and Psalm 90–92, in Kókai Nagy Viktor – Egeresi László Sándor (szerk.): *Propheten der Epochen / Prophets during the Epochs. Festschrift für István Karasszon zum 60. Geburtstag / Studies in Honour of István Karasszon for his 60th Birthday* (AOAT 426), Münster: Ugarit Verlag, 2015, 137–149.
 Papp, György: A Zsoltárok 90,1–6 szövege a Targumban, in Balogh Csaba – Kolumbán Vilmos József (szerk.): *Az Írás bővületében. Tanulmányok Adorjáni Zoltán 65. születésnapjára*, Kolozsvár: Kolozsvári Protestáns Teológiai Intézet – Egyetemi Műhely Kiadó, 2021, 557–569.
 Papp György: Khiasztikus szerkezetek a 90. zsoltárban, *Teológiai Fórum* 17/2 (2023), 19–37.
 Papp György: Menedékünk az Örökkévaló Isten. Megjegyzések a Zsoltárok 90,1–6 fordításának margójára, in Szőnyi Etelka (szerk.): *Bibliaértelmezés: korok, módszerek, kontextusok. Írások Benyik György 68. születésnapja alkalmából*, Szeged: JATEPress, 2020, 493–506.
 Papp György: Napjaink mérése, az isteni pedagógia és a bölcsesség szíve: Megjegyzések a Zsolt 90,12 fordításához, in Zsengellér József – Koltai, Kornélia (szerk.): *Hadd dicsérem a kegyes férfit! Tanulmánykötet Schweitzer József születésének centenáriumán. A „Schweitzer-lectures” – Magyar Hebraisztikai Konferenciák 2018–2022 közötti előadásaiából*, Budapest: Magyar Hebraisztikai Társaság – L'Harmattan Kiadó, 2022, 33–44.
 Seybold, Klaus: *Introducing the Psalms*, translated by R. Grame Dunphy, London – New York: T&T Clark, 1990.
 Zsengellér József: Ismeretlen ismerős. A 90. zsoltár nem szokványos elemzése, in Zsengellér József – Kodácsy, Tamás – Ablonczy Tamás (szerk.): *Felelet a Mondolatra. Tanulmányok a 60 éves Bogárdi Szabó István tiszteletére*, Budapest: Pápai Református Teológiai Akadémia – Károli Gáspár Református Egyetem – L'Harmattan Kiadó, 2016, 199–224.

Vizsgatémakörök és/vagy vizsgakérdések:

A vizsga a héber szöveg magyarra fordítását jelenti az utolsó szemináriumi alkalmon, szóbeli felelet formájában az alábbi felosztás szerint:

1. Zsolt 90,1–6
2. Zsolt 90,7–12
3. Zsolt 90,13–17
4. Zsolt 91,1–3
5. Zsolt 91,4–8
6. Zsolt 91,9–13
7. Zsolt 91,14–16
8. Zsolt 92,1–6
9. Zsolt 92,7–12
10. Zsolt 92,13–16

Megjegyzés (pl. speciális tárgyi igény, létszámkorlát):

időpont: csütörtök 15:45–17:15

HT BSVS576 Hogyan írjunk újszövetségi exegetikai dolgozatot?

How to prepare a New Testament exegetical thesis?

Felelős szervezeti egység (intézet/tanszék): Újszövetségi Tanszék	Féléves tanóraszám: N: 24	Kreditérték: 2	Előtanulmányi feltétel(ek): HT ÚSZB002 Újszövetségi szigorlat	Vizsgajelentkezési előfeltétel(ek):
Tantárgy felelőse: Pataki András Dávid	Tantárgy besorolása:	Ajánlott félév:	Meghirdetés féléve: ősz	Oktatás nyelve: magyar
Tantárgy előadója/i: Pataki András Dávid	kötelezően választható			Számonkérés formája: gyakorlati jegy
				Értékelés módszere: szóbeli és írásbeli

A tantárgy szakmai tartalma elsajátításának célja:

Az exegetikai kutatómunka lépései, legfontosabb eszközei, és egy újszövetségi írásmagyarázati témájú dolgozat elkészítésének főbb szempontjai.

A tantárgy rövid programja, megszerzendő ismeretek, elsajátítandó (rész)kézségek és (rész)kompetenciák:

1. Újszövetségi textusok vizsgálata az írásmagyarázat hagyományos megközelítéseihez és kortárs kérdésfeltevéséhez, azok módszereinek és eszközeinek felhasználásával.
 - Vonatkozó szakirodalom felkutatása. Kommentárok, monográfiák, szakfolyóiratok áttekintése.
 - Szövegkritikai szempontok, exegetikai szempontból figyelemre érdemes variánsok.
 - A szakasz behatárolása és tagolása. Az irodalmi kontextus szerepe a textus megértésében.
 - A textus nyelvi elemzése.
 - Magyar nyelvű és más kortárs, illetve klasszikus fordítások összevetése.
 - Formák és műfajok meghatározása.
 - Történelmi és földrajzi keretek, régészeti ismeretek felhasználása a szöveg megértésében.
 - Szociológiai és társadalomtörténeti szempontú elemzés.
 - Hagyománytörténet, forráskritika, más szövegekkel való kapcsolatok, intertextualitás. Az Ószövetség hatása az újszövetségi szövegre, jelentősége a szöveg magyarázatában.
 - A „mirror reading” kérdései.
 - Narratív kritika.
 - Retorikai kritika.
 - A szövegben megjelenő teológiai kérdések.
 - Írásmagyarázat a kánon összefüggésében.
 - Hatástörténet.
 - Kortárs ideológiai szempontú megközelítések értékelése: feminista és posztkolonialista kritika.
 - A mesterséges intelligencia használata a kutatásban. Lehetőségek és etikai korlátok.
2. A kutatások eredményeinek írott formába öntése.
 - Formai követelmények.
 - A dolgozat szövegének tagolása.
 - Saját fordítás készítése.
 - Hivatkozások formái.
 - Irodalomjegyzék készítése.

Évközi tanulmányi követelmények és alkalmazott oktatási módszerek:

Minden hallgató egy általa választott textus alapján önállóan dolgozik. Óráról órára rövid kutatási, illetve elemzési feladatok teljesítése. A választott szakaszhoz tartozó fontosabb szakirodalom áttekintése. A szöveg elemzése és a megismert irodalom alapján, megbeszélte szempontok figyelembevételével a választott textusról (vagy annak egy részéről) rövid exegetikai „dolgozat” írása (két-három oldal). Rövid szakirodalmi és módszertani beszámolók. Aktív órai részvétel.

Kötelező irodalom, ismeretek, készségek és kompetenciák elsajátításához rendelkezésre álló tanulmányi segédanyagok:

BALLA Péter: *Hogyan készítsünk exegézist? Hasznos tanácsok újszövetségi írásmagyarázat (exegézis) dolgozat készítéséhez.*
<https://htk.kre.hu/images/balla-peter/Hogyan-keszitsunk-exegezist-hasznos-tanacsok-20230227.pdf>

BALLA Péter: *Tudományos dolgozat készítése - formai tudnivalók, tanácsok.* <https://htk.kre.hu/images/balla-peter/Tudomanyos-dolgozat-keszitese-20230222.pdf>

Ajánlott irodalom:

- Klaus BERGER: *Formen und Gattungen im Neuen Testament.* Tübingen – Basel: A. Francke, 2005.
- David Alan BLACK – David S. DOCKERY (eds.): *New Testament Criticism & Interpretation.* Grand Rapids, MI: Zondervan, 1991.
- BOLYKI János: *Az újszövetségi írásmagyarázat elvei, módszerei és példái.* Budapest: Kálvin, 1998.
- D. A. CARSON: *Exegetikai tévedések.* Budapest: Keresztyén Ismeretterjesztő Alapítvány, 2003.
- David A. DESILVA: *An Introduction to the New Testament: Contexts, Methods and Ministry Formation.* Downers Grove, IL: InterVarsity Press – Leicester: Apollos, 2004.
- Martin EBNER – Bernhard HEININGER: *Exegese des Neuen Testaments: Ein Arbeitsbuch für Lehre und Praxis.* Paderborn: Ferdinand Schöningh, 2018⁴.
- Richard J. ERICKSON: *A Beginner's Guide to New Testament Exegesis: Taking the Fear out of Critical Method.* Downers Grove, IL: InterVarsity Press, 2005.
- Gordon D. FEE: *New Testament Exegesis: A Handbook for Students and Pastors.* Louisville, KY: Westminster John Knox, 2002³.
- Gordon D. FEE – Douglas STUART: *Kétélű kard: A Biblia olvasása és értelmezése.* Budapest: Harmat, 1996.
- Michael J. GORMAN: *Elements of Biblical Exegesis: A Basic Guide for Students and Ministers.* Peabody, MA: Hendrickson, 2001.
- Joel B. GREEN (ed.): *Hearing the New Testament: Strategies for Interpretation.* Grand Rapids, MI: Eerdmans – Carlisle: Paternoster, 1995.
- George H. GUTHRIE – J. Scott DUVALL: *Biblical Greek Exegesis: A Graded Approach to Learning Intermediate and Advanced Greek.* Grand Rapids, MI: Zondervan, 1998.
- John H. HAYES – Carl R. HOLLADAY: *Biblical Exegesis: A Beginner's Handbook.* Atlanta, GA: John Knox, 1987.
- Walter C. KAISER, Jr. – Moisés SILVA: *Introduction to Biblical Hermeneutics: The Search for Meaning* (Revised and Expanded Edition). Grand Rapids, MI: Zondervan, 2007.
- Andreas J. KÖSTENBERGER – Richard D. PATTERSON: *Invitation to Biblical Interpretation: Exploring the Hermeneutical Triad of History, Literature, and Theology.* Grand Rapids, MI: Kregel, 2021².
- Bruce M. METZGER: *A Textual Commentary on the Greek New Testament: A Companion Volume to the United Bible Societies' Greek New Testament (Fourth Revised Edition).* Stuttgart: Deutsche Bibelgesellschaft – United Bible Societies, 1994².
- Andrew David NASELLI: *How to Understand and Apply the New Testament: Twelve Steps from Exegesis to Theology.* Phillipsburg, NJ: P&R, 2017.
- Heinz-Werner NEUDORFER – Eckhard J. SCHNABEL (Hrsg.): *Das Studium des Neuen Testaments: Einführung in die Methoden der Exegese* (Aktualisierte und revidierte Ausgabe). Witten: SCM R Brockhaus – Giessen: Brunnen, 2011.
- Grant R. OSBORNE: *A hermeneutika spirálisa: Részletes bevezetés a biblíamagyarázathoz.* Budapest: Keresztyén Ismeretterjesztő Alapítvány, 2001.
- Stanley E. PORTER (ed.): *Handbook to Exegesis of New Testament.* Boston – Leiden: Brill Academic, 2002.
- James L. RESSEGUIE: *Narrative Criticism of the New Testament: An Introduction.* Grand Rapids, MI: Baker, 2005.
- Udo SCHNELLE: *Einführung in die neutestamentliche Exegese.* Göttingen: Vandenhoeck & Ruprecht, 2014⁸.
- Richard L. SCHULTZ: *Out of Context: How to Avoid Misinterpreting the Bible.* Grand Rapids, MI: Baker, 2012.
- Moisés SILVA: *Biblical Words and Their Meaning: An Introduction to Lexical Semantics* (Revised and Expanded Edition). Grand Rapids, MI: Zondervan, 1994.
- Thomas SÖDING: *Wege der Schriftauslegung: Methodenbuch zum Neuen Testament.* Freiburg im Breisgau: Herder, 1998.

Vizsgatémakörök és/vagy vizsgakérdések:

Megjegyzés (pl. speciális tárgyi igény, létszámkorlát):

HT BSVS577 Újszövetség és mesterséges intelligencia: Hidak az üzenetben és a szövegfordításban

New Testament and Artificial Intelligence: connections in terms of text message and the translation

Felelős szervezeti egység (intézet/tanszék): Újszövetségi Tanszék	Féléves tanóraszám: N: 24	Kreditérték: 2	Előtanulmányi feltétel(ek): HT ÚSZB031 Görög nyelv 2.	Vizsgajelentkezési előfeltétel(ek):
Tantárgy felelőse: Dr. Pataki András Dávid	Tantárgy besorolása: kötelezően választható	Ajánlott félév:	Meghirdetés féléve: ősz	Oktatás nyelve: magyar
Tantárgy előadója/i: Németh Balázs, Pataki András Dávid				Számonkérés formája: gyakorlati jegy
				Értékelés módszere: írásbeli feladat, szóbeli előadás

A tantárgy szakmai tartalma elsajátításának célja:

A tantárgy célja, hogy a hallgatók megismerjék a mesterséges intelligencia (AI) területéhez tartozó egyes gépi tanulási algoritmusok elvi hátterét, azok fontosabb kérdésfelvetéseit és problémáit, amelyek mentén analógiák fogalmazhatók meg egyes újszövetségi szövegekhez kapcsolódóan. Emellett a hallgatók megismerik az AI egyik lehetséges újszövetségtudományi alkalmazását a szövegfordítások értékelésén keresztül. Ezen keresztül a hallgató megismerkednek a legfontosabb angol nyelvű bibliafordításokkal, illetve azokat válogatott újszövetségi textusok alapján, gépi tanulásra épülő számítógépes eszközökkel, mértékadó kommentárok segítségével értékelik. A tantárgyra legalább másodéves hallgatók jelentkezését várjuk, akik sikeresen teljesítettek két félévnyi görög nyelvi tanegységet.

A tantárgy rövid programja, megszerzendő ismeretek, elsajátítandó (rész)kézségek és (rész)kompetenciák:

Az AI alapját képező gépi tanulási algoritmusok elvi hátterének ismertetése. Az algoritmusok működésének határai, a tanulási képességek értékelése. Stabilitás és entrópia fogalmi az AI algoritmusok egyes alkalmazásainak vonatkozásában, ezek értelmezése újszövetségi szövegek alapján. AI alapú megoldásokhoz kapcsolódó analógiák felállítása a bűn, a krisztológia, a gyülekezeti rendezettség, a messiáskérdés és az eszkatológia vonatkozásában.

Továbbá, a tantárgy során a hallgatók az AI egy konkrét alkalmazásába is betekintenek: az 2Kor 1-7 egyes részeinek fordítási értékelését végzik el AI alapú megoldásokkal. Az értékelés újszerű, AI alapú, összehasonlító nyelvi analízissel történik angol fordításokon keresztül. A hallgatók ezek eredményeit készen kapják, nem végeznek számítógépes programozási feladatot. A hallgatók feladata az angol fordítások értékelése az előbbi bibliai könyvekből vett rövidebb szakaszokra nézve: (1) a számítógépes analízis, (2) az angol bibliafordítások, illetve (3) az eredeti görög szöveg, és (4) kommentárok alapján.

Évközi tanulmányi követelmények és alkalmazott oktatási módszerek:

Rövidebb újszövetségi igeszakaszok vonatkozásában a gépi tanulás eredményének értékelése, az angol fordítások értékelése, görög szöveg alapján saját fordítás készítése kommentárok használatával, ezek írott formában történő benyújtása. Görög nyelvismerettel nem rendelkező hallgatók számára a tárgy témájához kapcsolódó rövidebb beadandó dolgozat készítése.

Kötelező irodalom, ismeretek, készségek és kompetenciák elsajátításához rendelkezésre álló tanulmányi segédanyagok:

- Kiadott segédletek és órai jegyzetek
- Metzger, B.M.: A Textual Commentary on the Greek New Testament (UBS4). Hendrickson Publishers, 2005.
- Balla, P.: 2 Corinthians. The Gospel Coalition, 2022.
- Németh, B.: A stabilitás fogalmának alkalmazása az újszövetségi páli levelek és Lukács evangéliuma válogatott szövegrészeinek magyarázatában. Ph.D. értekezés, 2025. Online elérés: https://lib.kre.hu:8080/phd/Nemeth_Balazs_ertekezes.pdf
- Russel, S., Norvig, P.: Mesterséges intelligencia modern megközelítésben. https://people.inf.elte.hu/fekete/algoritmusok_msc/wumpus/Russel_Norvig_MI_2ed.pdf

Ajánlott irodalom:

- Bolyki, J.: Az újszövetségi írásmagyarázat elvei, módszerei és példái. Kálvin Kiadó, 1998.
- Brown, D. (ed.): The New International Dictionary of NT Theology. Zondervan, 1979.
- Silva, M.: New International Dictionary of New Testament Theology and Exegesis Set. Zondervan, 2014.
- Cserhádi, S.: Pál apostolnak a korinthusiakhoz írt második levele. Luther Kiadó, 2009.

- Pecsuk, O.: Pontos. Természetes. Érthető. A bibliafordítás elmélete, gyakorlata és távlatai. Kálvin Kiadó, 2020. - Barnett, P.: The Second Epistle to the Corinthians (The New International Commentary on the New Testament), 1997.
Vizsgatémakörök és/vagy vizsgakérdések:
Megjegyzés (pl. speciális tárgyi igény, létszámkorlát):

HT BSVS578 Mi, akik Istennel birkózunk - Bibliai történetek pszichológiai olvasata Jordan B. Petersonnal					
We Who Wrestle with God. Bible Stories with Jordan B. Peterson					
Felelős szervezeti egység (intézet/tanszék): Bibliai Teológiai és Vallástörténeti	Féléves tanóraszám: N: 24	Kreditérték: 2		Előtanulmányi feltétel(ek):	Vizsgajelentkezési előfeltétel(ek):
Tantárgy felelőse: Dr. Habil. Pecsuk Ottó	Tantárgy besorolása: kötelezően választható	Ajánlott félév:	Meghirdetés féléve: ősz Péntek 13.00	Oktatás nyelve: magyar	Számonkérés formája: gyakorlati jegy
Tantárgy előadója/i: Dr. Habil Pecsuk Ottó					Értékelés módszere: szóbeli
A tantárgy szakmai tartalma elsajátításának célja:					
A neves kanadai pszichiáter könyvében az ismert bibliai történeteket elemzi lélektani szempontból. Teológusként annak eredünk nyomába, hogy hol húzódnak a bibliai történetek napjainkban oly népszerű pszichológiai magyarázatainak határai. Mi az, ami már nem olvasható bele és nem olvasható ki egy bibliai történetből, és mi az, ami egzegetikailag és homiletikailag is hasznosítható?					
A tantárgy rövid programja, megszerzendő ismeretek, elsajátítandó (rész)kézségek és (rész)kompetenciák:					
1. Óramegbeszélés 2. Teremtés 3. Bűneset 4. Testvérgyilkosság 5. Özönvíz 6. Bábel tornya 7. Ábrahám 8. Mózes I. 9. Mózes II. 10. Jónás 11. Összefoglalás, tanulságok					
Évközi tanulmányi követelmények és alkalmazott oktatási módszerek:					
Az órán a könyv szövege mentén haladunk, és egy diák „moderátor” vezetésével végigbeszéljük az olvasott témát, felhasználva előzetes egzegetikai és bibliaismereti tudásunkat is. A szemináriumi jegy egy választott téma esszészerű feldolgozására (min 3, max. 5 oldal) és az órai munkára adható (50-50%).					
Kötelező irodalom, ismeretek, készségek és kompetenciák elsajátításához rendelkezésre álló tanulmányi segédanyagok:					
Jordan. B. Peterson, Mi, akik Istennel birkózunk. Eligazodás egy istentelen világban. Budapest: 21. Század Kiadó, 2024.					
Ajánlott irodalom:					
Megbeszélés szerint					
Megjegyzés (pl. speciális tárgyi igény, létszámkorlát): Max. 10 fő. Megengedett hiányzás 3 alkalom.					

HT BSVS581 „Egy az Isten!” – Az izraeli monoteizmus kérdései

"One God!" – Questions About Israeli Monotheism

Felelős szervezeti egység (intézet/tanszék): Ószövetségi Tanszék	Féléves tanóraszám: N: 24	Kreditérték: 2		Előtanulmányi feltétel(ek):	Vizsgajelentkezési előfeltétel(ek):
Tantárgy felelőse: Prof. Dr. Karasszon István	Tantárgy besorolása: kötelezően választható	Ajánlott félév:	Meghirdetés féléve: ősz	Oktatás nyelve: magyar	Számonkérés formája: gyakorlati jegy
Tantárgy előadója/i: Prof. Dr. Karasszon István					Értékelés módszere: írásbeli

A tantárgy szakmai tartalma elsajátításának célja:

A tantárgy rövid programja, megszerzendő ismeretek, elsajátítandó (rész)kézségek és (rész)kompetenciák:

Napjainkban a politeizmus újjászületik. Nem a szokott formában, hanem szekuláris és kvázi-vallásos formában, de újra istenek jelennek meg az emberek életében: van, aki a Mammont imádja, mások inkább Mars istennek hódolnak... A legrosszabb mindebben az, hogy a szekuláris ember nem is ismeri fel, hogy olyan személyes és társadalmi divatok jelennek meg, amelyekre a vallástörténet már évezredekkel ezelőtt példát adott. Ennek hátterén érdemes újra átgondolni, hogy az izraeli hit hogyan értelmezte és hogyan élte meg az egy Istenbe vetett hitet – ennek módja az évszázadok során jelentős változásokat mutat. A szemináriumi munkában ennek egy-egy szegletét kell kidolgozza a szerző a vonatkozó bibliai passzusok kapcsán, ill. az összehasonlító vallástörténeti anyag felhasználásával.

Irodalom:

Évközi tanulmányi követelmények és alkalmazott oktatási módszerek:

Órákon való részvétel

Kötelező irodalom, ismeretek, készségek és kompetenciák elsajátításához rendelkezésre álló tanulmányi segédanyagok:

Symposium at the Smithsonian Institution 1996: Aspects of Monotheism: How God Is One? (D. B. Redford, W. G. Dever, P. Kyle McCarter Jr., J. J. Collins előadásai)
W. Dietrich/M. A. Klopfenstein, Ein Gott allein?, Fribourg: Presses Universitaires, 1994
J. Day, Yahweh and the Gods and Goddesses of Canaan, Sheffield: Academic Press, 2000
M. S. Smith, The Origins of Biblical Monotheism, Oxford: Oxford University Press, 2001
B. Becking/M. Dijkstra/M. C. A. Korpel/K. J. H. Vriezen, Only One God?, Sheffield: Academic Press, 2001
Lemaire, Naissance du monothéisme, Paris: Bayard, 2003

Ajánlott irodalom:

Vizsgatémakörök és/vagy vizsgakérdések:

Házi írásbeli dolgozat

Megjegyzés (pl. speciális tárgyi igény, létszámkorlát):

HT RSVS221 Egyháztörténeti források digitalizálása

Digital Archiving of Church History Sources

Felelős szervezeti egység (intézet/tanszék): Egyháztörténeti Tanszék	Féléves tanóraszám: N: 24	Kreditérték: 2		Előtanulmányi feltétel(ek):	Vizsgajelentkezési előfeltétel(ek):
Tantárgy felelőse: Földváryné dr. Kiss Réka	Tantárgy besorolása: kötelezően választható	Ajánlott félév:	Meghirdetés féléve: 2026/2027/1 i	Oktatás nyelve: magyar	Számonkérés formája: gyakorlati jegy
Tantárgy előadója/i: Dr. Lányi Gábor					Értékelés módszere: írásbeli

A tantárgy szakmai tartalma elsajátításának célja:

A szeminárium célkitűzése ebben a félévben református közgyűjteményeinkben (Ráday Levéltár, Magyarországi Református Egyház Zsinatának Levéltára) található 19. század végi és 20. századi fotók digitalizálása egy későbbi nyilvános, internetes fotótár számára.

A tantárgy rövid programja, megszerzendő ismeretek, elsajátítandó (rész)kézségek és (rész)kompetenciák:

A résztvevők online formában tartják egymással a kapcsolatot, a vezető ajánlására így történik meg a feldolgozandó források kiválasztása. A résztvevő elsajátíthatja a fényképes forrás digitalizálásának szempontjait, digitális jegyzéket készít a digitalizált anyaghoz. Betekintést nyer a 19 20. század eddig nem nyilvános református egyházi életének, vezetőinek világába.

Évközi tanulmányi követelmények és alkalmazott oktatási módszerek:

A szeminárium vezető által ajánlott dokumentumok digitalizálása, a digitalizált változatnak az eredetivel való egybevetése, jegyzék készítése.

Kötelező irodalom, ismeretek, készségek és kompetenciák elsajátításához rendelkezésre álló tanulmányi segédanyagok:

Ajánlott irodalom:

Vizsgatémakörök és/vagy vizsgakérdések:

Megjegyzés (pl. speciális tárgyi igény, létszámkorlát):

HT RSVS343 Falra hányt hitvallás? Az 1955-56-os Hitvalló Nyilatkozat elemzése

A Confession cast against the Wall? Analysis of the 1955-56 Confession of Faith

Felelős szervezeti egység: Rendszeres Teológiai Tanszék	Féléves tanóraszám: N: 24	Kreditérték: 2		Előtanulmányi feltétel(ek): -	Vizsgajelentkezési előfeltétel(ek): -
Tantárgy felelőse: Dr. Szabó István	Tantárgy besorolása: kötelezően választható	Ajánlott félév: -	Meghirdetés féléve: Őszi	Oktatás nyelve: magyar	Számonkérés formája: évközi jegy (gyakorlati jegy)
Tantárgy előadója: Dr. Sándor Balázs					Értékelés módszere: Órai munka, szemináriumi dolgozat

A tantárgy szakmai tartalma elsajátításának célja:

A szeminárium célja, hogy a hallgatók az 1956-os forradalom 70. évfordulóján megismerkedjenek a református teológus hallgatók által készített Hitvalló Nyilatkozattal, s így ne csak világi megközelítésben lássák '56-ot, hanem egyházunk szempontjából is.

A tantárgy rövid programja, megszerzendő ismeretek, elsajátítandó (rész)kézségek és (rész)kompetenciák:

- A társadalmi rend megváltozása
- Az egyház megváltozott helyzete a megváltozott társadalmi rendben
- Az egyházi vezetés helyzete és szerepe a megváltozott körülmények között
- Az egyház hivatalos teológiai reflexiója a megváltozott helyzetben
- A Hitvalló Nyilatkozat szerzői
- A Hitvalló Nyilatkozat 1. cikkelye: Krisztus újjáteremtő munkájáról

• A Hitvalló Nyilatkozat 2. cikkelye: Az evangélizációról • A Hitvalló Nyilatkozat 3. cikkelye: Az egyház és az állam viszonyáról • A Hitvalló Nyilatkozat 4. cikkelye: Az egyházi vezetésről • A Hitvalló Nyilatkozat utóélete (visszhangja, hatása, elismertsége)
Évközi tanulmányi követelmények és alkalmazott oktatási módszerek:
• Aktív részvétel az órákon • Egy választott terület kidolgozása egy 5-7 oldalas dolgozat formájában • A választott terület bemutatása a szemináriumon
Kötelező irodalom, ismeretek, készségek és kompetenciák elsajátításához rendelkezésre álló tanulmányi segédanyagok:
• A Magyarországi Református Egyház hitvallási iratai. A Heidelbergi Káté és A Második Helvét Hitvallás. MRE Kálvin János Kiadója. Bp. 2020. • Szűcs Ferenc: Hitvallásismeret. MRE Kálvin János Kiadója. Bp. 2019. • Barth Károly: A keresztyén gyülekezet az államrendek változásában. Debrecen. 1954. • Török István: Egyház és politika. Pápa. 1935. • Csűrös András: A „magyar Barmen”. A Hitvalló Nyilatkozat és a Barmeni Nyilatkozat hatástörténeti kapcsolata és hazai recepciója Bp. 2025.
Ajánlott irodalom:
• Barth Károly – Révész Imre: Az egyház jelene és jövője. Debrecen. 1937. • Bogárdi Szabó István: Egyházvezetés és teológia a Magyarországi Református Egyházban 1948 és 1989 között. In: Societas et Ecclesia 3. Debrecen, 1995. • Bogárdi Szabó István: Az állam és egyház kapcsolatának lehetséges modelljei. In: Mondolat. Egyház és teológia – teológia és egyház. Pápa. 2006. • Török István: Keresztyénségünk a szocializmus történelmi korszakában. Előadás. Debrecen 1958. május 29. • Fekete Károly: A Barmeni Teológiai Nyilatkozat. Vezérfonal a dokumentum tanulmányozásához. MRE Kálvin János Kiadója. Bp. 2009. • András Csűrös: A Declaration of Confession, 1955. In: Confessionality and University in the Modern World – 20th Anniversary of “Károli” University, 2013. Yearbook of Károli Gáspár University of the Reformed Church in Hungary.

HT RSVS204 Szabad akarat, kegyelem és predestináció az ókeresztény teológiában				
Free Will, Grace and Predestination in Patristic Philosophy				
Felelős szervezeti egység (intézet/tanszék): Filozófia Tanszék	Féléves tanóraszám: N: 24	Kreditérték: 2		Előtanulmányi fel- -
Tantárgy felelőse: Prof. Dr. Pethő Sándor	Tantárgy besorolása: <u>kötelezően választható</u>	Ajánlott félév: ősz	Meghirdetés féléve: ősz	Oktatás nye magyar
Tantárgy előadója/i: Dr. Kendeffy Gábor				
A tantárgy szakmai tartalma elsajátításának célja:				
A cél az, hogy a hallgatók megismerkedjenek a református kegyelem-elgondolások patrisztikus előzményeivel, és megszabaduljanak attól az előírt predestinációs tanítás volt a fősodorban, míg nem a pelagiánusok újítóként behozták a szabad akarat felfogását. Igyekszem behozni a református kö- jól lehet a fősodron belül is voltak előzményei a pesszimistább antropológiának és a szabad akarat tan árnyaltabb értelmezésének, valójában Ágo- fősodorban mindenki szabadakarat-párti volt. A determinisztikus és predestinációs felfogást egyedül a gnosztikusok képviselték, ezzel bele is kergette határozott állásfoglalásba. Pelagius telológiai értelemben a főáramon belül maradt, csak azon belül visszalépett a radikális voluntarizmushoz, hogy ellenfelét, Ágostont illeti, neki nagy bátorságra volt szüksége ahhoz, hogy egy aktív gnosztikus irányzat, a manicheizmus jelenlétében, ráadás predestinációs gondolatot.				
A tantárgy rövid programja, megszerzendő ismeretek, elsajátítandó (rész)készségek és (rész)kompetenciák:				
szemináriumon azt vizsgáljuk, milyen tanításokat fejtettek ki az ókeresztény teológusok a szabad akarat és a kegyelem kérdésében. Nyomon köv- dominanciáját mind a görög, mind a latin fősodratú teológiában (Iusztinosz, Irenaeus, Órigenész, Tertullianus, Lactantius, Ambrosiaster, Pelagi- kísérik a tágabb értelemben vett predestináció gondolatának jelenlétét a gnosztikus irányzatokban, majd Jeromosnál és a 396 utáni Ágostonnál. Fo- krisztológiai megalapozásával is – az előbbihez bevonva a vizsgálódásba a fent említetteken túl Alexandriai Philónt, Antiokhiai Theophiloszt és Nü- Az egyes órák témája				
1. Bevezetés. Az ókori filozófiai irányzatok emberképe, az akarat fogalmának antik előzményei; biblikus alapok, Alexandriai Philón 2. A gnózis 3. Görög apologéták 4. Irenaeus 5. 10. 10. Órigenész 6. 10.17. ZH, Tertullianus, Lactantius 7. 10.18. Methodiosz, Athanasziosz 8. 11. 07. Kappadókiai atyák 9. 11. 15. Ambrosiaster 10. 11. 22. Pelagius, Aranyszájú Szent János, Ágoston 396 előtt 11. Ágoston 396 után 12. ZH				
Évközi tanulmányi követelmények és alkalmazott oktatási módszerek:				
a) rendszeres órai munka a kötelező olvasmányok otthoni elolvasása alapján b) referátumok az erre lent kijelölt szövegek egyikéből; A referátum olyan a tudományos cikkeknel és szakdolgozatoknál szokásos stílusban és for- források egyikéről, amit a hallgató a témához kapcsolódó órán elő is ad 15-20 percben. Az írott verziót legkésőbb 10 nappal a kiseloadás előtt váro- tenni, a hallgatónak pedig arra, hogy azok alapján átdolgozza a szöveget. c) a hiányzások száma nem haladhatja meg a hármat				
Kötelező irodalom, ismeretek, készségek és kompetenciák elsajátításához rendelkezésre álló tanulmányi segédanyagok:				
Pál apostol, Római levél, 7. és 9. fejezet 2. Igazság evangéliuma, in: <i>Csodás evangéliumok</i> , Bp., Telosz, 1996. 101-110. https://www.dropbox.com/s/eamhc1eedfguorg/Csod%C3%A1s%20 3. Iusztinosz, „Párbeszéd a zsidó Trüphónnal”, 3-8. feje. In: <i>A II. századi görög apologéták</i> , Budapest, https://mandadb.hu/dokumentum/460750/Vanyo_L_A_II_szazadi_gorog_apologetak.pdf 4. Lyoni Irenaeus, „Az emberi autonómiáról a gnosztikusok ellen”, in: Bugár I., Lautner P., <i>Sors és szabadság. - Az emberi autonómia problémája</i> , Kairosz, 2006. 255-263. https://www.dropbox.com/scl/fi/t9nf9ws814k6jp9kel41b/IRENAEUS-AH-IV-37-39-1.doc?dl=0&rlkey=iysdel fua8j24wcq 5. Órigenész, <i>A principiumokról</i> III. k. 1. f. in: Órigenész, <i>A principiumokról</i> , Budapest, Kairosz 2003, I 189-192.; II. 5-36. https://www.dropbox.co 6. Tertullianus, „Markión ellen”, II. könyv 3-9. in: Tertullianus művei, Budapest, Szent István Társulat, 1986, 526-536. 7. Methodiosz, Az önállóság, 16-17; 19, 9-10. in: Bugár M. I., Szabadság, szeretet, személy. Az ókeresztény teológia antropológ https://www.dropbox.com/s/zvsutdpe2pzy93v/Methodiosz%20Az%20%C3%B6n%C3%B6n%C3%A1ll%C3%B3s%C3%A1g.pdf?dl=0 8. Nüsszai Gergely: „Az ember teremtéséről”, 2-8. f.; In: <i>Az isteni és az emberi természetéről. Görög egyhá</i> https://www.dropbox.com/sh/nexx863xa5h1dki/AADvevMUFr9jGCBQajHxKIA2a?dl=0 9. Ambrosiaster, Római levél kommentár, 9. f. (később küldöm saját fordításban) 10. Ágoston, A szabad akaratról I. k. 82-118. in: Szent Ágoston, A boldog életéről; A szabad akaratról, 1997, 68-81. 11. Ágoston, A természetéről és a kegyelemről I,1.-1,16., in: „A természetéről és a kegyelemről” 1,17-; in: <i>Szent Ágoston a kegyelemről és az eleve e</i> 12. <i>Szent Ágoston: „A feddésről és a kegyelemről”</i> 1,1-7,15 in: <i>Szent Ágoston a kegyelemről és az eleve elrendelésről</i> , Budapest, L”Harmattan, 20				

Ajánlott irodalom:	
Referátum témájául választandó a következő művek egyike:	
3. “János apokrifon” in: <i>Istenek, szentek, démonok</i> (szerk. Luft U.), Budapest, Kairosz, 2003. 229-259. https://www.dropbox.com/sh/plelnly3t51742	
4. Irenaeus, Az eretnekségek ellen, 4. 21; 4. 29; 4.37-39. (Répás L. ford.) https://www.dropbox.com/s/t751bcmvcx527k4/IrenaeusAH_IV_RepasL	
5. Órigenész, A principiumokról, 2. k. 9. f. 5-6; 3. k. 7-8. in: Órigenész, <i>A principiumokról</i> , Budapest, https://www.dropbox.com/s/8lff7bpzdh5jfmc/Origen%C3%A9sz%20A%20principiumokr%C3%B3l%202ik%20k%C3%B6nyv%2095%C3%A9sz	
6. Tertullianus, „Markión ellen”, I. könyv. In: Tertullianus művei, Budapest, Szent István Társulat, 1986. https://www.dropbox.com/sh/p4116hzm7	
Lactantius, <i>Isteni tanítások</i> , Budapest: Kairosz, 2012, 127-149. (II. könyv 8-10. fejezet) https://www.dropbox.com/sh/gsz9pupgu97ioat/AACUQOr	
7. Athanasziosz: Az Ige testté válásáról, in: Szent Athanasziosz művei, Budapest, 1991, 96-162.	
8. Nazianszoszi Gergely, A szép szeretete: Antológia Órigenész műveiből, Bugár M. I., Szabadság, szeretet, személy. Az ókeresztény teológia anyaga vagy? Nemesziosz, Az ember természetéről, in: .; In: <i>Az isteni és az emberi természetéről. Görög egyházatyák</i> . Budapest: Atlantisz, 29-44, 1994,II, 9	
9. Aranyszájú Szent János: Magyarázatok a Római levélhez, 10,1-3a in: Bugár M. I., Szabadság, szeretet, személy. Az ókeresztény teológia anyaga ESZTER	
10. Szent Ágoston, « A szabad akaratról”, III könyv, in: Szent Ágoston, <i>A boldog életről, A szabad akarata</i> https://www.dropbox.com/sh/fug3ck9qs4i6o7c/AACWHAei1VDqU69EBqSreyCfa?dl=0 ; https://www.dropbox.com/sh/ydkсорwo74qs1tq/AACXHc0ZAHbGYEMKcqfRDC9Da?dl=0 MIRJAM	
11. Szent Ágoston, „A szentek eleve elrendeléséről” 1.1-8.16. in: <i>Szent Ágoston a kegyelemről és az eleve elrendelésről</i> , Budapest: L’Harmattan, 2015, 71-111. https://www.dropbox.com/scl/fi/3r1b6o1ld0omyi8xkpljz/goston-A-szentek-eleve-elrendel-s-r-l.docx?dl=0&rlkey=zfwmbbeh6nmkmi7jcpmqk1rqdq	
Vizsgatémakörök és/vagy vizsgakérdések:	
Megjegyzés (pl. speciális tárgyi igény, létszámkorlát):	
A szemináriumot HTK-soknak és más karok (különösen BTK) hallgatóinak is szeretném meghirdetni (utóbbiaknak értelmiségi tárgyként) .	

HT ÉRTÉ559 Nemzet, identitás, elnyomás – Felvidéki magyar sorskérdések a 20. században

Nation, identity, oppression – Hungarian fate issues in Upper Hungary in the 20th century

Felelős szervezeti egység (intézet/tanszék): Egyháztörténeti Tanszék	Féléves tanóraszám: N: 24	Kreditérték: 2		Előtanulmányi feltétel(ek):	Vizsgajelentkezési előfeltétel(ek):
Tantárgy felelőse: Földváryné Kiss Réka	Tantárgy besorolása:	Ajánlott félév:	Meghirdetés féléve: ősi	Oktatás nyelve: magyar	Számonkérés formája: gyakorlati jegy
Tantárgy előadója/i: Dr. Tömösközi Ferenc	szabadon választható				Értékelés módszere: szóbeli

A tantárgy szakmai tartalma elsajátításának célja:

A „Nemzet, identitás, elnyomás – Felvidéki magyar sorskérdések a 20. században” című egyetemi szeminárium célja, hogy a hallgatók átfogó, kritikus és történetileg megalapozott képet kapjanak a felvidéki magyarság történelmi helyzetéről, társadalmi változásairól, politikai kihívásairól és kulturális törekvéseiről a 20. század során. A kurzus középpontjában az a cél áll, hogy a hallgatók megértsék a közép-európai térség komplex nemzetiségi viszonyrendszerét, különös tekintettel a trianoni békeszerződést követő kisebbségi létforma kihívásaira és a magyarság identitásmegőrző stratégiáira. A tantárgy elsajátításával a hallgatók képesek lesznek a felvidéki magyar közösség sorskérdéseit nemcsak a magyar történelmi narratíván belül értelmezni, hanem a tágabb közép-európai és nemzetközi kontextusban is. A szeminárium célja továbbá, hogy fejlessze a hallgatók történeti forráskritikai és elemző képességeit, különösen az elsődleges források (emlékiratok, sajtóanyagok, levéltári dokumentumok) értelmezésében. A tantárgy célja nemcsak a történelmi tudás bővítése, hanem az empátikus és árnyalt gondolkodásmód kialakítása is, amely lehetővé teszi a mai nemzetiségi kérdések mélyebb megértését és felelős társadalmi szerepvállalást. A hallgatók olyan ismeretekkel és készségekkel gazdagodnak, amelyek lehetővé teszik számukra a felvidéki magyar közösség múltjának és jelenének hiteles bemutatását, akár az oktatásban, kutatásban, akár a közélet más területein.

A tantárgy rövid programja, megszerzendő ismeretek, elsajátítandó (rész)készségek és (rész)kompetenciák:

1. Bevezetés. Közép-Európa újra rendeződése az I. világháború után, Csehszlovákia létrejötte
2. Csehszlovákia és az új egyházak létrejöttének folyamata, római katolikus, evangélikus
3. A református egyház létrehozása Csehszlovákiában
4. Iskolaügy, oktatás 20–30-as években. Református felsőoktatás Csehszlovákiában, Losonci Református Teológiai Akadémia, Komáromi Református Koedukált Tanítóképző
5. Egyházi egyesületi élet a 20-as 30-as években. A szlovákiai református belmisszió és árvaházi munka Felvidéken.
6. Az 1938-as visszacsatolás és ami utána következett, egyházak helyzete a visszacsatolás alatt és után.
7. II. világháború és a felvidéki magyar közösség, Josef Tiso vezette önálló szlovák állam és a református és a református egyház.
8. Beneši dekrétumok, kitelepítés, reszlovakizáció
9. Kommunista hatalomátvétel, egyházak üldözése
10. A református egyház működése, sajtó és missziótörténet 1945–1952 között
11. Csehszlovákia magyarok az 1968-as prágai tavaszig
12. Csehszlovákia magyarok az 1968-as prágai tavasztól Csehszlovákia 1992-es megszűnéséig

Évközi tanulmányi követelmények és alkalmazott oktatási módszerek:

1. órai aktivitás
2. szemináriumi dolgozat készítése a választott témájából (terjedelem: kb. 4-5 oldal)

Kötelező irodalom, ismeretek, készségek és kompetenciák elsajátításához rendelkezésre álló tanulmányi segédanyagok:

- A kötelező irodalom egyéni érdeklődés szerint, a szemináriumi dolgozat választott témájának megfelelően, az oktatóval való egyeztetés alapján kerül kijelölésre.

Ajánlott irodalom:

- Egyháztörténeti irodalom
 - Petheő Attila Csekes Béla református lelkész élete és munkássága
- https://rtk.ujs.sk/files/konyveink/2024_Petheo_Csekes_Bela_elete_es_munkassaga.pdf

- Petheő Attila nemzetmegtartó református egyház a két világháború közötti felvidéken
<https://rtk.ujs.sk/files/konyveink/2024PetheoAreformatusegyhazv2.pdf>
- Petheő Attila Lévai nemzetmegtartó lelkészek a XX. század elején Birtha József és Antal Gyula életútja
<https://rtk.ujs.sk/hu/tudomeny-rtf/konyveink.html#2023>
- Lévai A.-Petheő A.-Somogyi A.-Tömösközi F.: A Szlovákiai Református Keresztyén Egyház képes története. SJE RTK, Komárom, 2023. ISBN 978-80-8122-483-6
[https://rtk.ujs.sk/files/konyveink/2023A_Szlovakiai_Reformatus_Keresztyen_Egyha_\(3\).pdf](https://rtk.ujs.sk/files/konyveink/2023A_Szlovakiai_Reformatus_Keresztyen_Egyha_(3).pdf)
- Száz év A Szlovákiai Református Keresztyén Egyház története az önállósulástól napjainkig
[https://rtk.ujs.sk/files/konyveink/2023Szaz_ev_A_Szlovakiai_Reformatus_Kereszty_\(1\).pdf](https://rtk.ujs.sk/files/konyveink/2023Szaz_ev_A_Szlovakiai_Reformatus_Kereszty_(1).pdf)
- Petheő Attila – Tömösközi Ferenc: TÁRNOK GYULA SZÜRKE KÖNYVE
[https://rtk.ujs.sk/files/konyveink/2022TARNOK_GYULA_SZURKE_KONYVE_Adattar_az_19_\(1\).pdf](https://rtk.ujs.sk/files/konyveink/2022TARNOK_GYULA_SZURKE_KONYVE_Adattar_az_19_(1).pdf)
- Lévai Attila – Simon Attila – Somogyi Alfréd – Szarka László – Tömösközi Ferenc: A Szlovákiai Református Keresztyén Egyház 1918–1938 között
[https://rtk.ujs.sk/files/konyveink/2019Az_elso_husz_ev_A_Szlovakiai_Reformatus_\(1\).pdf](https://rtk.ujs.sk/files/konyveink/2019Az_elso_husz_ev_A_Szlovakiai_Reformatus_(1).pdf)
- Simon Attila, Tömösközi Ferenc: Válogatott források a szlovákiai református egyház történetéhez (1918–1938)
[https://rtk.ujs.sk/files/konyveink/2019Valogatott_forrasok_a_szlovakiai_reforma_\(3\).pdf](https://rtk.ujs.sk/files/konyveink/2019Valogatott_forrasok_a_szlovakiai_reforma_(3).pdf)
- Általános irodalom
- Bencsik Péter: Csehszlovákia története dokumentumokban. Budapest, Napvilág Kiadó, 2016
- Popély Árpád: A (cseh)szlovákiai magyarság történeti kronológiája 1944–1992. Somorja, Fórum Kisebbségkutató Intézet /Nostra Tempora, 13./, 2006.
<http://mek.oszk.hu/08000/08069/08069.pdf>
- Popély Árpád: Fél évszázad kisebbségben. Fejezetek a szlovákiai magyarság 1945 utáni történetéből. Somorja, Fórum Kisebbségkutató Intézet /Nostra Tempora, 20./, 2014
- Popély Árpád – Simon Attila (szerk.): „Akaratunk ellenére...” Dokumentumok a csehszlovákiai magyarság történetéből 1918–1992. Somorja, Fórum Kisebbségkutató Intézet, 2020
- Simon Attila (szerk.): Olvasókönyv a szlovákiai magyarok történetéhez. Komárom, Selye János Egyetem Tanárképző Kara, 2015
<http://www.selyetori.sk/download/olvasokonyv-a-szlovakiai-magyarok-tortenetehez/>
- Tóth László (szerk.) – Filep Tamás Gusztáv (társszerk.): A (cseh)szlovákiai magyar művelődés története 1918–1998. I–V Budapest, Ister, 1998,
- Kaplan, Karel: Csehszlovákia igazi arca 1945-1948. Pozsony, Kalligram, 1993
- Szarka László (szerk.): Jogfosztó jogszabályok Csehszlovákiában 1944-1949, Komárom, 2005
<http://www.klt.hu/palyazatok/jogfoszto.pdf>
- Tóth László (összeáll.): „Hívebb emlékezésül...” Csehszlovákiai magyar emlékiratok és egyéb dokumentumok a jogfosztottság éveiből 1945-1948. Pozsony, Kalligram, 1995
- Szöveggyűjtemény a szlovákiai magyarok történetéhez / Popély Árpád, Simon Attila. Komárno, Univerzita J. Selyeho, 2021. - online, ISBN 978-80-570-3595-4.
- Akaratunk ellenére... = Dokumentum a csehszlovákiai magyarság történetéből 1918-1992 / Popély Árpád, Simon Attila. Somorja, Fórum Kisebbségkutató Intézet, 2020. - ISBN 978-80-89978-13-7.

Vizsgatémakörök és/vagy vizsgakérdések:

Megjegyzés (pl. speciális tárgyi igény, létszámkorlát):

HT ÉRTÉ573 Ének készségfejlesztés – bevezetés 1

Vocal training – introductory level 1.

Felelős szervezeti egység (intézet/tanszék): Himnológia	Féléves tanóraszám: N: 24	Kreditérték: 1		Előtanulmányi feltétel(ek): Nincs	Vizsgajelentkezési előfeltétel(ek):
Tantárgy felelőse: Prof. dr. Papp Anette	Tantárgy besorolása: szabadon választható	Ajánlott félév:	Meghirdetés féléve:	Oktatás nyelve: magyar	Számonkérés formája: évközi jegy (gyakorlati jegy)
Tantárgy előadója/i: Csernus Szilvia					Értékelés módszere: szóbeli

A tantárgy szakmai tartalma elsajátításának célja:

A hallgatók vokális készségeinek fejlesztése, a későbbi szolgálatukhoz szükséges alapvető énektudás megszerzése.

A tantárgy rövid programja, megszerzendő ismeretek, elsajátítandó (rész)készségek és (rész)kompetenciák:

Az Egyházi ének- és zenetörténet tárgy keretein belül megismert és felmondandó énekek egyéni készségekhez mért legmagasabb szintű elsajátítása, a gyülekezeti énekek önálló elkezdése, tiszta intonáció, magabiztos kiállás énekes szituációkban az egyéni készségek reális ismerete tükrében.

Évközi tanulmányi követelmények és alkalmazott oktatási módszerek:

A hallgatóktól elvárt az órákon való aktív részvétel, a számukra nehézséget okozó énekek önálló összeválogatása, a tanult énekek szövegének önálló elsajátítása, részvétel a félévet lezáró házi koncerten. Az órák kis csoportokban zajlanak, az oktatás módszerei az egyéni szükségletekhez igazodnak, elsősorban az elsajátítandó gyülekezeti énekekben kínálkozó hangképzési feladatok mentén.

Kötelező irodalom, ismeretek, készségek és kompetenciák elsajátításához rendelkezésre álló tanulmányi segédanyagok:

Református énekeskönyv. Magyarországi Református Egyház Kálvin János Kiadója. Budapest, 2021.

Ajánlott irodalom:

Vizsgatémakörök és/vagy vizsgakérdések:

Megjegyzés (pl. speciális tárgyi igény, létszámkorlát): Hangszeres terem, 5 fős létszámkorlát

HT ÉRTÉ574 Ének készségfejlesztés – bevezetés 2

Vocal training – introductory level 2

Felelős szervezeti egység (intézet/tanszék): Himnológia	Féléves tanóraszám: N: 24	Kreditérték: 1		Előtanulmányi feltétel(ek): Nincs	Vizsgajelentkezési előfeltétel(ek):
Tantárgy felelőse: Prof. dr. Papp Anette	Tantárgy besorolása: szabadon választható	Ajánlott félév:	Meghirdetés féléve:	Oktatás nyelve: magyar	Számonkérés formája: évközi jegy (gyakorlati jegy)
Tantárgy előadója/i: Csernus Szilvia					Értékelés módszere: szóbeli

A tantárgy szakmai tartalma elsajátításának célja:

A hallgatók vokális készségeinek fejlesztése, a későbbi szolgálatukhoz szükséges alapvető énektudás megszerzése.

A tantárgy rövid programja, megszerzendő ismeretek, elsajátítandó (rész)készségek és (rész)kompetenciák:

Az Egyházi ének- és zenetörténet tárgy keretein belül megismert és felmondandó énekek egyéni készségekhez mért legmagasabb szintű elsajátítása, a gyülekezeti énekek önálló elkezdése, tiszta intonáció, magabiztos kiállás énekes szituációkban az egyéni készségek reális ismerete tükrében.

Évközi tanulmányi követelmények és alkalmazott oktatási módszerek:

A hallgatóktól elvárt az órákon való aktív részvétel, a számukra nehézséget okozó énekek önálló összeválogatása, a tanult énekek szövegének önálló elsajátítása, részvétel a félévet lezáró házi koncerten. Az órák kis csoportokban zajlanak, az oktatás módszerei az egyéni szükségletekhez igazodnak, elsősorban az elsajátítandó gyülekezeti énekekben kínálgató hangképzési feladatok mentén.

Kötelező irodalom, ismeretek, készségek és kompetenciák elsajátításához rendelkezésre álló tanulmányi segédanyagok:

Református énekeskönyv. Magyarországi Református Egyház Kálvin János Kiadója. Budapest, 2021.

Ajánlott irodalom:

Vizsgatémakörök és/vagy vizsgakérdések:

Megjegyzés (pl. speciális tárgyi igény, létszámkorlát): Hangszeres terem, 5 fős létszámkorlát

HT ÉRTÉ734 Bevezetés a jelnyelv világába

An introduction to the world of sign language

Felelős szervezeti egység (intézet/tanszék): Hittudományi Kar	Féléves tanóraszám: N: 24	Kreditérték: 2		Előtanulmányi feltétel(ek):	Vizsgajelentkezési előfeltétel(ek):
Tantárgy felelőse: Prof. Dr. Literáty Zoltán	Tantárgy besorolása: szabadon választható	Ajánlott félév: 2026/2027 I. félév	Meghirdetés féléve: ősz	Oktatás nyelve: magyar	Számonkérés formája: gyakorlati jegy
Tantárgy előadója/i: Kompán Julianna					Értékelés módszere: szóbeli

A tantárgy szakmai tartalma elsajátításának célja:

A református felsőoktatásban „Bevezetés a jelnyelv világába” címmel indított programunk célja, hogy a hallássérült személyek jelenléte egy-egy gyülekezeti alkalmon ne jelentsen nehézséget, vagy ijedelmet az adott gyülekezeti vezető, munkatársak, gyülekezeti tagok számára. Ezen alkalmak alatt jelnyelvvél való megismerkedés, alap témakörök jeleinek elsajátítása a cél, mely magabiztosságot adhat a speciális találkozások alkalmával.

A tantárgy rövid programja, megszerzendő ismeretek, elsajátítandó (rész)kézségek és (rész)kompetenciák:

1. Általános bevezetés, siket kultúra bemutatása, ABC
2. Bemutatkozás: köszönési és udvariassági formák, kérdések
3. Család, számok, nyelvtani kiegészítés
4. Idő: hónapok, napok, ünnepek, időfogalma
5. Színek, időjárás, közlekedés
6. Otthon, iskola, hivatal
7. Egészség, betegség, háztartás, gyermekgondozás
8. Egyházzal, gyülekezeti élettel kapcsolatos kifejezések
9. Egyházzal, gyülekezeti élettel kapcsolatos kifejezések
10. Egyházzal, gyülekezeti élettel kapcsolatos kifejezések
11. Gyakorlás – szituáció, párbeszéd
12. Gyakorlás – szituáció, párbeszéd
13. Összefoglalás, felkészülés a vizsgára

Évközi tanulmányi követelmények és alkalmazott oktatási módszerek:

Az órák 80%-án való részvétel. A képzés vizsgával zárul.

Kötelező irodalom, ismeretek, készségek és kompetenciák elsajátításához rendelkezésre álló tanulmányi segédanyagok:

A magyar jelnyelv szótára Lancz Edina, Sinosz, Budapest, 2004.

- ☐ <https://jelnyelvi-szotar.jelnyelv.hu/>
- ☐ <https://www.hallatlan.hu/>
- ☐ http://jelesely.hu/szotar/?dictionary&id=search&search_id=108
- ☐ <http://baptistamedia.hu/jelnyelvi-biblia/#/videos>

Ajánlott irodalom:

ánlott irodalom:

http://acta.bibl.u-szeged.hu/64080/1/lingdok_002_107-128.pdf

A Református Pedagógiai Intézet tanulmányai: <http://refpedi.hu/tanulm%C3%A1nyok-0>

Vizsgatémakörök és/vagy vizsgakérdések:

Megjegyzés (pl. speciális tárgyi igény, létszámkorlát):

HT ÉRTÉ744 Exhortációs kamarazenekari gyakorlat

Liturgical chambermusic					
Felelős szervezeti egység (intézet/tanszék): Himnológia Tanszék	Féléves tanóraszám: N: 24	Kreditérték: 2		Előtanulmányi feltétel(ek): saját, hordozható hangszer, a saját hangszer és kotta minimális ismerete	Vizsgajelentkezési előfeltétel(ek):
Tantárgy felelőse: Dr. habil. Papp Anette	Tantárgy besorolása:	Ajánlott félév:	Meghirdetés féléve: ősz	Oktatás nyelve: magyar	Számonkérés formája: gyakorlati jegy
Tantárgy előadója/i: Dosek Domokos	szabadon választható				Értékelés módszere: szóbeli
A tantárgy szakmai tartalma elsajátításának célja:					
Új egyházzenei ideák megteremtése, terjesztése.					
A tantárgy rövid programja, megszerzendő ismeretek, elsajátítandó (rész)kézségek és (rész)kompetenciák:					
A félév során a HTK által szervezett csütörtöki exhortációk zenei szolgálatát kívánja az így megalakult formáció ellátni. A kurzus gyakorlati jellegű, magában foglalja az alkalom előtti rövid próbát és magát az alkalmat. A kamarazenélés a csapatszellem erősítése mellett a koncentrációt is fókuszáltabbá teszi, illetve betekintést enged a Református egyházzene értékeibe. Emellett lehetőség nyílik az improvizáció szabályozott keretek között történő gyakorlására is.					
Évközi tanulmányi követelmények és alkalmazott oktatási módszerek:					
A tantárgy feltétele a rendszeres jelenlét, mely csütörtökön 11:30-13:00-ig történik, pótlási lehetőség lezár a KRE-HTK egyéb liturgikus alkalmain, illetve a Budahegyvidéki református gyülekezet vasárnapi alkalmain.					
Kötelező irodalom, ismeretek, készségek és kompetenciák elsajátításához rendelkezésre álló tanulmányi segédanyagok:					
A kottát legjobb esetben szerda este, legkésőbb a próba elején megkapják a hallgatók, annak nehézsége a hallgató előtanulmányait veszi figyelembe.					
Ajánlott irodalom:					
-					
Vizsgatémakörök és/vagy vizsgakérdések:					
Megjegyzés (pl. speciális tárgyi igény, létszámkorlát): Karok közötti megírdetés, 40 fő maximális létszámmal. Elsősorban a klasszikus, szimfonikus hangszereket (fa- és rézfúvós, vonós hangszerek, esetleg ütösök, ha a hallgató tudja vállalni annak szállítását. A saját hangszer a tárgyfelvétel alapfeltétele.					

HT ÉRTÉ745 Liturgikus hangszerjáték 1-3

Liturgical organ 1-3

Felelős szervezeti egység (intézet/tanszék): HTK-himnológia tanszék	Féléves tanóraszám: N: 12	Kreditérték: 2		Előtanulmányi feltétel(ek): kotta, billentyűk minimális ismerete	Vizsgajelentkezési előfeltétel(ek):
Tantárgy felelőse: Dr. habil. Papp Anette	Tantárgy besorolása:	Ajánlott félév:	Meghirdetés féléve: ősz	Oktatás nyelve: magyar	Számonkérés formája: gyakorlati jegy
Tantárgy előadója/i: Dosek Domokos	szabadon választható				Értékelés módszere: szóbeli

A tantárgy szakmai tartalma elsajátításának célja:

A Református Egyház gyülekezeteinek jelentős részében nincs megfelelően képzett kántor, az istentiszteleteken az énekek itt „szárazon” szólalnak meg. A tantárgy a lelkészek és vallástanárok számára kíván segítséget nyújtani a gyülekezeti énekek többszölamú kíséretében. Az alapvető zenei kifejezőmód és a musica practica művelése fejleszti a koncentrációt és különböző műveletek szimultán végzését és összehangolását is akár készségi szinten.

A tantárgy rövid programja, megszerzendő ismeretek, elsajátítandó (rész)kézségek és (rész)kompetenciák:

A kurzus során a hallgatók megismerkednek a hangszer (orgona, harmónium) felépítésével, alapvető zeneelmélettel, mely segítségével két szövegben, majd nagyszövegben tudnak harmonizálni énekeket. Emellett az orgonapontos technikákat és szekvenciákat is elsajátíthatják. Szó esik az énekkíséret művészi módjairól, történetéről és stílusáról is elméleti szinten, igény esetén a számítógépes kottairó programok használatáról. Egyéni óra révén az adott hallgató tudásának és képességeinek megfelelő ütemben kap segítséget és útmutatást a fejlődésben.

Évközi tanulmányi követelmények és alkalmazott oktatási módszerek:

A tantárgy gyakorlati jellegéhez az egyéni gyakorlás nélkülözhetetlen, hogy az órán előtérbe kerülő, összerakott mozgássort a hallgató később is reprodukálni tudja a fokozatosság elvének érvényesítésével. A hivatalos kísérő gyűjtemények előszavának elolvasása.

Kötelező irodalom, ismeretek, készségek és kompetenciák elsajátításához rendelkezésre álló tanulmányi segédanyagok:

Beharka Pál: Gyülekezeti harmónium- (orgona) játék. 1983. Magyarországi Baptista Egyház kiadása
Dosek Domokos: A cantus firmus játék alapja (kiadatlan, pdf jegyzet) 2024.
Gárdonyi Zoltán (szerk.): Református Korálkönyv. 1959. Református Zsinati Iroda Sajtóosztálya
Karasszon Dezső (szerk.): Református Korálkönyv I. Genfi Zsoltárok. Kálvin Kiadó 2010. Budapest (ISBN 9789635581566)
Parola Csaba: Szépen Zengjenek Hangszereitek – 200 két- és háromszölamú letét az új Református Énekeskönyv válogatott énekeihez. Pápai Református Teológiai Akadémia 2025. (ISBN: 978-963-9779-38-9)

Ajánlott irodalom:

Bessenyei Mihály: Cantate Domino! Intonációk a református énekeskönyv egyes darabjaihoz. Kálvin Kiadó, Budapest, 2013. ISBN: 9789635582129
Sepsy Károly: Zengjete orgonák! Kálvin Kiadó, 2013. ISBN: 9789635582136
Bence Gábor, Gálos Miklós (szerk.): Korálelőjátékok az Evangélikus énekeskönyv énekeihez. Luther Kiadó, Budapest 2015. ISMN: 979-0-801666-26-0
Gárdonyi Zoltán – Karasszon Dezső: Alternatív koráliskola. (második, bővített kiadás) Kálvin Kiadó, Budapest, 2016. kottaösszkiadások
https://imslp.org/wiki/Main_Page (utolsó megtekintés: 2026. 05. 28.)
<https://enekeskovnyv.reformatus.hu/digitalis-uj-reformatus-koralkonyv/> (utolsó megtekintés: 2026. 05. 28.)

Vizsgatémakörök és/vagy vizsgakérdések:

hallgatótársak jelenlétében értékelhető énekkíséret játszása

Megjegyzés (pl. speciális tárgyi igény, létszámkorlát): egyéni óra, így 1-3 számmal három blokkban hirdettetném meg, blokkonként maximum 2 fős limittel, csak karon belül.

HT ÉRTÉ746 Egyházközségi diagnosztika és válságkezelés – elmélet és gyakorlat

Diagnostics and crisis management of the congregation – theory and practice

Felelős szervezeti egység (intézet/tanszék): Gyakorlati Teológiai Tanszék	Féléves tanóraszám: N: 24	Kreditérték: 2		Előtanulmányi feltétel(ek):	Vizsgajelentkezési előfeltétel(ek):
Tantárgy felelőse: Prof. Dr. Litheráty Zoltán	Tantárgy besorolása: szabadon választható	Ajánlott félév:	Meghirdetés féléve: ősi	Oktatás nyelve: magyar	Számonkérés formája: gyakorlati jegy
Tantárgy előadója/i: Esztergály Előd Gábor lelkipásztor, közgazdász					Értékelés módszere: szóbeli

A tantárgy szakmai tartalma elsajátításának célja:

Cél megismerni és a gyakorlatban is alkalmazni az egyházközségi diagnosztika mód-szertanát és felkészíteni a hallgatókat a gyülekezeti szolgálatban nem egyszer megta-pasz-talható működési válsághelyzetek elkerülésére és/vagy hatékony kezelésére. Közvetett cél a leendő lelkipásztorok kompetenciáinak bővítése elemző és értékelő látásmóddal, valamint a gyakorlati készségek megerősítése. A szeminárium lehetővé teszi, hogy az elmélet elsajátítása mellett, a hallgató gyakorlati feladatok segítségével mélyüljön el a témában, amelyet kiegészít a Szentírás ilyen irányú közös tanulmányozása és exegetikai elemzése.

Az egyházközségi diagnosztika és válságkezelés egy új szakterülete egyházunknak. A közgazdaságtanban évtizedek óta eredményesen alkalmazott módszerek egyházi adaptálásával lehetőség nyílt a meglévő módszerek szakmai alapon történő megújítására és a hiányzó módszerek megvalósítására. Ezen új terület válik megismerhetővé és elsajátíthatóvá a jelentkező hallgatók számára a szeminárium keretén belül.

A tantárgy rövid programja, megszerzendő ismeretek, elsajátítandó (rész)készségek és (rész)kompetenciák:

	Cím	Leírás
1.	A Magyarországi Református Egyház és gyülekezeteinek struktúrája, jogi háttere, működése + Gyülekezeti stratégiaalkotás	Református egyházunk szervezeti felépítésének és a különböző méretű, elhelyezkedésű, jogi státuszú egyházközségek struktúrájának, szervezeti egységének, működésének megismerése. Az egyházközségekre vonatkozó jogi szabályozások ismertetése. A diagnosztika jelentősége a gyülekezeti stratégiaalkotásban (elmélet és gyakorlat).
2.	Egyházközségi diagnosztika I. Tantárgyi bevezető + Betegség-diagnosztika	Egyházközségi diagnosztika jelentőségének és módszereinek bemutatása. Az egyházközség működésében fellépő zavarok, kóros tünetek elemzése és megkülönböztetése.
3.	Egyházközségi diagnosztika II. Általános-diagnosztika	Az egyházközségek működésének általános diagnosztikai vizsgálata.
4.	Egyházközségi diagnosztika III. - GYAKORLAT Általános-diagnosztika gyakorlata	A szeminárium résztvevői elkészítik egy szabadon választott gyülekezet általános diagnosztikai vizsgálatát, melyet az órán közösen elemzünk.
5.	Egyházközségi diagnosztika IV. - GYAKORLAT Személyiségdiagnosztika (Emberi erőforrás-diagnosztika)	Önismereti óra, amelynek keretén belül a gyülekezet működése szempontjából jelentős emberi tulajdonságainkat, valamint a „szolgáló vezetés” és a „helyzETFüggő vezetés” jellemzőit vizsgáljuk.
6.	Egyházközségi diagnosztika V. Kapcsolat- és kommunikáció-diagnosztika (Emberi erőforrás-diagnosztika)	Az egyházközség életében tapasztalható kapcsolatok és kommunikációk minőségének és hatékonyságának vizsgálata, a misszió eredményességére gyakorolt hatásuk.
7.	Egyházközségi diagnosztika VI. - GYAKORLAT Kapcsolat- és kommunikáció-diagnosztika gyakorlata	A szeminárium résztvevői elkészítik egy szabadon választott gyülekezet Kapcsolat- és kommunikáció-diagnosztikai vizsgálatát, melyet az órán közösen elemzünk.
8.	Egyházközségi diagnosztika VII. Feladatmegosztás-diagnosztika (Emberi erőforrás-diagnosztika)	Az egyházközség működésében résztvevők feladatmegosztásának vizsgálata három terület vonatkozásában: 1. tervezés és stratégiaalkotás, 2. megvalósítás, 3. értékelés és visszajelzés.

9.	Egyházközségi diagnosztika VIII. - GYAKORLAT Feladatmegosztás-diagnosztika gyakorlata	A szeminárium résztvevői elkészítik egy szabadon választott gyülekezet Feladatmegosztás-diagnosztikai vizsgálatát, melyet az órán közösen elemzünk.
10.	Egyházközségi diagnosztika IX. Pénzügyek bibliai alapjai	Bibliai igehelyek elemzése a pénz és a hit kapcsolatáról. A gyülekezeti pénzügyek lelki hátterének feltárása.
11.	Egyházközségi diagnosztika X. Pénzügyi diagnosztika	Az egyházközség gazdálkodásának bemutatása, összefüggéseinek bemutatása. A Saját bevételek és Saját kiadások jelentősége, vizsgálati módszerük. Az egyházfenntartói járulék jelentősége. Egyházközségi fedezetszámítás, fenntarthatósági vizsgálat. Zárószámadások és esetpéldák elemzése.
12.	Életciklus-diagnosztika I. Általános bevezetés	Az egyházközségi életciklusok természetének, rendszerének, vizsgálati módszereinek bemutatása.
13.	Életciklus-diagnosztika II. Növekedési életciklusok	A növekedési életciklusok jellemzőinek és kóros tüneteinek bemutatása.
14.	Életciklus-diagnosztika III. Öregedési életciklusok	A öregedési életciklusok jellemzőinek bemutatása.
15.	Életciklus-diagnosztika IV. - GYAKORLAT Életciklus meghatározás	A hallgató egy szabadon választott gyülekezet aktuális életciklusát vizsgálja, melyet az órán közösen elemzünk és értékelünk.
16.	Egyházközségi válságkezelés I. – Alapvetés	Változás- és válságkezelés elméleti és teológiai alapvetése. Az Ó- és Újszövetség tanításainak és történeteinek elemzése válságkezelés szempontjából. A modernkori válságkezelés bibliai alapjai.
17.	Egyházközségi válságkezelés II. – Változáskezelés	Egyházközségi változáskezelés elmélete és gyakorlati módszerei
18.	Egyházközségi válságkezelés III. - GYAKORLAT – Változáskezelés a gyakorlatban	A hallgató egy szabadon választott gyülekezetben tapasztalt változáskezelési módszereket és példákat vizsgálja. Az órán az esetpéldákat közösen elemezzük és értékeljük.
19.	Egyházközségi válságkezelés IV. – Válságkezelés alapjai	Egyházközségi válságkezelési folyamatai és módszerei.
20.	Egyházközségi válságkezelés V. – Válságkezelés személyi feltételei	A válságkezelésben résztvevő személyek és csoportok meghatározása, feladatuk és felelősségük bemutatása.
21.	Egyházközségi válságkezelés VI. – Válságkezelés kommunikációs feltételei	A válságkezelés kommunikációjának jelentősége, módszereinek bemutatása.
22.	Egyházközségi válságkezelés VII. – Válságkezelés jogi feltételei	A válságkezelés jogi hátterének vizsgálata, az anonimitás és a titoktartás jelentősége.
23.	Egyházközségi válságkezelés VIII. - GYAKORLAT – Válságkezelési a gyakorlatban	A hallgatókkal közösen elemzünk és értékelünk egy válságkezelési esetpéldát.
24.	Egyházközségi válságkezelés IX. - GYAKORLAT – A válságkezelés bibliai gyakorlata	Pál apostol korinthusiakhoz írt 1. és 2. levelének exegetikai vizsgálata a válságkezelés szempontjából

Évközi tanulmányi követelmények és alkalmazott oktatási módszerek:

A szemináriumi órákon való aktív részvétel

Otthoni gyakorlati feladatok elkészítése

Kötelező irodalom, ismeretek, készségek és kompetenciák elsajátításához rendelkezésre álló tanulmányi segédanyagok:

Esztergály Előd Gábor: Egyházközségi diagnosztika és válságkezelés alapjai – Gyakorlati bevezetés gyülekezetek számára (Kálvin Kiadó, 2025)

Ajánlott irodalom:

- 2022. évi I. törvény a Magyarországi Református Egyház Alkotmánytörvénye
- 2013. évi IV. törvény a Magyarországi Református Egyház gazdálkodásáról
- Dr. Szathmáry Béla: Református egyházjog. (Hernád Kiadó, 2021)
- A protestáns etika kézikönyve (szerk.: Fazakas Sándor, Kálvin Kiadó – Luther Kiadó, 2017)
- Ichak Adizes: Vállalatok életciklusai. (HVG Könyvek, 1992)
- Noszky Erzsébet: Változás- és válságmenedzsment az alapoktól. (N&B Kiadó, 2009)
- Steigervald Krisztián: Generációk harca. (Partvonal Kiadó, 2020)
- Constatinos C. Markides: Szervezzük újra. (Pallas Athéné Könyvkiadó, 2021)
- Dr. Katits Etelka: A vállalati válságkezelés pénzügyi módszerei. (Perfekt Kiadó, 2000)
- Fekete Ferenc – Sándor Imre: Válságkezelés és kríziskommunikáció. (Budapesti Közgazdasági Egyetem, 1997)
- Porkoláb Imre: A stratégia művészete (HVG Könyvek, 2019)

-	William H. Mcraven: Urald a krízist! (BookLab, 2025)
Vizsgatémakörök és/vagy vizsgakérdések:	
Megjegyzés (pl. speciális tárgyi igény, létszámkorlát):	

HT ÉRTÉ747 Ének készségfejlesztés – Az énekeskönyvön innen és túl 1

VOCAL TRAINING – HYMNS AND SONGS 1

Felelős szervezeti egység (intézet/tanszék): Himnológia	Féléves tanóraszám: N: 24	Kreditérték: 1		Előtanulmányi feltétel(ek): Tiszta intonáció	Vizsgajelentkezési előfeltétel(ek):
Tantárgy felelőse: Prof. dr. Papp Anette	Tantárgy besorolása: szabadon választható	Ajánlott félév:	Meghirdetés féléve: tavasz	Oktatás nyelve: magyar	Számonkérés formája: évközi jegy (gyakorlati jegy)
Tantárgy előadója/i: Csernus Szilvia					Értékelés módszere: szóbeli

A tantárgy szakmai tartalma elsajátításának célja:

A már biztos intonációval bíró hallgatók készségeinek továbbfejlesztése, az énekeskönyv nehezebb tételeinek és a gyülekezeti kórusok repertoárjának magabiztos megszólaltatása.

A tantárgy rövid programja, megszerzendő ismeretek, elsajátítandó (rész)készségek és (rész)kompetenciák:

A kurzus célja hallgatók egyéni készségeit a tanórák keretein belül a lehető legmagasabb szintre fejleszteni, alkalmassá tenni őket arra, hogy későbbi szolgálati helyükön szükség esetén akár kántor nélkül is magabiztosan vezessék a gyülekezet énekét, képesek legyenek akár énekek tanítására, aktív tagjai lehessenek a gyülekezeti kórusnak. A kiscsoportos órák a zenélés közös öröme, az énekes megszólalás eredendően bensőséges minőségén keresztül jó alkalmak a hallgatói közösség erősítésének.

Évközi tanulmányi követelmények és alkalmazott oktatási módszerek:

A hallgatóktól elvárt az órákon való aktív részvétel, a számukra esetleg nehézséget okozó énekek önálló összeválogatása, a tanult énekek önálló gyakorlása, részvétel a félévet lezáró házi koncerten. Az órák kis csoportokban zajlanak, az oktatási módszerei az egyéni szükségletekhez igazodnak, elsősorban az elsajátítandó gyülekezeti énekekben kínálkozó hangképzési feladatok mentén. A kurzuson megismerhető énekrepertoár az énekeskönyvön túl kitekint a gyülekezeti kórusokban is jól használható kánonokra, az istentisztelet kereteibe belesimuló korabarrokk kis egyházi koncertekre, de az egyéni érdeklődést is figyelembe veszi.

Kötelező irodalom, ismeretek, készségek és kompetenciák elsajátításához rendelkezésre álló tanulmányi segédanyagok:

Református énekeskönyv. Magyarországi Református Egyház Kálvin János Kiadója. Budapest, 2021.

Ajánlott irodalom:

Vizsgatémakörök és/vagy vizsgakérdések:

Megjegyzés (pl. speciális tárgyi igény, létszámkorlát): Hangszeres terem, 5 fős létszámkorlát

HT ÉRTÉ748 Ének készségfejlesztés – Az énekeskönyvön innen és túl 2

Vocal training – Hymns and songs 2

Felelős szervezeti egység (intézet/tanszék): Himnológia	Féléves tanóraszám: N: 24	Kreditérték: 1		Előtanulmányi feltétel(ek): Tiszta intonáció	Vizsgajelentkezési előfeltétel(ek):
Tantárgy felelőse: dr. Papp Anette	Tantárgy besorolása: szabadon választható	Ajánlott félév:	Meghirdetés féléve: tavasz	Oktatás nyelve: magyar	Számonkérés formája: évközi jegy (gyakorlati jegy)
Tantárgy előadója/i: Csernus Szilvia					Értékelés módszere: szóbeli

A tantárgy szakmai tartalma elsajátításának célja:

A már biztos intonációval bíró hallgatók készségeinek továbbfejlesztése, az énekeskönyv nehezebb tételeinek és a gyülekezeti kórusok repertoárjának magabiztos megszólaltatása.

A tantárgy rövid programja, megszerzendő ismeretek, elsajátítandó (rész)készségek és (rész)kompetenciák:

A kurzus célja hallgatók egyéni készségeit a tanórák keretein belül a lehető legmagasabb szintre fejleszteni, alkalmassá tenni őket arra, hogy későbbi szolgálati helyükön szükség esetén akár kántor nélkül is magabiztosan vezessék a gyülekezet énekét, képesek legyenek akár énekek tanítására, aktív tagjai lehessenek a gyülekezeti kórusnak. A kiscsoportos órák a zenélés közös öröme, az énekes megszólalás eredendően bensőséges minőségén keresztül jó alkalmak a hallgatói közösség erősítésének.

Évközi tanulmányi követelmények és alkalmazott oktatási módszerek:

A hallgatóktól elvárt az órákon való aktív részvétel, a számukra esetleg nehézséget okozó énekek önálló összeválogatása, a tanult énekek önálló gyakorlása, részvétel a félévet lezáró házi koncerten. Az órák kis csoportokban zajlanak, az oktatás módszerei az egyéni szükségletekhez igazodnak, elsősorban az elsajátítandó gyülekezeti énekekben kínálkozó hangképzési feladatok mentén. A kurzuson megismerhető énekrepertoár az énekeskönyvön túl kitekint a gyülekezeti kórusokban is jól használható kánonokra, az istentisztelet kereteibe belesimuló korabarrokk kis egyházi koncertekre, de az egyéni érdeklődést is figyelembe veszi.

Kötelező irodalom, ismeretek, készségek és kompetenciák elsajátításához rendelkezésre álló tanulmányi segédanyagok:

Református énekeskönyv. Magyarországi Református Egyház Kálvin János Kiadója. Budapest, 2021.

Ajánlott irodalom:

Vizsgatémakörök és/vagy vizsgakérdések:

Megjegyzés (pl. speciális tárgyi igény, létszámkorlát): Hangszeres terem, 5 fős létszámkorlát

HT ÉRTÉ749 Neokálvinista gyülekezetépítéskód

Neo-Calvinist Church Development

Felelős szervezeti egység (intézet/tanszék): Gyakorlati Teológiai Tanszék	Féléves tanóraszám: N: 24	Kreditérték: 2		Előtanulmányi feltétel(ek):	Vizsgajelentkezési előfeltétel(ek):
Tantárgy felelőse: Prof. Dr. Literáty Zoltán	Tantárgy besorolása:	Ajánlott félév:	Meghirdetés féléve: ősz	Oktatás nyelve: magyar	Számonkérés formája: gyakorlati jegy
Tantárgy előadója/i: Tikász Abel	szabadon választható				Értékelés módszere: szóbeli

A tantárgy szakmai tartalma elsajátításának célja:

A kurzus célja, hogy a hallgatók Abraham Kuyper (1837-1920) teológiáját megismerkedve alkalmazni tudják a neokálvinizmus gondolkodásmódját a gyülekezeti élet egyes területeire. A kurzus hallgatói egyrészt megismerkednek a modernitás kritikájával, másrészt tanulmányozzák azt a keresztyén világnézeti keretet, amivel a tudomány, a művészet és a közélet kérdései helyet kaphatnak a gyülekezet életében, harmadrészt konkrét gyakorlati segítséget kapnak abban, hogy a gyülekezeti élet egyes területein hogyan hozható be a neokálvinizmus holisztikus megközelítése.

A kurzus eredményeképpen a hallgatók megerősödnek abban az elhívásukban, hogy a gyülekezeti tagok ne csak vasárnap délelőtt, hanem az élet minden területén vállalják a keresztyén hitüket.

A tantárgy rövid programja, megszerzendő ismeretek, elsajátítandó (rész)kézségek és (rész)kompetenciák:

I. Bevezető blokk

1. A velünk élő modernitás
2. A modernitás neokálvinista kritikája
3. A teológia művelésének neokálvinista feltétele

II. Isten országa dimenziói

4. A tudománnyal párbeszédben lévő gyülekezet I.
5. A tudománnyal párbeszédben lévő gyülekezet II.
6. A művészettel párbeszédben lévő gyülekezet
7. A közélettel párbeszédben lévő gyülekezet

III. Gyülekezeti élet blokk

8. Istentisztelet: meghívás az élet istentiszteletére
9. Csoportalkalmak: „vocational groups”
10. Misszió: az általános kegyelem vonzása

IV. Összefoglaló blokk

11. Óvás az antitézistől
12. Összefoglalás

Évközi tanulmányi követelmények és alkalmazott oktatási módszerek:

A hallgatók óráról órára olvassák a Drive linken elérhető olvasmányokat. Az óra egy-egy hallgató 15 perces beszámolójával kezdődik, amely a kötelező olvasmány összefoglalását jelenti. A félév végén szemináriumi dolgozatot írnak a hallgatók egy, a kurzushoz kapcsolódó témából

Kötelező irodalom, ismeretek, készségek és kompetenciák elsajátításához rendelkezésre álló tanulmányi segédanyagok:

Az alábbi művekből lesznek szemelvények:

Bavinck, Herman. *Reformed Dogmatics: Prolegomena*. Vol. 1. Grand Rapids, MI: Baker Academic, 2003.

Kuyper, Abraham: *Kálvinizmus és modernitás*, Kolozsvár, Koinónia, 2001.

Makato Fujimura: *Művészet és hit*, Budapest, Harmat, 2023.

Taylor, Charles. *A Secular Age*. Cambridge, MA: Harvard University Press, 2007.

Tim Keller: *Gyülekezet a központban*, Budapest, 2019.

Trueman, Carl R.: *Modern éniünk felemelkedése és diadala*, Budapest, 2024.

Nelson, Tom. *Munkára teremtve – A hétfő viszonya a vasárnaphoz*. Fordította: J. Füstös Mária. Budapest: Harmat Kiadó, 2017.

Ajánlott irodalom:

Megjegyzés (pl. speciális tárgyi igény, létszámkorlát): max 15 fő

HT ÉRTÉ751 Démoni megszállottság és szabadító szolgálat

Demonic possession and deliverance ministry

Felelős szervezeti egység (intézet/tanszék): Hittudományi Kar	Féléves tanóraszám: N: 24	Kreditérték: 2		Előtanulmányi feltétel(ek):	Vizsgajelentkezési előfeltétel(ek):
Tantárgy felelőse: Prof. Dr. Literáty Zoltán	Tantárgy besorolása: szabadon választható	Ajánlott félév: ősz	Meghirdetés féléve: ősz	Oktatás nyelve: magyar	Számonkérés formája: gyakorlati jegy
Tantárgy előadója/i: Dr. Csanádi Viktor Holló					Értékelés módszere: szóbeli

A tantárgy szakmai tartalma elsajátításának célja:

Világszinten, így hazánkban is évről évre növekszik a magukat démoni megszállottként azonosító személyek száma, mely új (ugyanakkor régi) feladatok elé állítja a lelkipásztort és lelkigondozót. Amennyiben ezek a személyek nem vállalják fel a segítő szerepét, úgy a szenvedők óhatatlanul népi kuruzslók, vagy kétes szekták megoldásait választják problémájuk orvoslására, amely a valóságban csupán még jobban elmélyíti azt.

A kurzus célja, hogy mintegy 6000 éves visszatekintéssel, exegetikai, dogmatikai, lélektani, orvosi és lelkigondozói szempontok szerint segítsen eligazodni a gonosszal, valamint az annak megszállásával kapcsolatos jelenségek gyakorlati világában. Egy olyan világban, amit a lelkészek többsége inkább elkerülne, de mégsem tehetik, ha a Krisztusban akarnak cselekedni. A kifejezetten teológusok számára összeállított tematika a saját dogmatikai látás tiszteletben tartása mellett segíti abban a hallgatókat, hogy gyakorló lelkipásztorként majd képesek legyenek protestáns viszonylatban is elfogadható, mégis a szenvedők számára is adekvát válaszokat adni e jellegzetesen egyedi természetű esetekben, tevőlegesen segítséget nyújtva, és eligazítva a keresztyén híveket, vagy épp ezen az úton evangelizálva a még hitre nem térteket. A válaszok mellett a résztvevők olyan lelkigondozói módszerekkel ismerkedhetnek meg, melyek a leginkább célravezetően alkalmazhatók a szabadulás pásztori támogatásában. A kurzus célja pedig továbbá az, hogy alapos betekintést nyújtson jelen korunk veszélyeztető tényezőinek értelmezésébe, így az okkultizmus, az ezotéria, illetve egyes spirituális szubkultúrák sajátosságai is ismertetésre kerülnek, mely tudás birtokában a lelkipásztor magabiztosabban szolgálhat az érintettek felé.

A tantárgy rövid programja, megszerzendő ismeretek, elsajátítandó (rész)kézségek és (rész)kompetenciák:

1. Alapvetés (jelenség gyakorisága, érintett felekezetek látásbéli sajátosságai, a szenvedők perspektívái, paradigmaváltás szükségessége, témát érintő tudományterületek határvonalai, protestáns démonológia, veszélyek)
2. Történeti áttekintés (mezopotámiai, egyiptomi, görög, római, originális zsidó, kései judaista, iszlám, keresztyén, ortodox megfontolások; szabályozási törekvések az egyes felekezetekben)
3. Exegetikai értelmezési lehetőségek (nyelvi eszközök, magyarázati modellek, felelősségi kérdések, értelmezést segítő szakaszok)
4. Dogmatikai értelmezési lehetőségek (a gonosz mibenléte a bibliai korokban és ma, a reformáció és a felvilágosodás hatása, személyesség kérdése és annak kikerülhetősége)
5. Jelenkori fenomenológia (népi kapcsolatok, monasztikus tényezők, nem hivatalos lelkipásztori gyakorlatok, szövegelemek, gesztusok, átmenetek rítusai)
6. Rítusok és eszközök (egyes felekezetek konkrét gyakorlati sajátosságai, segítők, exorcista személye, tünetek és eszközök kérdése, gyakori diagnosztikai módszerek)
7. Lélektani értelmezés (a gonosz és a megszállottság percepciója, a kontroll szerepe, misztikum iránti vágy, egészséges tartományba sorolható megélések)
8. Pszichiátriai, kóreléttani és toxikológiai tényezők (exorcizmus által kiváltott betegségek, a megszállottság képzele mögött álló betegségek, a genetika szerepe és a legújabb kutatások)
9. Lelkigondozói lehetőségek (bűnkérdés, pszichoterápia jelentősége, módszertani implikációk, ritualizálás kérdése, konkrét módszerek, esetbemutatók, protestáns exorcizmus)
10. Veszélyeztető tényezők (posztmodern veszélyek, ezotéria, multikulturalizmus, spirituális szubkultúra, okkultizmus, mágikus felfogású keresztyénség)
11. Összegzés, reflexiók, forráshasználati szempontok átadása

Az elsajátítandó részkompetenciák közé tartozik: ítélőképesség lelkigondozói helyzetekben, szakkifejezések megfelelő használata, átlátás, összefüggések feltárása, probléma kidolgozás, kritikai nézőpont, helyzetfelismerő képesség, logikus gondolkodás, nyitottság az újra, teológiai problémák felvetése, missziós érzékenység, ökumenikus gondolkodás, teológiai ismeretszerzés, saját szolgálattal szembeni kritikusság.

Évközi tanulmányi követelmények és alkalmazott oktatási módszerek:

Az előadás mellett esetmegbeszélések, kiscsoportos, valamint egyénileg végzett feladatok is segítik a tantárgyban való elmélyülést, valamint a kompetenciák kifejlődését.

<i>Kötelező irodalom, ismeretek, készségek és kompetenciák elsajátításához rendelkezésre álló tanulmányi segédanyagok:</i>
Csanádi Viktor Holló: Protestáns démonológia és ördögűzés, L'Harmattan Kiadó: Budapest, 2025.
Biblia konkordanciával (RÚF 2017), MBTA-Kálvin Kiadó: Budapest, 2017.
<i>Ajánlott irodalom:</i>
Brian Levack: The Devil Within Possession and Exorcism in the Christian West, Yale University Press: New Haven, 2013.
Andreas Pernice: Trancephänomene in der psychotherapeutischen Praxis in Besessenheit, Trance, Exorzismus, LIT: Münster, 2004.
Stephen J. Pullum: Exorcising Evil. The Bible and Psychology on Demon Possession, Praeger: Oxford, 2011.
Csanádi Viktor Holló: Ördögűzésről tudományosan - 130 tudományos érdekesség a démonológia és az ördögűzés világából, Professzorok Kiadója: Budapest, 2024.
<i>Vizsgatémakörök és/vagy vizsgakérdések:</i>
Esetismertetést követő kérdések megválaszolása, melyekhez a tanórák mindegyikéből kapcsolódik majd ismeret.
Az értékelésbe beleszámít továbbá az évközi munkában való részvétel.
Megjegyzés (pl. speciális tárgyi igény, létszámkorlát):

HT ÉRTÉ752 Teológia a zsákutcában

Theology at the Dead End					
Felelős szervezeti egység: Rendszeres Teológiai Tanszék	Féléves tanóraszám: N: 24	Kreditérték: 2		Előtanulmányi feltétel(ek): -	Vizsgajelentkezési előfeltétel(ek): -
Tantárgy felelőse: Dr. Szabó István	Tantárgy besorolása: Szabadon választható	Ajánlott félév: -	Meghirdetés féléve: Őszi	Oktatás nyelve: magyar	Számonkérés formája: évközi jegy (gyakorlati jegy)
Tantárgy előadója: Dr. Sándor Balázs					Értékelés módszere: Órai munka, szemináriumi dolgozat
A tantárgy szakmai tartalma elsajátításának célja:					
A szeminárium célja, hogy a hallgatók megismerkedjenek a társadalom által felvetett étellel kapcsolatos etikai kérdésekre adott református válaszokkal. Nem dogmatikus válaszok keresése a feladat, hanem egy-egy témakör részletes megismerése által az önálló véleményalkotás elősegítése.					
A tantárgy rövid programja, megszerzendő ismeretek, elsajátítandó (rész)kézségek és (rész)kompetenciák:					
Etikai kérdések az élet kezdeténél • Fogamzásgátlás • Meddőség • Abortusz • Béranyaság • Mesterséges megtermékenyítés • Embrionális őssejt kutatás • Örökbefogadás					
Etikai kérdések az élet végénél • Öngyilkosság • Hospice / Palliatív terápia • Eutanázia (aktív-passzív) • Asszisztált öngyilkosság • Háború - pacifizmus					
Évközi tanulmányi követelmények és alkalmazott oktatási módszerek: • Aktív részvétel az órákon • Egy választott terület kidolgozása egy 5-7 oldalas dolgozat formájában • A választott terület bemutatása a szemináriumon					
Kötelező irodalom, ismeretek, készségek és kompetenciák elsajátításához rendelkezésre álló tanulmányi segédanyagok: • Állásfoglalás a magzati élet védelmében, in: Református Egyház, 1992. 7-8. sz. 182. • Fazakas Sándor – Kovács Krisztián (szerk.): „Mielőtt megformáltak az anyaméhben...” Az élet kezdetén felmerülő döntések keresztyén etikai megközelítése. Debrecen. 2020. • Fazakas Sándor–Ferencz Árpád (szerk.): „Ideje van az életnek, és ideje van a meghalásnak...” Életvégi döntések keresztyén etikai megközelítése. Debrecen 2014.					
Ajánlott irodalom: • Douma, J.: A Tízparancsolat, Budapest, 1994, Iránytű kiadó, 167–174. p. • Szűcs Ferenc: Teológiai etika, Budapest, 1993, MRE Zsinati Irodája, 223–236. p. • Török István: Etika, Kolozsvár, 1988, Kolozsvári Protestáns Teológiai Intézet, 132–135. p. • Weber, Helmut: Speciális erkölcssteológia. Szent István Társulat, 2001. 203-248. p. • Biemond, Rudie: Az eutanázia keresztyén szemmel. Református Pedagógiai Intézet, 2002. • Bitó László: Boldogabb élet – jó halál: Eutelia – eutanázia. Athenaeum 2000 Kiadó, 2005. • Blasszauer Béla: Eutanázia. Medicina Kiadó, Budapest, 1997. • Lélektől lélekig: súlyos betegek és haldoklók pszichés gondozása. Szerk. Hegedűs Katalin. Végeken Alapítvány, 1995 • Wood, Thomas: Suicide. (Szócikk). In: A New Dictionary of Christian Ethics. Editors: James F. Childress, John Macquarrie. SCM Press Ltd., 1986. 609. p. • Wood, Thomas: Euthanasia. (Szócikk). In: A New Dictionary of Christian Ethics. Editors: James F. Childress, John Macquarrie. SCM Press Ltd., 1986. 210-212. p.					

HT BSVS574 Bepillantás az ökumenikus bibliafordítás műhelyébe – Máté evangéliuma.

A Glimpse into the Workshop of the Ecumenical Bible Translation – Gospel of Matthew

Tantárgy felelőse: Dr. habil. Pecsuk Ottó	Féléves óraszám:	Órarendi beosztás: Csütörtök 15.30	Előtanulmányi kötelezettségek:	
Tantárgy előadója: Dr. habil. Pecsuk Ottó				
Előadók fogadóórái: Megbeszélés szerint: opecsuk@yahoo.com	Kredit: 2	Meghirdetés féléve:	Ajánlott félév:	Értékelés módja: gyakorlati
Oktatás nyelve: magyar	Besorolása /Típusa: szabadon választott		ősz	Értékelés módszere: szemináriumi dolgozat

A tantárgy szakmai tartalma elsajátításának célja:

Az ökumenikus bibliafordítás az első ilyen vállalkozás Magyarországon. A katolikus egyház és a Magyar Bibliatársulat szakemberei által készített fordítás a próbafordítások fázisában tart. Az Ószövetségből Ruth könyvét, az Újszövetségből Péter első levelét fordítottuk le, és ezek meg is jelentek próbakiadásokban az egyházi sajtóban. Most a hallgatóknak lehetősége nyílik tanári vezetés mellett áttanulmányozni az időközben szintén elkészült Máté evangéliuma próbafordítási szövegét, összevetni az eredeti göröggel és a legfontosabb magyar, illetve idegen nyelvű referencia-fordításokkal. Ez a szeminárium a korábban már meghirdetett Márk evangéliuma szemináriumok (I.-II.) folytatása.

A tantárgy rövid programja, megszerzendő ismeretek, elsajátítandó készségek és kompetenciák:

A hallgatók egyéni kutatási eredményeiket, fordítási, teológiai és nyelvi észrevételeiket megosztják egymással az órán. Kialakulhat egy magabiztosabb eligazodási képesség a görög alapszövegben és a fordítások megoldásaiban, önálló ítéletalkotásra nyílik lehetőség, fejlesztjük az érvelési képességünket és megismerjük a bibliafordítások egzegézisben és homiletikában (igehirdetésre való felkészülésben) játszott szerepét, a legfontosabb fordításelméleti igazságokat és buktatókat.

Évközi tanulmányi követelmények:

A Mt szövegének feldolgozása egyéni felosztás alapján.
Az értékelés alapja az órai aktivitás (80%), a kiadott anyag feldolgozása és a félév végén beadott szemináriumi dolgozat, amely a féléves készülés jegyzetanyaga rendszerezve (20%).

Kötelező irodalom:

Bibliafordítások: Károli21; RÚF 2014; SZIT-fordítás, Káldi NeoVulgata, Good News Bible, Gute Nachricht Bibel, New English Bible, New Living Bible: <https://abibliamindenkie.hu/>; <https://ebo.kre.hu/>, <https://www.biblegateway.com/>

Ajánlott irodalom:

- Davies, W. D., and Dale C. Allison Jr., *A Critical and Exegetical Commentary on the Gospel According to Saint Matthew*. 3 vols. Edinburgh: T&T Clark, 1988–1997.
- Luz, Ulrich, *Matthew 1–7; Matthew 8–20; Matthew 21–28*. Minneapolis: Fortress Press, 2007–2010.
- France, R. T., *The Gospel of Matthew*. Grand Rapids: Eerdmans, 2007.
- Hagner, Donald A., *Matthew 1–13; Matthew 14–28*. Dallas: Word Books, 1993–1995.
- Keener, Craig S., *A Commentary on the Gospel of Matthew*. Grand Rapids: Eerdmans, 1999.

HT ÉRTÉ753 Kamarakórus 4.

Chamber Choir 4					
Felelős szervezeti egység (intézet/tanszék): Himnológiai Tanszék	Féléves tanóraszám: N: 24 L:	Kreditérték: 2		Előtanulmányi feltétel(ek):	Vizsgajelentkezési előfeltétel(ek):
Tantárgy felelőse: Prof. Dr. Papp Anette	Tantárgy besorolása: szabadon választható/ kritérium	Ajánlott félév:	Meghirdetés féléve: tavaszi	Oktatás nyelve: magyar	Számonkérés formája: gyakorlati jegy
Tantárgy előadója/i: Csernus Szilvia					Értékelés módszere: szóbeli
A tantárgy szakmai tartalma elsajátításának célja:					
A tiszta intonáció és a kottaolvasási készség fejlesztése. A közösségi éneklés értékeinek megismerése, kialakítása.					
A tantárgy rövid programja, megszerzendő ismeretek, elsajátítandó (rész)készségek és (rész)kompetenciák:					
A félév során elsősorban a református liturgiákhoz kapcsolódó anyagok megtanulására és bemutatására készülünk, de más olyan könnyű, homofón feldolgozásokat is tanulunk, amelyek fejlesztik az énekesek kottaolvasási készségét, és alkalmasak a Kar és Egyetem rendezvényein való előadásra. A közös énekléssel fejlődhet a hallgatók együttműködési készsége, felelősségvállalása, valamint fejlődhetnek a másokra való aktív odafigyelésben is. A zsoltáros istentiszteleti forma megismerésével fejlődhet a hallgatók spirituális nyitottsága és a minőség iránti igényük.					
Évközi tanulmányi követelmények és alkalmazott oktatási módszerek:					
Az órákon való aktív részvételen túl a saját rendezvényeinken, liturgiákban való aktív részvétel.					
Kötelező irodalom, ismeretek, készségek és kompetenciák elsajátításához rendelkezésre álló tanulmányi segédanyagok:					
Ajánlott irodalom:					
Vizsgatémakörök és/vagy vizsgakérdések:					
Megjegyzés (pl. speciális tárgyi igény, létszámkorlát):					

HT ÉRTÉ754 Hogyan írjunk újszövetségi exegetikai dolgozatot?

How to prepare a New Testament exegetical thesis?

Felelős szervezeti egység (intézet/tanszék): Újszövetségi Tanszék	Féléves tanóraszám: N: 24	Kreditérték: 2		Előtanulmányi feltétel(ek): HT ÚSZB002 Újszövetségi szigorlat	Vizsgajelentkezési előfeltétel(ek):
Tantárgy felelőse: Pataki András Dávid	Tantárgy besorolása: szabadon választható	Ajánlott félév:	Meghirdetés féléve: ősz	Oktatás nyelve: magyar	Számonkérés formája: gyakorlati jegy
Tantárgy előadója/i: Pataki András Dávid					Értékelés módszere: szóbeli és írásbeli

A tantárgy szakmai tartalma elsajátításának célja:

Az exegetikai kutatómunka lépései, legfontosabb eszközei, és egy újszövetségi írásmagyarázati témájú dolgozat elkészítésének főbb szempontjai.

A tantárgy rövid programja, megszerzendő ismeretek, elsajátítandó (rész)kézségek és (rész)kompetenciák:

- Újszövetségi textusok vizsgálata az írásmagyarázat hagyományos megközelítéseinek és kortárs kérdésfeltevéseinek alapján, azok módszereinek és eszközeinek felhasználásával.
 - Vonatkozó szakirodalom felkutatása. Kommentárok, monográfiák, szakfolyóiratok áttekintése.
 - Szövegkritikai szempontok, exegetikai szempontból figyelemre érdemes variánsok.
 - A szakasz behatárolása és tagolása. Az irodalmi kontextus szerepe a textus megértésében.
 - A textus nyelvi elemzése.
 - Magyar nyelvű és más kortárs, illetve klasszikus fordítások összevetése.
 - Formák és műfajok meghatározása.
 - Történelmi és földrajzi keretek, régészeti ismeretek felhasználása a szöveg megértésében.
 - Szociológiai és társadalomtörténeti szempontú elemzés.
 - Hagyománytörténet, forráskritika, más szövegekkel való kapcsolatok, intertextualitás. Az Ószövetség hatása az újszövetségi szövegre, jelentősége a szöveg magyarázatában.
 - A „mirror reading” kérdései.
 - Narratív kritika.
 - Retorikai kritika.
 - A szövegben megjelenő teológiai kérdések.
 - Írásmagyarázat a kánon összefüggésében.
 - Hatástörténet.
 - Kortárs ideológiai szempontú megközelítések értékelése: feminista és posztkolonialista kritika.
 - A mesterséges intelligencia használata a kutatásban. Lehetőségek és etikai korlátok.
- A kutatások eredményeinek írott formába öntése.
 - Formai követelmények.
 - A dolgozat szövegének tagolása.
 - Saját fordítás készítése.
 - Hivatkozások formái.
 - Irodalomjegyzék készítése.

Évközi tanulmányi követelmények és alkalmazott oktatási módszerek:

Minden hallgató egy általa választott textus alapján önállóan dolgozik. Óráról órára rövid kutatási, illetve elemzési feladatok teljesítése. A választott szakaszhoz tartozó fontosabb szakirodalom áttekintése. A szöveg elemzése és a megismert irodalom alapján, megbeszélte szempontok figyelembevételével a választott textusról (vagy annak egy részéről) rövid exegetikai „dolgozat” írása (két-három oldal). Rövid szakirodalmi és módszertani beszámoló. Aktív órai részvétel.

Kötelező irodalom, ismeretek, készségek és kompetenciák elsajátításához rendelkezésre álló tanulmányi segédanyagok:

BALLA Péter: *Hogyan készítsünk exegézist? Hasznos tanácsok újszövetségi írásmagyarázat (exegézis) dolgozat készítéséhez.* <https://htk.kre.hu/images/balla-peter/Hogyan-keszitsunk-exegezist-hasznos-tanacsok-20230227.pdf>

BALLA Péter: *Tudományos dolgozat készítése - formai tudnivalók, tanácsok.* <https://htk.kre.hu/images/balla-peter/Tudomanyos-dolgozat-keszítése-20230222.pdf>

Ajánlott irodalom:

- Klaus BERGER: *Formen und Gattungen im Neuen Testament.* Tübingen – Basel: A. Francke, 2005.
- David Alan BLACK – David S. DOCKERY (eds.): *New Testament Criticism & Interpretation.* Grand Rapids, MI: Zondervan, 1991.
- BOLYKI János: *Az újszövetségi írásmagyarázat elvei, módszerei és példái.* Budapest: Kálvin, 1998.
- D. A. CARSON: *Exegetikai tévedések.* Budapest: Keresztyén Ismeretterjesztő Alapítvány, 2003.
- David A. DESILVA: *An Introduction to the New Testament: Contexts, Methods and Ministry Formation.* Downers Grove, IL: InterVarsity Press – Leicester: Apollos, 2004.
- Martin EBNER – Bernhard HEININGER: *Exegese des Neuen Testaments: Ein Arbeitsbuch für Lehre und Praxis.* Paderborn: Ferdinand Schöningh, 2018⁴.
- Richard J. ERICKSON: *A Beginner's Guide to New Testament Exegesis: Taking the Fear out of Critical Method.* Downers Grove, IL: InterVarsity Press, 2005.
- Gordon D. FEE: *New Testament Exegesis: A Handbook for Students and Pastors.* Louisville, KY: Westminster John Knox, 2002³.
- Gordon D. FEE – Douglas STUART: *Kétélű kard: A Biblia olvasása és értelmezése.* Budapest: Harmat, 1996.
- Michael J. GORMAN: *Elements of Biblical Exegesis: A Basic Guide for Students and Ministers.* Peabody, MA: Hendrickson, 2001.
- Joel B. GREEN (ed.): *Hearing the New Testament: Strategies for Interpretation.* Grand Rapids, MI: Eerdmans – Carlisle: Paternoster, 1995.
- George H. GUTHRIE – J. Scott DUVALL: *Biblical Greek Exegesis: A Graded Approach to Learning Intermediate and Advanced Greek.* Grand Rapids, MI: Zondervan, 1998.
- John H. HAYES – Carl R. HOLLADAY: *Biblical Exegesis: A Beginner's Handbook.* Atlanta, GA: John Knox, 1987.
- Walter C. KAISER, Jr. – Moisés SILVA: *Introduction to Biblical Hermeneutics: The Search for Meaning* (Revised and Expanded Edition). Grand Rapids, MI: Zondervan, 2007.
- Andreas J. KÖSTENBERGER – Richard D. PATTERSON: *Invitation to Biblical Interpretation: Exploring the Hermeneutical Triad of History, Literature, and Theology.* Grand Rapids, MI: Kregel, 2021².
- Bruce M. METZGER: *A Textual Commentary on the Greek New Testament: A Companion Volume to the United Bible Societies' Greek New Testament (Fourth Revised Edition).* Stuttgart: Deutsche Bibelgesellschaft – United Bible Societies, 1994².
- Andrew David NASELLI: *How to Understand and Apply the New Testament: Twelve Steps from Exegesis to Theology.* Phillipsburg, NJ: P&R, 2017.
- Heinz-Werner NEUDORFER – Eckhard J. SCHNABEL (Hrsg.): *Das Studium des Neuen Testaments: Einführung in die Methoden der Exegese* (Aktualisierte und revidierte Ausgabe). Witten: SCM R Brockhaus – Giessen: Brunnen, 2011.
- Grant R. OSBORNE: *A hermeneutika spirálisa: Részletes bevezetés a biblíamagyarázathoz.* Budapest: Keresztyén Ismeretterjesztő Alapítvány, 2001.
- Stanley E. PORTER (ed.): *Handbook to Exegesis of New Testament.* Boston – Leiden: Brill Academic, 2002.
- James L. RESSEGUIE: *Narrative Criticism of the New Testament: An Introduction.* Grand Rapids, MI: Baker, 2005.
- Udo SCHNELLE: *Einführung in die neutestamentliche Exegese.* Göttingen: Vandenhoeck & Ruprecht, 2014⁸.
- Richard L. SCHULTZ: *Out of Context: How to Avoid Misinterpreting the Bible.* Grand Rapids, MI: Baker, 2012.
- Moisés SILVA: *Biblical Words and Their Meaning: An Introduction to Lexical Semantics* (Revised and Expanded Edition). Grand Rapids, MI: Zondervan, 1994.
- Thomas SÖDING: *Wege der Schriftauslegung: Methodenbuch zum Neuen Testament.* Freiburg im Breisgau: Herder, 1998.

Vizsgatémakörök és/vagy vizsgakérdések:

HT ÉRTÉ755 Újszövetség és mesterséges intelligencia: Hidak az üzenetben és a szövegfordításban

New Testament and Artificial Intelligence: connections in terms of text message and the translation

Felelős szervezeti egység (intézet/tanszék): Újszövetségi Tanszék	Féléves tanóraszám: N: 24	Kreditérték: 2		Előtanulmányi feltétel(ek): HT ÚSZB031 Görög nyelv 2.	Vizsgajelentkezési előfeltétel(ek):
Tantárgy felelőse: Dr. Pataki András Dávid	Tantárgy besorolása: szabadon választható	Ajánlott félév:	Meghirdetés féléve: ősz	Oktatás nyelve: magyar	Számonkérés formája: gyakorlati jegy
Tantárgy előadója/i: Németh Balázs, Pataki András Dávid					Értékelés módszere: írásbeli feladat, szóbeli előadás

A tantárgy szakmai tartalma elsajátításának célja:

A tantárgy célja, hogy a hallgatók megismerjék a mesterséges intelligencia (AI) területéhez tartozó egyes gépi tanulási algoritmusok elvi hátterét, azok fontosabb kérdésfelvetéseit és problémáit, amelyek mentén analógiák fogalmazhatók meg egyes újszövetségi szövegekhez kapcsolódóan. Emellett a hallgatók megismerik az AI egyik lehetséges újszövetségtudományi alkalmazását a szövegfordítások értékelésén keresztül. Ezen keresztül a hallgató megismerkednek a legfontosabb angol nyelvű bibliafordításokkal, illetve azokat válogatott újszövetségi textusok alapján, gépi tanulásra épülő számítógépes eszközökkel, mértékadó kommentárok segítségével értékelik. A tantárgyra legalább másodéves hallgatók jelentkezését várjuk, akik sikeresen teljesítettek két félévnyi görög nyelvi tanegységet.

A tantárgy rövid programja, megszerzendő ismeretek, elsajátítandó (rész)kézségek és (rész)kompetenciák:

Az AI alapját képező gépi tanulási algoritmusok elvi hátterének ismertetése. Az algoritmusok működésének határai, a tanulási képességek értékelése. Stabilitás és entrópia fogalmai az AI algoritmusok egyes alkalmazásainak vonatkozásában, ezek értelmezése újszövetségi szövegek alapján. AI alapú megoldásokhoz kapcsolódó analógiák felállítása a bűn, a krisztológia, a gyülekezeti rendezettség, a messiáskérdés és az eszkatológia vonatkozásában.

Továbbá, a tantárgy során a hallgatók az AI egy konkrét alkalmazásába is betekintenek: az 2Kor 1-7 egyes részeinek fordítási értékelését végzik el AI alapú megoldásokkal. Az értékelés újszerű, AI alapú, összehasonlító nyelvi analízissel történik angol fordításokon keresztül. A hallgatók ezek eredményeit készen kapják, nem végeznek számítógépes programozási feladatot. A hallgatók feladata az angol fordítások értékelése az előbbi bibliai könyvekből vett rövidebb szakaszokra nézve: (1) a számítógépes analízis, (2) az angol bibliafordítások, illetve (3) az eredeti görög szöveg, és (4) kommentárok alapján.

Évközi tanulmányi követelmények és alkalmazott oktatási módszerek:

Rövidebb újszövetségi igeszakaszok vonatkozásában a gépi tanulás eredményének értékelése, az angol fordítások értékelése, görög szöveg alapján saját fordítás készítése kommentárok használatával, ezek írott formában történő benyújtása. Görög nyelvismerettel nem rendelkező hallgatók számára a tárgy témájához kapcsolódó rövidebb beadandó dolgozat készítése.

Kötelező irodalom, ismeretek, készségek és kompetenciák elsajátításához rendelkezésre álló tanulmányi segédanyagok:

- Kiadott segédletek és órai jegyzetek
- Metzger, B.M.: A Textual Commentary on the Greek New Testament (UBS4). Hendrickson Publishers, 2005.
- Balla, P.: 2 Corinthians. The Gospel Coalition, 2022.
- Németh, B.: A stabilitás fogalmának alkalmazása az újszövetségi páli levelek és Lukács evangéliuma válogatott szövegrészeinek magyarázatában. Ph.D. értekezés, 2025. Online elérés: https://lib.kre.hu:8080/phd/Nemeth_Balazs_ertekezes.pdf
- Russel, S., Norvig, P.: Mesterséges intelligencia modern megközelítésben. https://people.inf.elte.hu/fekete/algoritmusok_msc/wumpus/Russel_Norvig_MI_2ed.pdf

Ajánlott irodalom:
- Bolyki, J.: Az újszövetségi írásmagyarázat elvei, módszerei és példái. Kálvin Kiadó, 1998. - Brown, D. (ed.): The New International Dictionary of NT Theology. Zondervan, 1979. - Silva, M.: New International Dictionary of New Testament Theology and Exegesis Set. Zondervan, 2014. - Cserháti, S.: Pál apostolnak a korinthusiakhoz írt második levele. Luther Kiadó, 2009. - Pecsuk, O.: Pontos. Természetes. Érthető. A bibliafordítás elmélete, gyakorlata és távlatai. Kálvin Kiadó, 2020. - Barnett, P.: The Second Epistle to the Corinthians (The New International Commentary on the New Testament), 1997.
Vizsgatémakörök és/vagy vizsgakérdések:
Megjegyzés (pl. speciális tárgyi igény, létszámkorlát):

HT ÉRTÉ756 Mi, akik Istennel birkózunk - Bibliai történetek pszichológiai olvasata Jordan B. Petersonnal

We Who Wrestle with God. Bible Stories with Jordan B. Peterson					
Felelős szervezeti egység (intézet/tanszék): Bibliai Teológiai és Vallástörténeti	Féléves tanóraszám: N: 24	Kreditérték: 2		Előtanulmányi feltétel(ek):	Vizsgajelentkezési előfeltétel(ek):
Tantárgy felelőse: Dr. Habil. Pecsuk Ottó	Tantárgy besorolása: szabadon választható	Ajánlott félév:	Meghirdetés féléve: ősz Péntek 13.00	Oktatás nyelve: magyar	Számonkérés formája: gyakorlati jegy
Tantárgy előadója/i: Dr. Habil Pecsuk Ottó					Értékelés módszere: szóbeli
<i>A tantárgy szakmai tartalma elsajátításának célja:</i>					
A neves kanadai pszichiáter könyvében az ismert bibliai történeteket elemzi lélektani szempontból. Teológusként annak eredünk nyomába, hogy hol húzódnak a bibliai történetek napjainkban oly népszerű pszichológiai magyarázatainak határai. Mi az, ami már nem olvasható bele és nem olvasható ki egy bibliai történetből, és mi az, ami egzegetikailag és homiletikailag is hasznosítható?					
<i>A tantárgy rövid programja, megszerzendő ismeretek, elsajátítandó (rész)kézségek és (rész)kompetenciák:</i>					
1. Óramegbeszélés 2. Teremtés 3. Bűneset 4. Testvérgyilkosság 5. Özönvíz 6. Bábel tornya 7. Ábrahám 8. Mózes I. 9. Mózes II. 10. Jónás 11. Összefoglalás, tanulságok					
<i>Évközi tanulmányi követelmények és alkalmazott oktatási módszerek:</i>					
Az órán a könyv szövege mentén haladunk, és egy diák „moderátor” vezetésével végigbeszéljük az olvasott témát, felhasználva előzetes egzegetikai és bibliaismereti tudásunkat is. A szemináriumi jegy egy választott téma esszészerű feldolgozására (min 3, max. 5 oldal) és az órai munkára adható (50-50%).					
<i>Kötelező irodalom, ismeretek, készségek és kompetenciák elsajátításához rendelkezésre álló tanulmányi segédanyagok:</i>					
Jordan. B. Peterson, <i>Mi, akik Istennel birkózunk. Eligazodás egy istentelen világban.</i> Budapest: 21. Század Kiadó, 2024.					

Ajánlott irodalom:
Megbeszélés szerint
Megjegyzés (pl. speciális tárgyi igény, létszámkorlát): Max. 10 fő. Megengedett hiányzás 3 alkalom.

HT ÉRTÉ757 AI-támogatott bibliaértelmezés: módszerek, korlátok és teológiai felelősség

AI-assisted Biblical Interpretation: Methods, Limits and Theological Responsibility					
Felelős szervezeti egység (intézet/tanszék): Bibliai Teológiai és Vallástörténeti Tanszék	Féléves tanóraszám: N: 24	Kreditérték: 2		Előtanulmányi feltétel(ek):	Vizsgajelentkezési előfeltétel(ek):
Tantárgy felelőse: Prof. Dr. Hanula Gergely	Tantárgy besorolása: szabadon választható	Ajánlott félév:	Meghirdetés féléve: ősz	Oktatás nyelve: magyar	Számonkérés formája: gyakorlati jegy
Tantárgy előadója/i: Prof. Dr. Hanula Gergely					Értékelés módszere: szóbeli és írásbeli
A tantárgy szakmai tartalma elsajátításának célja:					
A tantárgy célja, hogy a hallgatók megismerjék a generatív mesterséges intelligencia működésének alapelveit, valamint kritikusan vizsgálják alkalmazási lehetőségeit és korlátait a Szentírás értelmezésében. A kurzus képessé kívánja tenni őket az AI-val támogatott bibliaértelmezés módszertanilag tudatos, forráskritikus és teológiai felelős alkalmazására.					
A tantárgy rövid programja, megszerzendő ismeretek, elsajátítandó (rész)kézségek és (rész)kompetenciák:					
A tantárgy bevezetést nyújt a generatív mesterséges intelligencia teológiai oktatásban és bibliaértelmezésben történő alkalmazásába. A hallgatók megismerik a nagy nyelvi modellek működésének alapelveit, a gépi szöveggenerálás valószínűségi jellegét, valamint a prompt, a kontextus, a tanítóadatok és a forrásvezérelt, visszakereséssel kiegészített szöveggenerálás (RAG) alapfogalmait. A kurzus a mesterséges intelligenciát a tudás megszerzésének és „kiszervezésének” történeti folyamatában is elhelyezi, különös tekintettel a szótárak, konkordanciák, kommentárok, digitális adatbázisok és generatív rendszerek szerepére.					
A tíz alkalom során a hallgatók megvizsgálják az AI teológiai oktatásban való megjelenését; a nagy nyelvi modellek működését; a tudás, a megértés és a kiszervezett tudás kapcsolatát; a bibliaértelmezés munkafolyamatát és az AI lehetséges helyét annak egyes szakaszaiban; a promptolás és a kérdésfeltevés hermeneutikai jelentőségét; az AI alkalmazását a filológiai, történeti és intertextuális kutatásban; a különböző hermeneutikai módszerek és értelmezési hagyományok gépi kezelését; a forráskritika, a hallucináció, a torzítás és az AI-válaszok auditálásának kérdéseit; a RAG-alapú, ellenőrizhető bibliaértelmezési környezet lehetőségeit; végül pedig a regula fidei, az értelmező közösség és a teológiai felelősség összefüggéseit.					
A tantárgy fejleszti a hallgatók AI-műveltségét, forráskritikai és hermeneutikai ítéletképességét, valamint az AI által létrehozott tartalmak elemzésének, ellenőrzésének és dokumentálásának készségét. A hallgatók képessé válnak a bibliaértelmezés egyes munkafázisainak módszertani elkülönítésére, megfelelő és ellenőrizhető kérdések megfogalmazására, eltérő értelmezési álláspontok összehasonlítására, továbbá annak megítélésére, hogy egy adott feladatban az AI segítséget nyújt, a szükséges gondolkodási műveletet helyettesíti, vagy megtévesztő módon elfedi a felhasználó tényleges teljesítményét. A kurzus végére képesek lesznek a mesterséges intelligenciát nem önálló teológiai tekintélyként, hanem átláthatóan és emberi ellenőrzés mellett alkalmazható kutatási és tanulási eszközként használni.					
Évközi tanulmányi követelmények és alkalmazott oktatási módszerek:					
Az évközi követelmények közé tartozik az aktív órai részvétel, a kijelölt szakirodalom feldolgozása, rövid AI-használati és forráskritikai feladatok elkészítése, valamint egy választott bibliai szakasz AI-val támogatott, dokumentált elemzésének bemutatása. A hallgatóknak rögzíteniük és kritikailag értékelniük kell az alkalmazott promptokat, a kapott válaszokat, a felhasznált forrásokat, továbbá az AI által elkövetett hibákat és az emberi értelmező által meghozott döntéseket. Az oktatás rövid elméleti bevezetőkre, irányított vitákra, esettanulmányokra, kiscsoportos műhelymunkára, konkrét bibliai szövegek összehasonlító elemzésére és hallgatói prezentációkra épül.					
Kötelező irodalom, ismeretek, készségek és kompetenciák elsajátításához rendelkezésre álló tanulmányi segédanyagok:					
Rajki Zoltán – Nagy Judit Tünde – Dringó-Horváth Ida: „A mesterséges intelligencia a felsőoktatásban: Hallgatói hozzáférés, attitűd és felhasználási gyakorlat.” Iskolakultúra 34/7 (2024), 3–22. T. Nagy Judit – Rajki Zoltán – Dringó-Horváth Ida: „Mesterséges intelligencia a felsőoktatásban – oktatói hozzáférés, attitűd és felhasználási gyakorlat.” Iskolakultúra 35/7 (2025), 3–20. Fekete Imre: „Egyéni különbségek egyetemi hallgatók mesterségesintelligencia-használatában: Attitűdök, önhatékonyság és demográfiai tényezők vizsgálata.” Magyar Pedagógia 125/1 (2025), 45–63.					

Marciniak Róbert – Baksa Máté: „Szövegalkotó mesterséges intelligencia a társadalomtudományi felsőoktatásban: Félelmek és lehetőségek.” *Educatio* 32/4 (2023), 599–611.

James F. McGrath: “ChatGPT and Biblical Studies”, *Interpretation* 79/2 (2025), 126–135.

Camil Staps: “Large Language Models and Biblical Hebrew: Limitations, Pitfalls, Opportunities” *HIPHIL Novum* 9/1 (2024), 46–55.

Mariusz Chrostowski – Andrzej Jacek Najda: “ChatGPT as a modern tool for Bible teaching in confessional religious education: a German view”, *Journal of Religious Education* 73 (2025), 75–94.

Ajánlott irodalom:

Vizsgatémakörök és/vagy vizsgakérdések:

Megjegyzés (pl. speciális tárgyi igény, létszámkorlát):

HT ÉRTÉ758 Villámbeszélgetések a lelkigondozói gyakorlatban

Short-term counseling in pastoral care practice

Felelős szervezeti egység: Valláspedagógiai és Pasztorálpaszichológiai Tanszék	Féléves tanóraszám: N: 24	Kreditérték: 2	Előtanulmányi feltétel(ek):	Vizsgajelentkezési előfeltétel(ek): Írásos beadványok és (ön-)reflektív aktivitás
Tantárgy felelőse: Dr. Kaszó Gyula	Tantárgy besorolása: szabadon választható	Ajánlott félév: 7-től felfele	Meghirdetés féléve: ősz	Oktatás nyelve: magyar
Tantárgy előadója/i: Dr. Kaszó Gyula				Számonkérés formája: gyakorlati jegy
				Értékelés módszere: írásbeli és szóbeli

A tantárgy szakmai tartalma elsajátításának célja:

Tartalom: A lelkigondozói találkozások csak töredék részének esetében van arra mód, hogy rendezett „ülés” keretében folytassunk beszélgetést, ami az ettől eltérő helyzetekben alkalmazható módszerek palettáját is beszűkíti. A tanegység módszertani bevezetést és így segítséget kíván adni az ilyen (villám-)beszélgetésekhez, miközben a fokális- és rövid (dinamikus) pszichoterápia eszköztárát vizsgálja meg a lelkigondozói gyakorlat szempontjából.

Cél: Lehetőséget és keretet biztosítani az érdeklődő hallgatók számára ahhoz, hogy a lelkigondozás szempontjából reflektálva ismerjék meg, és a gyakorlatban próbálják alkalmazni a villámbeszélgetések módszer- és eszköztárát. A személyre lebontott cél a személyes problémák iránti érzékenység fejlesztése, a lelkigondozói arzenál és kompetencia bővítése.

A tantárgy rövid programja, megszerzendő ismeretek, elsajátítandó (rész)kézségek és (rész)kompetenciák:

A lelkigondozói beszélgetés jellemzői. Saját beszélgetéseink. A „hétköznapi” beszélgetések és lelkigondozói jellegük. A fokális módszer és a rövid lelkigondozói beszélgetés. A (villám)beszélgetés módszertana és begyakorlása (vö. alább, a vizsgált témaköröknél). Saját beszélgetéseink, verbatimok és film(részletek) elemzése.

Évközi tanulmányi követelmények és alkalmazott oktatási módszerek:

Aktív részvétel rendszeres készüléssel: a kiadott irodalom (ellenőrzött) feldolgozása; lelkigondozói érzékenységgel folytatott beszélgetések, feljegyzésük és elemzésük csoportosan és önállóan; filmelemzés (írásban).

Kötelező irodalom, ismeretek, készségek és kompetenciák elsajátításához rendelkezésre álló tanulmányi segédanyagok:

Bukowski, Peter: Hogyan vigyük be a Bibliát beszélgetéseinkbe? Budapest 1999.

Lohse, Timm H.: Villámbeszélgetések a lelkigondozásban és a tanácsadásban, Budapest 2009.

Rövid dinamikus pszichoterápia, Budapest 1992 (részeiben).

Ajánlott irodalom:

De Jong, Peter/Kim Berg, Insoo: Lösungen (er-)finden. Das Werkstattbuch der lösungsorientierten Kurztherapie, Systemische Studien Bd. 17, Dortmund 1998.

Gendlin, Eugene T.: Fókuszolás. Életproblémák megoldása önértékelésből, Budapest 2002.

Klüwer, Rolf/Lachauer, Rudolf (Hg.): Der Fokus. Perspektiven für die Zukunft. Psychoanalytische Blätter Bd. 26., Göttingen 2004.

Küchenhoff, Joachim: Psychodynamische Kurz- und Fokalthérapie. Theorie und Praxis, Stuttgart 2005.

Lohse, Timm H.: Das Kurzgespräch in Seelsorge und Beratung. Eine Methodische Anleitung, Göttingen 2003.

Lohse, Timm H.: Das Trainingsbuch zum Kurzgespräch. Ein Werkbuch für die seelsorgliche Praxis, Göttingen 2006.

Malan, David H.: A dinamikus pszichoterápia felé. Egy kutatás eredményei, Budapest 1997.

Malan, David H.: Egyéni dinamikus pszichoterápia (Individual Psychotherapy and the Science on Psychodynamics), Budapest 1989.

Lachauer, Rudolf: Der Fokus in der Psychotherapie. Fokalsätze und ihre Anwendung in Kurztherapie und anderen Formen analytischer Psychotherapie, München 1992.
 Rövid dinamikus pszichoterápia, Budapest 1992.
 Strupp, Hans H./Binder, Jeffrey L.: Kurzpsychotherapie (Übersetzt von Jürgen Peter Krause), Stuttgart 1991.

Vizsgatémakörök és/vagy vizsgakérdések:

A fókusz a lelkipásztori beszélgetésben. A rövid beszélgetés interaktív elemei. A rövid beszélgetés módszertana. Csatlakozás és reménység. Ön-kifejezés és érdeklődés. Megzavarás és gyorsítás. Elmondás és célkitűzés. Erőforrás- és megoldás-találás. A rövid beszélgetés befejezése.

Megjegyzés: a létszámkorlát 12 fő.

HT ÉRTÉ759 Önismeret- Családismeret- Hivatástisztázás genogramok a családpsztoráció szolgálatában

SELF-KNOWLEDGE – FAMILY AWARENESS – CLARIFYING VOCATION genograms in the service of family pastoral care

Felelős szervezeti egység (intézet/tanszék): Valláspedagógiai és Pásztorálpszichológiai Tanszék	Féléves tanóraszám: N: 24	Kreditérték: 2		Előtanulmányi feltétel(ek):	Vizsgajelentkezési előfeltétel(ek):
Tantárgy felelőse: Prof. Dr. Literáty Zoltán	Tantárgy besorolása:	Ajánlott félév:	Meghirdetés féléve: ősz	Oktatás nyelve: magyar	Számonkérés formája: gyakorlati jegy
Tantárgy előadója/i: Fodorné Dr. Ablonczy Margit	kötelezően választható				Értékelés módszere: szóbeli

A tantárgy szakmai tartalma elsajátításának célja:

A tantárgy rövid programja, megszerzendő ismeretek, elsajátítandó (rész)kézségek és (rész)kompetenciák:

A szeminárium keretén belül feltesszük a kérdést:
 Kiért, miért szeretnék lelkész lenni?
 A válaszokat együtt keressük és együtt gondolkodunk arról, hogy mennyire határoz meg minket a családi örökségünk. Az önismeret sajátos módja a családunk feltérképezése. A genogram nem családfa, nem pusztán adatok megőrzése, hanem az örökségek számbavétele, az értékek és sérelmek megismerése és döntés arról, hogy mit adunk tovább az utánunk következő nemzedéknek.
 Aki saját családjá történeteivel tisztában van, az másként fogja érteni a gyülekezetben rábízott családok történeteit és a családpsztoráció „azonos szemmagasságban” mehet végbe. A lelkész egyszerre „három család” tagja: az eredeti, a választott és a gyülekezet családjáé. Értenie kell a családi rendszer működését és annak meghatározó folyamatait nemzedékeken át.

Évközi tanulmányi követelmények és alkalmazott oktatási módszerek:

Kötelező irodalom, ismeretek, készségek és kompetenciák elsajátításához rendelkezésre álló tanulmányi segédanyagok:

Edwin H. Friedman: nemzedékről nemzedékre, Exit kiadó, Kolozsvár, 2008.

Ajánlott irodalom:

Fodorné Ablonczy Margit: Családpsztoráció, Kálvin kiadó, Budapest, 2022.

Vizsgatémakörök és/vagy vizsgakérdések:

Egy családtörténet/genogram elkészítése vetíthető formában és annak önreflexiója 2-3 oldalban

Megjegyzés (pl. speciális tárgyi igény, létszámkorlát):

HT ÉRTÉ760 Gyülekezet újragondolva: evangéliumi és missziói küldetésünk ma

Rethinking Church: Our Gospel and Missional Calling Today

Felelős szervezeti egység (intézet/tanszék): Hittudományi Kar	Féléves tanóraszám: N: 24	Kreditérték: 2		Előtanulmányi feltétel(ek):	Vizsgajelentkezési előfeltétel(ek):
Tantárgy felelőse: Prof. Dr. Literáty Zoltán	Tantárgy besorolása:	Ajánlott félév:	Meghirdetés féléve:	Oktatás nyelve:	Számonkérés formája:
Tantárgy előadója/i: Bedekovics Péter	szabadon választható	ősz	ősz	magyar	Értékelés módszere:
					szóbeli és írásbeli

A tantárgy szakmai tartalma elsajátításának célja:

Mi van, ha nem az evangéliummal van baj, hanem azzal, ahogyan értjük, megéljük és továbbadjuk? Mitől lesz egy gyülekezet hiteles azok számára is, akik soha nem lépnének be maguktól a templomba? Hogyan beszélhetünk a változhatatlan evangéliumról egy folyamatosan változó kultúrában? És tényleg választanunk kell népegyház és hitvalló gyülekezet, illetve hagyomány és misszió között? Ezen a kurzuson nem kész recepteket keresünk a „sikeres gyülekezethez” (amúgy is: mitől sikeres?). Újragondoljuk, mit jelent ma az evangéliumból élő, küldetésben lévő közösségnek lenni – a saját hitelességünkől és személyes kapcsolatainktól kezdve, a kontextualizáción és tanítványságon át egészen a szolgálói közösségig.

A tantárgy rövid programja, megszerzendő ismeretek, elsajátítandó (rész)kézségek és (rész)kompetenciák:

Tematika

1. Bevezető alkalom

- Miről szól a kurzus? (és miről nem)
- Követelmények

2. Tényleg az az evangélium, aminek hiszem?

- Mi az evangélium és mi nem az?
- Miben van az evangélium ereje?
- Hogyan formál át nemcsak elméletben, de gyakorlatban is mindent az evangélium?

3. Hitelesség nélkül nincs esély

- Személyes és közösségi hitelességünk az evangélium mérlegén
- Lelkipásztor: a közösség előtt élő vezető

4-5. Kultúra és kontextualizáció

- Kulturális útjelzők: kik felé szolgálunk?
- Kontextualizáció: érthető és változhatatlan evangélium
- Kulturális bálványok felismerése és az evangélium válasza

6. Személyes tanúságtétel

- Az evangélium megélése és megosztása a hétköznapiakban (pl. munkahelyen)
- Missziói és evangélizációs ösvények

7. Missziói ekkleziológia

- Mi a gyülekezet és mi nem?
- Az egyház valódi szerepe és feladata a társadalomban
- Közösség, identitás, küldetés

8. A népegyház vs. hitvalló egyház

- Tényleg választanunk kell-e a kettőből vagy van feloldása a dilemmának?
- “Mixed Economy of Church” koncepció

9. Tanítványság mint formálódás

- Visszatérés a bibliai tanítványsághoz
- Tanítványképzési folyamatok
- 1/1-es tanítványozás

10. Szolgálók közössége

- Magányos dzsungelharcos helyett bajtársi közösségben
- Szolgálók elhívása, képzése, felhatalmazása
- “Kírágható-e egy önkéntes?”

11. Elméletből gyakorlat

- Egy-egy választott gyülekezet elemzése (egyéni feladat) – megosztás és közös reflexió

12. Összefoglalás, reflexió, zárás

Évközi tanulmányi követelmények és alkalmazott oktatási módszerek:

Néhány alkalommal vendég előadó/meghívott beszélgetőpartner érkezik gyülekezetekből, akik az adott témához kapcsolódóan megosztják gyakorlati tapasztalataikat.

Az órákra rövid olvasmányt kell elolvasni vagy videót/podcastot meghallgatni – ezek listáját az első órán kapják meg a hallgatók.

A félév végére elkészített 4–6 oldalas gyülekezetelemzés, illetve annak rövid bemutatása és közös megvitatása.

A félévi jegy az órai aktivitás (50%), illetve a gyülekezetelemzés (beadandó) (50%) együttes eredménye.

Kötelező irodalom, ismeretek, készségek és kompetenciák elsajátításához rendelkezésre álló tanulmányi segédanyagok:

Keller, Timothy: Gyülekezet a központban. Evangéliumi szolgálat a városban. Budapest: Harmat–Kálvin–Luther, 2019. (kijelölt fejezetek)

Ajánlott irodalom:

Craig G. Bartholomew – Michael W. Goheen: A nagy történet. Hogyan találjuk meg a küldetésünket a Biblia elbeszélésében? Ford. Kóczyán Viktória. Budapest: Magyar Bibliatársulat, 2022.

Michael W. Goheen: Keresztyén misszió ma. Bevezetés. Ford. Czövek Tamás. Budapest: Kálvin Kiadó, 2019.

Lesslie Newbigin: Evangélium a pluralista társadalomban. Ford. Boros Attila. Budapest: Harmat Kiadó, 2006.

Bede Kovács Péter: “Gyülekezetépítés a városban.” In: Nagy Lenke (szerk.), “Boldogok a békességre igyekezők...” MNC Népfőiskolai Füzetek LI, Budapest: Magyar Népfőiskolai Collegium, 2025, 47-64.

Vizsgatémakörök és/vagy vizsgakérdések:

Megjegyzés (pl. speciális tárgyi igény, létszámkorlát):

Free Will, Grace and Predestination in Patristic Philosophy

A tantárgy szakmai tartalma elsajátításának célja:

A cél az, hogy a hallgatók megismerkedjenek a református kegyelem-elgondolások patrisztikus előzményeivel, és megszabaduljanak attól az előítéletes predesztinációs tanítás volt a fősodorban, míg nem a pelagiánusok újtóként behozták a szabad akarat felfogását. Igyekszem behozni a református köztudatból jól lehet a fősodron belül is voltak előzményei a pesszimistább antropológiának és a szabad akarat tan árnyaltabb értelmezésének, valójában Ágoston fősodorban mindenki szabadakarat-párti volt. A determinisztikus és predesztinációs felfogást egyedül a gnosztikusok képviselték, ezzel bele is kerültek a meghatározott állásfoglalásba. Pelagius teológiai értelemben a főáramon belül maradt, csak azon belül visszalépett a radikális voluntarizmushoz, hogy megvédje az ellenfelét, Ágostont illeti, neki nagy bátorságra volt szüksége ahhoz, hogy egy aktív gnosztikus irányzat, a manicheizmus jelenlétében, ráadásul a predesztinációs gondolatot.

1. Bevezetés. Az ókori filozófiai irányzatok emberképe, az akarat fogalmának antik előzményei; biblikus alapok, Alexandriai Philón
2. A gnózis
3. Görög apologéták
4. Irenaeus
5. 10. 10. Órigenész
6. 10.17. ZH, Tertullianus, Lactantius
7. 10.18. Methodiosz, Athanasziosz
8. 11. 07. Kappadókiai atyák
9. 11. 15. Ambrosiaster
10. 11. 22. Pelagius, Aranyház Szent János, Ágoston 396 előtt
11. Ágoston 396 után
12. ZH

a) rendszeres órai munka a kötelező olvasmányok otthoni elolvasása alapján
b) referátumok az erre lent kijelölt szövegek egyikéből; A referátum olyan a tudományos cikkeknel és szakdolgozatoknál szokásos stílusban és formában készített, amely a források egyikéről, amit a hallgató a témához kapcsolódó órán elő is ad 15-20 percben. Az írott verziót legkésőbb 10 nappal a kiselőadás előtt várhatóan elkészíteni, a hallgatónak pedig arra, hogy azok alapján átdolgozza a szöveget.
c) a hiányzások száma nem haladhatja meg a hármat

1. Pál apostol, Római levél, 7. és 9. fejezet
2. Igazság evangéliuma, in: *Csodás evangéliumok*, Bp., Telosz, 1996. 101-110. <https://www.dropbox.com/s/eamhc1eedfguorg/Csod%C3%A1s%20>
3. Iusztinosz, „Párbeszéd a zsidó Trüphónnal”, 3-8. fejj. In: *A II. századi görög apologeták*, Budapest, https://mandadb.hu/dokumentum/460750/Vanyo_L_A_II_szazadi_gorog_apologetak.pdf
4. Lyoni Irenaeus, „Az emberi autonómiáról a gnosztikusok ellen”, in: Bugár I., Lautner P., *Sors és szabadság. - Az emberi autonómia problémája*. Kairosz, 2006. 255-263. <https://www.dropbox.com/scl/fi/t9nf9ws8l4k6jp9kel41b/IRENAEUS-AH-IV-37-39-1.doc?dl=0&rlkey=iysde1fua8j24wcc>
5. Órigenész, *A principiumokról* III. k. 1. f. in: Órigenész, *A principiumokról*, Budapest, Kairosz 2003, I 189-192.; II. 5-36. <https://www.dropbox.com>
6. Tertullianus, „Markión ellen”, II. könyv 3-9. in: Tertullianus művei, Budapest, Szent István Társulat, 1986, 526-536.
7. Methodiosz, Az önállóság, 16-17; 19, 9-10. in: Bugár M. I., Szabadság, szeretet, személy. Az ókeresztény teológia antropológia. <https://www.dropbox.com/s/zvsutdp2pzy93v/Methodiosz%20Az%20%C3%B6n%C3%A1ll%C3%B3s%C3%A1g.pdf?dl=0>
8. Nüsszai Gergely: „Az ember teremtéséről”, 2-8. f.; In: *Az isteni és az emberi természetről. Görög egyház*. <https://www.dropbox.com/sh/nexx863xa5h1dki/AADvevMUFr9jGCBQajHxKIA2a?dl=0>
9. Ambrosiaster, Római levél kommentár, 9. f. (később küldöm saját fordításban)
10. Ágoston, A szabad akaratról I. k. 82-118. in: Szent Ágoston, A boldog életről; A szabad akaratról, 1997, 68-81.
11. Ágoston, A természetről és a kegyelemről 1,1.-1,16., in: „A természetről és a kegyelemről” 1,17-; in: *Szent Ágoston a kegyelemről és az eleve elrendelésről*, Budapest, L'Harmattan, 2003.
12. **Szent Ágoston**: „A feddésről és a kegyelemről” 1,1-7,15 in: *Szent Ágoston a kegyelemről és az eleve elrendelésről*, Budapest, L'Harmattan, 2003.

Ajánlott irodalom:

Referátum témájául választandó a következő művek egyike:

3. "János apokrifon" in: *Istenek, szentek, démonok* (szerk. Luft U.), Budapest, Kairosz, 2003. 229-259. <https://www.dropbox.com/sh/plelnly3t51742...>

4. Irenaeus, Az eretnekségek ellen, 4. 21; 4. 29; 4.37-39. (Répás L. ford.) https://www.dropbox.com/s/t751bcmvcx527k4/IrenaeusAH_IV_RepasL...

5. Órigenész, A principiumokról, 2. k. 9. f. 5-6; 3. k. 7-8. in: Órigenész, *A principiumokról*, Budapest, https://www.dropbox.com/s/8lff7bpzdh5jfm/Origen%C3%A9sz%20A%20principiumokr%C3%B3l%202ik%20k%C3%B6nyv%209_5%C3%A9sz...

6. Tertullianus, „Markión ellen”, I. könyv. In: Tertullianus művei, Budapest, Szent István Társulat, 1986. <https://www.dropbox.com/sh/p4116hzm7...>

Lactantius, *Isteni tanítások*, Budapest: Kairosz, 2012, 127-149. (II. könyv 8-10. fejezet) <https://www.dropbox.com/sh/gsz9pupgu97ioat/AACUQO...>

7. Athanasziosz: Az Ige testté válásáról, in: Szent Athanasziosz művei, Budapest, 1991, 96-162.

8. Nazianszoszi Gergely, A szép szeretete: Antológia Órigenész műveiből, Bugár M. I., Szabadság, szeretet, személy. Az ókeresztény teológia an... vagy? Nemesziosz, Az ember természetéről, in: .; In: *Az isteni és az emberi természetéről. Görög egyházatyák*. Budapest: Atlantisz, 29-44, 1994,II, 9

9. Aranyzájú Szent János: Magyarázatok a Római levélhez, 10,1-3a in: Bugár M. I., Szabadság, szeretet, személy. Az ókeresztény teológia an... ESZTER

10. Szent Ágoston, «A szabad akaratról», III. könyv, in: Szent Ágoston, *A boldog életről, A szabad akara...* [https://www.dropbox.com/sh/fug3ck9qs4i6o7c/AACWHAei1VDqU69EBqSreyCfa?dl=0](https://www.dropbox.com/sh/fug3ck9qs4i6o7c/AACWHAei1VDqU69EBqSreyCfa?dl=0;);
<https://www.dropbox.com/sh/ydksorwo74qs1tq/AACXHc0ZAHbGYEMKcqfRDC9Da?dl=0> MIRJAM

11. Szent Ágoston, „A szentek eleve elrendeléséről” 1.1-8.16. in: *Szent Ágoston a kegyelemről és az eleve elrendelésről*, Budapest: L’Harmattan, 20... <https://www.dropbox.com/sc/fi/3r1b6o1ld0omyi8xkpljz/goston-A-szentek-eleve-elrendel-s-r-l.docx?dl=0&rlkey=zfwmbbeh6nmkmi7jcpmqk1rqdq...>
kegyelemről” Szent Ágoston a kegyelemről és az eleve elrendelésről, Budapest, L’Harmattan, 2015, 71-111.

Vizsgatémakörök és/vagy vizsgakérdések:

Megjegyzés (pl. speciális tárgyi igény, létszámkorlát):

A szemináriumot HTK-soknak és más karok (különösen BTK) hallgatóinak is szeretném meghirdetni (utóbbiaknak értelmiségi tárgyként) .

HT GSVS358 Egyházközségi diagnosztika és válságkezelés elmélet és gyakorlat					
Diagnostics and crisis management of the congregation – theory and practice					
Felelős szervezeti egység (intézet/tanszék): Gyakorlati Teológiai Tanszék	Féléves tanóraszám: N: 24	Kreditérték: 2		Előtanulmányi feltétel(ek):	Vizsgajelentkezési előfeltétel(ek):
Tantárgy felelőse: Prof. Dr. Litheráty Zoltán	Tantárgy besorolása: kötelezően választható	Ajánlott félév:	Meghirdetés féléve: ősz	Oktatás nyelve:	Számonkérés formája: gyakorlati jegy
Tantárgy előadója/i: Esztergály Előd Gábor lelkipásztor, közgazdász				magyar	Értékelés módszere: szóbeli
A tantárgy szakmai tartalma elsajátításának célja:					
Cél megismerni és a gyakorlatban is alkalmazni az egyházközségi diagnosztika mód-szertanát és felkészíteni a hallgatókat a gyülekezeti szolgálatban nem egyszer megta-pasz-talható működési válsághelyzetek elkerülésére és/vagy hatékony kezelésére. Közvetett cél a leendő lelkipásztorok kompetenciáinak bővítése elemző és értékelő látásmóddal, valamint a gyakorlati készségek megerősítése. A szeminárium lehetővé teszi, hogy az elmélet elsajátítása mellett, a hallgató gyakorlati feladatok segítségével mélyüljön el a témában, amelyet kiegészít a Szentírás ilyen irányú közös tanulmányozása és exegetikai elemzése. Az egyházközségi diagnosztika és válságkezelés egy új szakterülete egyházunknak. A közgazdaságtanban évtizedek óta eredményesen alkalmazott módszerek egyházi adaptálásával lehetőség nyílt a meglévő módszerek szakmai alapon történő megújítására és a hiányzó módszerek megvalósítására. Ezen új terület válik megismerhetővé és elsajátíthatóvá a jelentkező hallgatók számára a szeminárium keretén belül.					
A tantárgy rövid programja, megszerzendő ismeretek, elsajátítandó (rész)készségek és (rész)kompetenciák:					

	<i>Cím</i>	<i>Leírás</i>
1.	A Magyarországi Református Egyház és gyülekezeteinek struktúrája, jogi háttere, működése + Gyülekezeti stratégiaalkotás	Református egyházunk szervezeti felépítésének és a különböző méretű, elhelyezkedésű, jogi státuszú egyházközségek struktúrájának, szervezeti egységének, működésének megismerése. Az egyházközségekre vonatkozó jogi szabályozások ismertetése. A diagnosztika jelentősége a gyülekezeti stratégiaalkotásban (elmélet és gyakorlat).
2.	Egyházközségi diagnosztika I. Tantárgyi bevezető + Betegség-diagnosztika	Egyházközségi diagnosztika jelentőségének és módszereinek bemutatása. Az egyházközség működésében fellépő zavarok, kóros tünetek elemzése és megkülönböztetése.
3.	Egyházközségi diagnosztika II. Általános-diagnosztika	Az egyházközségek működésének általános diagnosztikai vizsgálata.
4.	Egyházközségi diagnosztika III. - GYAKORLAT Általános-diagnosztika gyakorlata	A szeminárium résztvevői elkészítik egy szabadon választott gyülekezet általános diagnosztikai vizsgálatát, melyet az órán közösen elemzünk.
5.	Egyházközségi diagnosztika IV. - GYAKORLAT Személyiségdiagnosztika (Emberi erőforrás-diagnosztika)	Önismereti óra, amelynek keretén belül a gyülekezet működése szempontjából jelentős emberi tulajdonságainkat, valamint a „szolgáló vezetés” és a „helyzetfüggő vezetés” jellemzőit vizsgáljuk.
6.	Egyházközségi diagnosztika V. Kapcsolat- és kommunikáció-diagnosztika (Emberi erőforrás-diagnosztika)	Az egyházközség életében tapasztalható kapcsolatok és kommunikációk minőségének és hatékonyságának vizsgálata, a misszió eredményességére gyakorolt hatásuk.
7.	Egyházközségi diagnosztika VI. - GYAKORLAT Kapcsolat- és kommunikáció-diagnosztika gyakorlata	A szeminárium résztvevői elkészítik egy szabadon választott gyülekezet Kapcsolat- és kommunikáció-diagnosztikai vizsgálatát, melyet az órán közösen elemzünk.
8.	Egyházközségi diagnosztika VII. Feladatmegosztás-diagnosztika (Emberi erőforrás-diagnosztika)	Az egyházközség működésében résztvevők feladatmegosztásának vizsgálata három terület vonatkozásában: 1. tervezés és stratégiaalkotás, 2. megvalósítás, 3. értékelés és visszajelzés.
9.	Egyházközségi diagnosztika VIII. - GYAKORLAT Feladatmegosztás-diagnosztika gyakorlata	A szeminárium résztvevői elkészítik egy szabadon választott gyülekezet Feladatmegosztás-diagnosztikai vizsgálatát, melyet az órán közösen elemzünk.
10.	Egyházközségi diagnosztika IX. Pénzügyek bibliai alapjai	Bibliai igehelyek elemzése a pénz és a hit kapcsolatáról. A gyülekezeti pénzügyek lelki hátterének feltárása.
11.	Egyházközségi diagnosztika X. Pénzügyi diagnosztika	Az egyházközség gazdálkodásának bemutatása, összefüggéseinek bemutatása. A Saját bevételek és Saját kiadások jelentősége, vizsgálati módszerük. Az egyházfenntartói járulék jelentősége. Egyházközségi fedezetszámítás, fenntarthatósági vizsgálat. Zárószámadások és esetpéldák elemzése.
12.	Életciklus-diagnosztika I. Általános bevezetés	Az egyházközségi életciklusok természetének, rendszerének, vizsgálati módszereinek bemutatása.
13.	Életciklus-diagnosztika II. Növekedési életciklusok	A növekedési életciklusok jellemzőinek és kóros tüneteinek bemutatása.
14.	Életciklus-diagnosztika III. Öregedési életciklusok	A öregedési életciklusok jellemzőinek bemutatása.
15.	Életciklus-diagnosztika IV. - GYAKORLAT Életciklus meghatározás	A hallgató egy szabadon választott gyülekezet aktuális életciklusát vizsgálja, melyet az órán közösen elemzünk és értékelünk.
16.	Egyházközségi válságkezelés I. – Alapvetés	Változás- és válságkezelés elméleti és teológiai alapvetése. Az Ó- és Újszövetség tanításainak és történeteinek elemzése válságkezelés szempontjából. A modernkori válságkezelés bibliai alapjai.
17.	Egyházközségi válságkezelés II. – Változáskezelés	Egyházközségi változáskezelés elmélete és gyakorlati módszerei
18.	Egyházközségi válságkezelés III. - GYAKORLAT – Változáskezelés a gyakorlatban	A hallgató egy szabadon választott gyülekezetben tapasztalt változáskezelési módszereket és példákat vizsgálja. Az órán az esetpéldákat közösen elemezzük és értékeljük.

19.	Egyházközségi válságkezelés IV. – Válságkezelés alapjai	Egyházközségi válságkezelési folyamatai és módszerei.
20.	Egyházközségi válságkezelés V. – Válságkezelés személyi feltételei	A válságkezelésben résztvevő személyek és csoportok meghatározása, feladatuk és felelősségük bemutatása.
21.	Egyházközségi válságkezelés VI. – Válságkezelés kommunikációs feltételei	A válságkezelés kommunikációjának jelentősége, módszereinek bemutatása.
22.	Egyházközségi válságkezelés VII. – Válságkezelés jogi feltételei	A válságkezelés jogi hátterének vizsgálata, az anonimitás és a titoktartás jelentősége.
23.	Egyházközségi válságkezelés VIII. - GYAKORLAT – Válságkezelési a gyakorlatban	A hallgatókkal közösen elemzünk és értékelünk egy válságkezelési esetpéldát.
24.	Egyházközségi válságkezelés IX. - GYAKORLAT – A válságkezelés bibliai gyakorlata	Pál apostol korinthusiakhoz írt 1. és 2. levelének exegetikai vizsgálata a válságkezelés szempontjából
Évközi tanulmányi követelmények és alkalmazott oktatási módszerek:		
A szemináriumi órákon való aktív részvétel Otthoni gyakorlati feladatok elkészítése		
Kötelező irodalom, ismeretek, készségek és kompetenciák elsajátításához rendelkezésre álló tanulmányi segédanyagok:		
Esztergály Előd Gábor: Egyházközségi diagnosztika és válságkezelés alapjai – Gyakorlati bevezetés gyülekezetek számára (Kálvin Kiadó, 2025)		
Ajánlott irodalom:		
- 2022. évi I. törvény a Magyarországi Református Egyház Alkotmánytörvénye - 2013. évi IV. törvény a Magyarországi Református Egyház gazdálkodásáról - Dr. Szathmáry Béla: Református egyházjog. (Hernád Kiadó, 2021) - A protestáns etika kézikönyve (szerk.: Fazakas Sándor, Kálvin Kiadó – Luther Kiadó, 2017) - Ichak Adizes: Vállalatok életciklusai. (HVG Könyvek, 1992) - Noszkay Erzsébet: Változás- és válságmenedzsment az alapoktól. (N&B Kiadó, 2009) - Steigervald Krisztián: Generációk harca. (Partvonal Kiadó, 2020) - Constatinos C. Markides: Szervezzük újra. (Pallas Athéné Könyvkiadó, 2021) - Dr. Katits Etelka: A vállalati válságkezelés pénzügyi módszerei. (Perfekt Kiadó, 2000) - Fekete Ferenc – Sándor Imre: Válságkezelés és kríziskommunikáció. (Budapesti Közgazdasági Egyetem, 1997) - Porkoláb Imre: A stratégia művészete (HVG Könyvek, 2019) - William H. Mcraven: Urald a krízist! (BookLab, 2025)		
Vizsgatémakörök és/vagy vizsgakérdések:		
Megjegyzés (pl. speciális tárgyi igény, létszámkorlát):		

ERP-HT 0056 Course Syllabus

Title:	Introduction to Early Christian Philosophy and Theology
Code:	ERP-HT 0056
Type:	Seminar
Class schedule:	Thursday 16.00-17.30
Venue	Faculty of Theology, Department of Philosophy (1 st floor)
Hours per week	2
Credites:	6
Name of the Lecturer:	Gábor Kendeffy
Status of the Lecturer:	Associate professor

Description:

The course aims to provide an introduction to early Christian theology, based on a general knowledge of the Bible. This is intended not only for Christian believers, but also for people of other faiths and atheists. In the classes, we analyse short English translations of excerpts. The main topics we focus on are: the creation of the world; the creation of man; the fall of the first couple; free will versus

predestination; Trinitology; and Christology. Our approach will consist of re-reading fundamental biblical passages relating to the above topics and studying different interpretations of them by various early Christian church fathers.

Depending on the background and orientation of the students, the subject may be modified by the second class.

Requirements:

1) Attending at least 75% of classes; 2) actively participating in discussions based on the compulsory readings.

Classes of the Course

Class:	Date:	Subject:
1.	09.09.	Finalizing the topic. The historical context, main periods and fundamental characteristics of early Christian theology.
2.	09.16.	An overview of important biblical themes, including creation, the fall, grace and salvation.
3.	09.23.	Bishops versus prophets. The ecclesiology and moral theology of the Apostolic Fathers.
4.	09.30.	The Greek apologists of the second century: Christian faith and Pagan philosophy; the nature of God; the Holy Trinity; creation ex nihilo; the creation of man; free will.
5.	10.07.	Dualistic and deterministic interpreters of Scripture: Gnosticism.
6.	10.14.	The emerging doctrine of free will: Irenaeus of Lyons.
7.	11.04.	The most renowned heretic. Origen, his followers and opponents.
8.	11.11.	The Arian controversy and the Cappadocian Fathers. The anthropology of Gregory of Nyssa.
9.	11.18.	The Christian who could not bring himself to decide whether to love this world or hate it. Lactantius.
10.	11. 25.	Augustine on will, grace, and the transmission of sin.
11.	12.02.	Augustine on love and human society.
12.	12.09.	The Christological debates of the fifth and sixth centuries.

Compulsory readings to the particular classes

- (2) The Lord's Teaching Through the Twelve Apostles to the Nations. CHURCH FATHERS: The Didache (newadvent.org)
CHURCH FATHERS: Letter to the Corinthians (Clement) (newadvent.org).
- (3) Plato, Timaeus 27c-44a; 41d.42e. See Plato, Timaeus : Genesis - 1 (and the next 5 pages); Plato, Timaeus : Creation of the souls - 1
- (4) Theophilus of Antiochia, To Autolycus, book 2, chs 17-28. <http://www.earlychristianwritings.com/text/theophilus-book2.html>
- (5) Gospel of Truth, see: The Gospel of Truth (Grant Translation) - The Nag Hammadi Library (gnosis.org)
- (6) Irenaeus, Against Heresies, book 4, chs 37-39. <http://www.earlychristianwritings.com/text/irenaeus-book4.html>
- (7) Origen, On the first Principles, Preface
CHURCH FATHERS: De Principiis, Preface (Origen)
- (8) Gregory of Nyssa, On the Making of Man, chs 1-8. <http://www.newadvent.org/fathers/2914.htm>
- (9) Lactantius, Divine Institutes (transl. by A. Bowen and P. Gramsey), Liverpool, Univerity Press, 2003, pp. 139-141 (book 2, ch. 8,1-9; pp. 147-148 (book 2. ch. 9,1-15); pp. 155-158 (book 2, ch. 11,15-ch.12,20); pp.398-404 (Book 7, ch. 5.)

Anthony_Bowen, Peter Garnsey-Lactantius_Divine Institutes (Liverpool University Press -
Translated Texts for Historians)-Liverpool University Press(2004).pdf

(10) Augustine of Hippo, On the Predestination of the Saints, chs 32-39. See:
<http://www.newadvent.org/fathers/15121.htm>)

(11) Augustine of Hippo, On Teaching Christianity (transl. by E. Hill). book 1, chs 3-4. (pp. 143-144); book 1, chs
22-30. (pp. 153-161)

(The Works of Saint Augustine_ A Translation for the 21st Century+Vol. I_11) Augustine of Hippo - Teaching
Christianity-New City Press (2002).pdf

Sources eligible as topic of presentation (for one subject only one reading can be chosen)

(2) Plato, Timaeus 27c-44a; 41d.42e. See Plato, Timaeus : Genesis - 1 (and the next 5 pages); Plato, Timaeus :
Creation of the souls - 1

(3)Clement of Rome, Epistle to the Romans chs 1-10. See: <https://www.earlychristianwritings.com/text/1clement-robert>

(5)Justin Martyr, Dialogue with Trypho , chs 1-9. See: <http://www.earlychristianwritings.com/text/justinmartyr-dialoguetrypho.html>

3) Apocryphon of John (NHC II.1; III.1.; IV.1; BG 2). <http://www.gnosis.org/naghamm/apocjn-short.html>
<http://www.earlychristianwritings.com/text/theophilus-book2.html>

(6) Origen, On the First Principles, book 3. (See:<http://www.newadvent.org/fathers/04123.htm>)

(7) Jerome, Letter 51. (From Epiphanius, Bishop of Salamis in Cyprus, to John, Bishop of Jerusalem). See:
<http://www.newadvent.org/fathers/3001051.htm>

(8) Lactantius, On the Workmanship of God, See: <http://www.ccel.org/ccel/schaff/anf07.iii.iv.ii.html>

(9) Gregory of Nyssa: On Soul and Resurrection. See:<http://www.newadvent.org/fathers/2915.htm>

(10) Augustine of Hippo, Confessions, book 8, see: faculty.georgetown.edu/jod/augustine/Pusey/book08

Recommended Secondary Literature as Background and for Further Orientation

Quasten, J. Patrology I-III. Utrecht., 1962.

Di Berardino, Angelo, Adrian Walford, and Johannes Quasten, Patrology. Cambridge, 2006. [England]: James

Clarke.Chadwick, H. The Early Church (The Penguin History of the Church), 1967(revised 1993)

Rudolph, K. The History and the Nature of Gnosticism, Translated by R. McL. Wilson. San Francisco: Harper and
Row, 1983

[http://books.google.com/books?id=3XxxkESCWz4C&printsec=frontcover&dq=Rudolph+Gnosis&source=bl&ots=pZ](http://books.google.com/books?id=3XxxkESCWz4C&printsec=frontcover&dq=Rudolph+Gnosis&source=bl&ots=pZMq3qU-)

[Mq3qU-S4&sig=PwqtbLj4zjf9Xj3qGCmuTbB0j3I&hl=hu&ei=c_GNTN6qNYzKswbZ8L3tAQ&sa=X&oi=book_result&ct=result&resnum=1&ved=0CBcQ6AEwAA#v=onepage&q&f=false](http://books.google.com/books?id=3XxxkESCWz4C&printsec=frontcover&dq=Rudolph+Gnosis&source=bl&ots=pZMq3qU-S4&sig=PwqtbLj4zjf9Xj3qGCmuTbB0j3I&hl=hu&ei=c_GNTN6qNYzKswbZ8L3tAQ&sa=X&oi=book_result&ct=result&resnum=1&ved=0CBcQ6AEwAA#v=onepage&q&f=false)

Osborn, E. F., Irenaeus of Lyons, Cambridge : 2001.

Trigg, J.D., Origen. New York: Routledge, 1998.

Elizabeth A. Clark, The Origenist Controversy: The Cultural Construction of an Early Christian Debate. Princeton:
Princeton University Press, 1992

Cavarnos, J. P., St. Gregory of Nyssa on the Human Soul. Belmont, Mass.: 2000.

Stump, Eleonore and Kretzman, Norman (eds.) (2001), The Cambridge Companion to Augustine: Cambridge: 2001.

http://www.google.hu/url?sa=t&rct=j&q=&esrc=s&source=web&cd=4&ved=0CEMQFjAD&url=http%3A%2F%2Fwww.bdp.org.ar%2Ffacultad%2Fcatodras%2Fcp%2Fpolitica1%2Ftextos%2Fsan_agustin%2FCambridge_Companion_

[to_Augustine.pdf&ei=x-](http://www.google.hu/url?sa=t&rct=j&q=&esrc=s&source=web&cd=4&ved=0CEMQFjAD&url=http%3A%2F%2Fwww.bdp.org.ar%2Ffacultad%2Fcatodras%2Fcp%2Fpolitica1%2Ftextos%2Fsan_agustin%2FCambridge_Companion_)

[EIUa7oN6HI4ASQ9oDgAQ&usg=AFQjCNGz3Bhf11FF_kc974094l4QsC2vnA&sig2=XEsIMu7cg8sqthILweLBVw](http://www.google.hu/url?sa=t&rct=j&q=&esrc=s&source=web&cd=4&ved=0CEMQFjAD&url=http%3A%2F%2Fwww.bdp.org.ar%2Ffacultad%2Fcatodras%2Fcp%2Fpolitica1%2Ftextos%2Fsan_agustin%2FCambridge_Companion_)

[EIVa7oN6HI4ASQ9oDgAQ&usg=AFQjCNGz3Bhf11FF_kc974094l4QsC2vnA&sig2=XEsIMu7cg8sqthILweLBVw](http://www.google.hu/url?sa=t&rct=j&q=&esrc=s&source=web&cd=4&ved=0CEMQFjAD&url=http%3A%2F%2Fwww.bdp.org.ar%2Ffacultad%2Fcatodras%2Fcp%2Fpolitica1%2Ftextos%2Fsan_agustin%2FCambridge_Companion_)

Brown, P. Augustine of Hippo. A Biography. (New edition with an epilogue) University of California Press: Berkely,
Los Angeles: 2000.

[http://books.google.com/books?id=bJPY1dAZg8cC&printsec=frontcover&dq=inauthor:%22Peter+Robert+Lamont+B](http://books.google.com/books?id=bJPY1dAZg8cC&printsec=frontcover&dq=inauthor:%22Peter+Robert+Lamont+Brown%22&hl=hu&ei=EfKNTNT9KdjPjAfDkOWfBg&sa=X&oi=book_result&ct=result&resnum=1&ved=0CCcQ6A)

[EIVa7oN6HI4ASQ9oDgAQ&usg=AFQjCNGz3Bhf11FF_kc974094l4QsC2vnA&sig2=XEsIMu7cg8sqthILweLBVw](http://books.google.com/books?id=bJPY1dAZg8cC&printsec=frontcover&dq=inauthor:%22Peter+Robert+Lamont+Brown%22&hl=hu&ei=EfKNTNT9KdjPjAfDkOWfBg&sa=X&oi=book_result&ct=result&resnum=1&ved=0CCcQ6A)

[EIVa7oN6HI4ASQ9oDgAQ&usg=AFQjCNGz3Bhf11FF_kc974094l4QsC2vnA&sig2=XEsIMu7cg8sqthILweLBVw](http://books.google.com/books?id=bJPY1dAZg8cC&printsec=frontcover&dq=inauthor:%22Peter+Robert+Lamont+Brown%22&hl=hu&ei=EfKNTNT9KdjPjAfDkOWfBg&sa=X&oi=book_result&ct=result&resnum=1&ved=0CCcQ6A)

Clayton, P. B. Jr., The Christology of Theodoret of Cyrus: Antiochene Christology from the Council of Ephesus (431)
to the Council of Chalcedon (451), Oxford, 2007.

Origen, First principle 1, 5-6.

ERP-HT 0065 THE WORLD OF THE NEW TESTAMNT

AZ ÚJSZÖVETSÉG VILÁGA

Responsible unit (institute/department): Biblical Theology and History of Religion Department	Number of lessons per week/semester: Full-time: 2 Part-time:	Credit value: 6	Type of contact hours: seminar	Prerequisites:	Prerequisite for exam:
Lecturer in charge of the subject: Prof. Dr. Gergely Hanula	Type of course: elective	Recommended semester:	Semester in which the course is offered: autumn	Language of instruction: English	Type of evaluation: term mark
Lecturer(s):					Method of evaluation: oral and written

Description of professional content and purpose of the course:

The aim of the seminar is to provide students with a historically grounded understanding of the world of the New Testament through the close reading and discussion of The New Testament in Its World. The course introduces the political, social, religious, and intellectual contexts of early Christianity within Second Temple Judaism and the Greco-Roman world, while also examining how these contexts shaped the theology, language, and self-understanding of the New Testament writings.

Short outline, description of acquired knowledge, skills and competences:

- 1. Introduction: Reading the New Testament as History, Literature, and Theology**
Introduction to the aims and methods of New Testament studies. The New Testament as history, literature, and theology. Overview of the historical world of early Christianity.
Reading assignment: The New Testament in Its World, pp. 11–33.
- 2. The Jewish World of Jesus and the Early Church**
The history of the Jewish people between the Persian and Roman empires. The major institutions and movements of Second Temple Judaism and their importance for understanding Jesus and the early church.
Reading assignment: The New Testament in Its World, pp. 25–33.
- 3. The Greco-Roman Context of Early Christianity**
Political, social, cultural, and religious aspects of the Greco-Roman world. Roman imperial ideology, Hellenistic culture, philosophy, rhetoric, and urban life.
Reading assignment: The New Testament in Its World, pp. 33–38.
- 4. The Historical Jesus and the Kingdom of God**
The study of the historical Jesus, Jesus as prophet and messianic figure, and the theological interpretation of his ministry and death.
Reading assignment: The New Testament in Its World, pp. 39–54.
- 5. Resurrection and the Origins of Christian Faith**
Ancient concepts of resurrection and afterlife in Jewish and Greco-Roman traditions. The Easter traditions in Paul and the Gospels.
Reading assignment: The New Testament in Its World, pp. 55–66.
- 6. Paul: Life, Mission, and Theology**
Paul's life, missionary activity, and the central themes of Pauline theology.
Reading assignment: The New Testament in Its World, pp. 69–78.
- 7. Pauline Letters in Their Historical Context**
Historical and theological interpretation of the Pauline epistles, with special attention to the problems and theological debates reflected in the letters.
Reading assignment: The New Testament in Its World, pp. 79–110.
- 8. The Gospels and the Story of Jesus**
The literary and theological characteristics of the four Gospels and the formation of Gospel traditions.
Reading assignment: The New Testament in Its World, pp. 113–129.
- 9. Catholic Epistles, Revelation, and Early Christian Identity**
The theology and historical background of Hebrews, the Catholic Epistles, and Revelation. Early Christian identity, ethics, persecution, and eschatological hope.
Reading assignment: The New Testament in Its World, pp. 135–153.
- 10. The Formation of the New Testament and Final Synthesis**
Introduction to textual criticism, canon formation, and the transmission of the New Testament writings.
Concluding synthesis on the unity and diversity of the New Testament.
Reading assignment: The New Testament in Its World, pp. 159–167.

Requirements during the semester and teaching methods:

The course is organized as an interactive seminar based on the close reading and discussion of assigned sections from The New Testament in Its World. Teaching methods include introductory lectures by the instructor, guided textual analysis, seminar discussions, student presentations, and collaborative interpretation of primary historical and biblical sources.

Students are expected to complete the assigned readings before each session and to participate actively in discussions. During the semester, each student gives one short presentation on a selected topic related to the historical, religious, or theological context of the New Testament.

Compulsory sources/reading, bibliography, available sources for the acquisition of knowledge, skills and competences:

The New Testament in Its World — N. T. Wright – Michael F. Bird, The New Testament in Its World: An Introduction to the History, Literature, and Theology of the First Christians. Grand Rapids, MI: Zondervan Academic, 2019.
ISBN 978-0-310-52870-8 (softcover)
ISBN 978-0-310-52872-2 (ebook)

Recommended additional sources/reading:

Exam topics and/or questions:

A list of the required professional competences, competence elements (knowledge, skills, etc.), based on point 7 (bachelor) or 8 (master) of the programme and outcome requirements, to which the course typically and substantially contributes:

a) Knowledge

Students acquire comprehensive knowledge of the historical, religious, social, and cultural world of the New Testament and early Christianity. They become familiar with the main characteristics of Second Temple Judaism, the Greco-Roman environment, the historical context of Jesus and Paul, and the development of early Christian communities. Students gain an overview of the literary, theological, and historical dimensions of the New Testament writings, as well as the basic questions of textual criticism and canon formation.

b) Skills

Students develop the ability to interpret New Testament texts within their historical and theological contexts and to apply the basic methods of New Testament scholarship. They learn to analyze scholarly literature critically, compare different interpretive approaches, and identify the relationship between biblical texts and their historical background. Students improve their academic communication skills through oral presentations, seminar discussions, and written reflection tasks.

c) Attitude

Students become open to historically and theologically informed interpretation of biblical texts and develop a critical yet constructive attitude toward scholarly discussions in New Testament studies. They strengthen their sensitivity to the religious, cultural, and social diversity of the ancient Mediterranean world and its significance for early Christianity.

d) Autonomy and Responsibility

Students are able to prepare independently for seminar discussions through the critical reading of academic literature and the analysis of primary texts. They assume responsibility for the presentation and scholarly discussion of selected topics and are capable of formulating well-grounded academic arguments in both oral and written form.

Notes (e.g. special device, student number limits): 10 person

ERP-HT 0066 Woodcraft in the Ancient Near East

Woodcraft in the Ancient Near East

Responsible unit (institute/department): Old Testament Department	Number of lessons per week/semester: Full-time: 2 Part-time:	Credit value: 6	Type of contact hours: seminar	Prerequisites:	Prerequisite for exam:
Lecturer in charge of the subject: Prof. Dr. Egeresy László Sándor	Type of course: elective	Recommended semester: 2026/2027. Fall term	Semester in which the course is offered: autumn	Language of instruction: English	Type of evaluation: participation: 80% + papers 20 %
Lecturer(s): Prof. Dr. Egeresy László Sándor					Method of evaluation: oral and written

Description of professional content and purpose of the course:

The purpose of the course is to give a survey on woodcraft in the Ancient Near East, including Egypt, Ugarit, Phoenicia and ancient Israel. Special emphasis given on the Hebrew Bible, since the issue is not researched at all.

Short outline, description of acquired knowledge, skills and competences:

- 1) intro
Since the lecturer is a professional woodcarver and trained joiner we offer basics of woodcraft both in theory and practice. Basic fields of woodcraft, types of trees in the Levant, basic types of tools, recognizing and working with wood (including first steps of woodcarving!).
- 2) sources of scholarly research in the Levant: archaeology, texts, graves, technology and methodology in dendroarchaeology, Egyptian reliefs, texts from Ugarit, scientific terms, research fields, scholarly periodicals also examined!
- 3) The Hebrew Bible:
 - trees,
 - tools,
 - products (furniture, coach and shipmaking, musical instruments, other wooden objects)
 - verbs connected with woodcraft
- 4) what we have and what we don't in the vocabulary
- 5) conclusions

Requirements during the semester and teaching methods:

Regular visiting the course is a must, 3 short paper (max. 2 pages/Times New Roman/12) will be required.

Compulsory sources/reading, bibliography, available sources for the acquisition of knowledge, skills and competences:

Borowski, Oded: *Daily Life in Biblical Times*. Atlanta, GA., (SBL Press, 2003)
Fráter Erzsébet: *A Biblia növényei* (Budapest: Scolar Kiadó, 2020).
Fischer, Erika: Holz, Möbel, Schnitzen szócikkek a WiBiLex –ből www.wibilex.de

Recommended additional sources/reading:

Adrianou, D. (Ed.): *A Cultural History of Furniture* (London: Bloomsberg Academic, 2022)
Liphshitz, N. és Biger, G.: Cedar of Lebanon ("Cedrus libani") in Israel during Antiquity, in: *IEJ* 41, No. 1/3 (1991), 167-175.o.
Liphshitz, N. – Biger, G.: Building in Israel through the Ages – one Cause for the Destruction of the Cedar Forests of the Near East, in: *GeoJournal* 27.4 (1992), 345-352.
Mikesell, Martin W.: The Deforestation of Mount Lebanon, in: *The Geographical Review* 59 (1969), 1-28.o.
Peachey, C.: Model Building in Nautical Archaeology: The Kinneret Boat, in: *BA* 53/1 (1990), 46-53.o.
Yon, Marguerite: Le Mobilier d'Ougarit, in: Herrmann, Georgina (Ed.): *The Furniture of Western Asia Ancient and Traditional. Papers of the Conference held at the Institute of Archaeology, University College London June 28 to 30, 1993* (Mainz: Philipp von Zabern, 1996), 61-72.
Wachsmann, S.: *The Sea of Galilee Boat*. (New York: Springer, 1995).
Wachsmann, S.: *Understanding the Boat from the Time of Jesus*. (Tyndale House, 2015).
Zohary, M.: *Plants of the Bible: A Complete Handbook to all the Plants with 200 Full-color Plates Taken in the Natural Habitat*. (Cambridge: CUP, 1982).
Metzger, M.: *Königsthron und Gottesthron: Thronformen und Throndarstellungen in Ägypten und im Vorderen Orient im dritten und zweiten Jahrtausend vor Christus und deren Bedeutung für das Verständnis von Aussagen über den Thron im Alten Testament* (AOAT 15/1, Neukirchen-Vluyn: Neukirchener Verlag, 1985)

Max. 10 person (including students visiting from other faculties of the KRE) + Erasmus students

A lelkesképzés 7. szemeszterének összefoglaló táblázata
2025. őszi félév

Módosítás alatt.

VI. éves képzés: Ifjúsági misszió blokkhét – 2026. szeptember 28 - október 1.

Időpont	szeptember 28. hétfő	szeptember 29. kedd	szeptember 30. szerda	október 1. csütörtök
9.00-10.00	Nincs szükség ifimunkára!? (Ablonczy Áron)	Konfirmáció - Jó modellek és példák (Ablonczy Áron)	Tanítványozás (Sipos Szabolcs)	Szülők, családok mint elsődleges partnerek (Ablonczy Áron)
10.00-10.20	szünet	szünet	szünet	szünet
10.20-11.55	Ifjúsági misszió a szekularizálódó társadalomban. (Ablonczy Áron)	Csoportvezetési anyagok, ifivezetői csapat szervezése, csendesnap szervezése (Nagy Heni)	Tanítványozás (Sipos Szabolcs)	A vezetői hangod megtalálása (Ablonczy Áron)
12.00-13.00	<i>ebédszünet</i>	<i>ebédszünet</i>	<i>Közös ebéd - meglepetés</i>	ebédszünet
13.00-14.20	Iskolamisszió (Szabó Elődné Melinda)	Értsd jól, tanítsd jól az igét a fiatalok között (Andy Oatridge)	Szupervízió (Ablonczy Áron)	Hogyan lehet a Bibliát megszerettetni a fiatalokkal? (Ablonczy Áron)
14.20-14.40	szünet	szünet	szünet	szünet
14.40-16.00	Szituációs gyakorlatok csoportvezetésre – Hogyan kezeljük bizonyos helyzeteket – játék (Ablonczy Áron)	Értsd jól, tanítsd jól az igét a fiatalok között (Andy Oatridge)	Szupervízió (Ablonczy Áron)	Új ifi indítása, tervezése. Hogy lehet elérni a fiatalokat? (Ablonczy Áron)
16.00-16.15	Reflexiós kör – Egyéni feladat, mi az, amit a mai napról elviszel és beépítesz, milyen volt a mai nap?	Reflexiós kör – Egyéni feladat, mi az, amit a mai napról elviszel és beépítesz, milyen volt a mai nap?	Reflexiós kör – Egyéni feladat, mi az, amit a mai napról elviszel és beépítesz, milyen volt a mai nap?	Reflexiós kör – Egyéni feladat, mi az, amit az egész hétről elviszel és beépítesz, milyen volt az egész blokkhét?

VI. éves képzés: Hittanoktatási blokk – 2026. november 2-5

helyszín: Budapest, Ráday-ház

Időpont	november 2. hétfő	november 3. kedd	november 4. szerda	november 5. csütörtök
8.45-10.15	Családszemléletű hitoktatás (bölcsőde, óvoda) (FAM)	Gyermek-munka és gyermek-istentisztelet a gyülekezetben (Bölcsőldiné Türk Emese)	Kompetenciafejlesztés hittanórán: a NAT kulcskompetenciák és a hittanoktatás (Szászi Andrea)	Kreativitás a hittanórán (Zimányi Noémi)
10.15-10.30	szünet	szünet	szünet	szünet
10.30-11.55	A hittanoktatók helye a gyülekezetben, hitoktatók felkészítése és gondozása (FAM)	Bullying megelőzése a hittanórán (Bölcsőldiné Türk Emese)	Rendszerszemléletű katechézis (Szászi Andrea)	Imádságra nevelés (Zimányi Noémi)
12.00-12.30	áhítat	áhítat	áhítat	exhortáció
12.30-13.15	ebédszünet	ebédszünet	ebédszünet	ebédszünet
13.15-14.45	Szupervízió I. (Kocsev Miklós)	Hittanoktatás az általános iskolában (Bölcsőldiné Türk Emese)	Az Alfa generáció sajátosságai és hitéleti vonatkozások (Szászi Andrea)	Ünnepi kreatív ötlettár hittanórához és gyermek-istentiszteletre (Zimányi Noémi)
14.45-15.00	szünet	szünet	szünet	szünet
15.00-16.30	Szupervízió II. (Kocsev Miklós)	A kooperációra nevelés lehetőségei a hittanórán (Bölcsőldiné Türk Emese)	SNI és BTM tanulók és kapcsolódásuk a hittanoktatásban (Szászi Andrea)	Konkrét ötletek (ZM) Összefoglalás, zárás (FAM)

VI. éves képzés: Missziói gyakorlat

2026. november 23-26.

	November 23. hétfő	November 24. kedd	November 25. szerda	November 26. csütörtök
8:30-10:00	Folyamatkísérés Kocsev Miklós	Balogh Tamás Alfa 1.	Hekli Katalin: Cursillo 1.	Mikola Borbála: Párbeszédben a mai kultúrával 1.
10:00-10:15	S Z Ü N E T			
10:15-11:45	Folyamatkísérés Kocsev Miklós	Balogh Tamás Alfa 2.	Hekli Katalin: Cursillo 2.	Mikola Borbála: Párbeszédben a mai kultúrával 2.
11:45-13:00	E B É D			
13:00-14:30	Harmathy András Keresztkérdések 1.	Hajdú Zoltán Levente: Missziói gyakorlat az MRE-ban 1.	Stift János és Némethné Balog Katalin: Misszió alkoholisták között 1.	Mikola Borbála: Misszió és kommunikáció (14:00-16:00)
14:30-14:40	S Z Ü N E T			
14:40-16:00	Harmathy András Keresztkérdések 2.	Hajdú Zoltán Levente: Missziói gyakorlat az MRE-ban 2.	Stift János és Némethné Balog Katalin: Misszió alkoholisták között 2.	